

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา
: ศึกษาเฉพาะกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ปรีชา วงศ์วิวรรณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปรีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2555

**Legal issues related with rights and liberties of the accused
: Study especially the case of the Accused Confession Plan**

PREECHA WONGRAWIWAN

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Pradi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University**

2012

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ทำให้ผู้เขียนรู้สึกซาบซึ้งในพระคุณของท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี ที่รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้กรุณาเสียเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ นอกจากนี้แล้วผู้เขียนยังขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้อบรมสั่งสอนผู้เขียนตั้งแต่แรกเริ่มที่ผู้เขียนเรียนวิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้เขียนขอขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล ที่ได้กรุณารับเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณนทร์ และท่านรองศาสตราจารย์ธานี กิจพอคำ ที่ได้กรุณารับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้ประสบความสำเร็จ

ผู้เขียนขอขอบคุณกำลังใจจากครอบครัวของผู้เขียนที่เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้เขียนด้วยดีเสมอมา และผู้เขียนขอขอบใจพี่ๆ น้องๆ สาขากฎหมายมหาชน รหัส 50 ที่สนับสนุนและให้กำลังใจจนประสบความสำเร็จอีกครั้งในการศึกษา เช่นกัน

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีคุณค่าและมีประโยชน์ในทางวิชาการต่อผู้สนใจ ผู้เขียนขออุทิศให้แก่บุพการีและผู้มีพระคุณแก่ผู้เขียนทุกท่าน ส่วนความผิดพลาดและข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ปรีชา วงศ์วิวรรณ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	3
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. แนวความคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ	6
2.1 แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	6
2.1.1 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	8
2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา	10
2.1.3 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน	12
2.1.3.1 แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายมหาชน.....	12
2.1.3.2 แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายบ้านเมือง	15
2.1.3.3 แนวความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	17
2.1.3.4 แนวความคิดว่าด้วยความเสมอภาค.....	21
2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักประกันในกฎหมายอาญา.....	27
2.2 ความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของ พนักงานสอบสวน	29
2.2.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน	29
2.2.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการใช้มาตรการบังคับ ตามกฎหมาย.....	30

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 ความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ.....	33
2.3.1 ความเป็นมา ความหมาย แนวคิดของการทำแผนประกอบ คำรับสารภาพ	34
2.3.2 ความเป็นมา ความหมาย แนวคิดของการทำแผนประทุษกรรม	36
2.3.3 ความแตกต่างระหว่างการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและ การทำแผนประทุษกรรม	37
3. สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศ ไทยและต่างประเทศ.....	40
3.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของ ประเทศไทย.....	40
3.1.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย.....	41
3.1.2 สิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสาร.....	42
3.1.3 สิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคม.....	43
3.1.4 สิทธิและเสรีภาพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์.....	45
3.1.5 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์.....	46
3.1.6 สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต.....	48
3.1.7 สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ.....	49
3.2 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของ ต่างประเทศ.....	50
3.2.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ของประเทศสหรัฐอเมริกา.....	50
3.2.2 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ของประเทศญี่ปุ่น	53
3.2.3 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ของประเทศเยอรมนี.....	55
3.2.4 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ของประเทศฝรั่งเศส	59

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.4.1 สิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการพิจารณาคดีชั้นของ พนักงานสอบสวน	59
3.2.4.2 สิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการพิจารณาคดี ชั้นผู้พิพากษาสอบสวน	62
3.2.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน	64
4. วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ	66
4.1 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	66
4.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	89
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	96
5.1 บทสรุป	96
5.2 ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	106
ประวัติผู้เขียน	111

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา : ศึกษาเฉพาะกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ
ชื่อผู้เขียน	ปรีชา วงศ์วิวรรณ
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรชัย เลื่อนฉวี
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2554

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นในปัจจุบันและศึกษาเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในต่างประเทศ ตลอดจนวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันว่า มีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย เพียงใด เพื่อค้นหามาตรการทางกฎหมายมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาต่อไป

ทั้งนี้ สำหรับวิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาแนวคิดและหลักการทางกฎหมายจากหนังสือวารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ตำบทยกฎหมาย ระเบียบปฏิบัติ บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการ อื่นๆ ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆทางอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศและกฎหมายที่ใช้ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ตลอดจนระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศกระทรวง รายงานการวิจัย เอกสารการประชุมสัมมนา รวมทั้งข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง โดยขอบเขตของการศึกษาเริ่มจากการศึกษาถึงแนวความคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ในลำดับต่อมาจะเป็นการศึกษาสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศ และในลำดับสุดท้ายจะทำการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ทั้งนี้ มีการนำกฎหมายของต่างประเทศมาเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสีย เมื่อได้ผลที่ต้องการก็จะนำแนวทางดังกล่าวมาแก้ไขและปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพให้มีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาพบว่า การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่ละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศอันส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ในการศึกษามาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศไม่พบว่ามี การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานของศาลจากแนวคำพิพากษาฎีกาเกี่ยวกับเรื่อง การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเห็นได้ว่าเป็นพยานหลักฐานที่ไม่มีน้ำหนักให้รับฟังพอที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยได้

ด้วยเหตุดังกล่าวจึงควรมีการยกเลิกการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แนวทางของต่างประเทศและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ

Thesis Title Legal issues related with rights and liberties of the accused
 : Study especially the case of the Accused Confession Plan

Author Preecha Wongrawiwan

Thesis Advisor Adsistant Professor Dr. Pornchai Luenchavee

Department Law

Academic Year 2011

ABSTRACT

This thesis aim to study the problem related with right and liberties of the accused particularly the accused confession plan in criminal case in Thailand according with the Constitution of Kingdom of Thailand, the Procedural Criminal Code and other related law which are enforced in currently compare with the other country and analysis Thai law are promulgated in the present to find that there are cover and protect accused's right in case of the confession plan in criminal case or not. And made the proper rule about the accused confession plan in the future.

The author research and found the information from the secondary data base compose of journal, thesis, research, acts, subordination legislative, academy journal, the information from website both Thai and Foreign and the law in other country which related with the accused confession plan including the suggestion from the authority officer or an expert. The scope of this thesis stating with studied philosophy and the beginning of right and liberty of the accused protection. Then study rights and liberties of the accused in criminal case in Thailand and other country.

Finally, the author had analysis measure of law and how to protect rights and liberties of the accused for confession plan in criminal case.

In order that the author had compared the advantages and disadvantages between Thai law with other country and take the result introduce to related authority to made the proper rule for the accused confession plan and made it effective in the future. The study's result found that the accused confession plan is just the practice of police which is an aggressive to the accused and violated to the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2550 including the international standard. Beside this its have direct infected to human dignity. Furthermore its

violated to the principle of proving without reasonable doubt which is the most important principle in procedural criminal law. The accused of confession plan is not found in other country. Moreover, when we studied the Thai Supreme Court' decision found that the evidence which getting from the accused of confession plan in criminal case have less weight to prove the accused guilty. With all reason above the accused's confession plan deserve cancel to made it according with the Constitution of Kingdom of Thailand B.E. 2550 and accompany with international standard.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในระบบของกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้น เมื่อบุคคลใดได้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและถูกจับได้ การดำเนินคดีก็จะตามมา กระบวนการในการดำเนินคดีอาญาแบ่งออกได้เป็น 2 ขั้นตอนใหญ่ๆ คือ “การดำเนินคดีอาญาชั้นกำหนดคดี” และ “การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี” กล่าวคือ

1) การดำเนินคดีอาญาในชั้นกำหนดคดี¹ เป็นการดำเนินการทั้งหลายของเจ้าพนักงานเป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหา ซึ่งถ้ารับฟังได้โดยปกติเจ้าพนักงานก็จะฟ้องเพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาต่อไป และเมื่อได้มีการยื่นฟ้องแล้วการดำเนินการทั้งหลายในศาลในคดีที่เจ้าพนักงานได้ฟ้องแล้วนั้น รวมทั้งในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเองก็เป็นการกระทำเพื่อยืนยันข้อกล่าวหาเช่นเดียวกันกับการดำเนินการชั้นเจ้าพนักงาน และถ้าหากฟังได้ว่ามีการกระทำความผิดจริงศาลก็จะกำหนด “มาตรการบังคับทางอาญา” (โทษและ/หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัยและมาตรการบังคับทางอาญาอื่นๆ)²

2) การดำเนินคดีอาญาชั้นบังคับคดี เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาที่กำหนดมาตรการบังคับทางอาญาในคดีใดแล้วและคำพิพากษาในคดีนั้นก็ได้ถึงที่สุดแล้ว ก็จะต้องมีการจัดการบังคับให้เป็นไปตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดแล้วนั้นต่อไป เว้นแต่จะได้มีการลดโทษ เปลี่ยนโทษ หรืออภัยโทษ หรืออื่นๆ³

จากกระบวนการดังกล่าวโดยเฉพาะในการดำเนินคดีอาญาในชั้นกำหนดคดีในส่วนของการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้เพื่อประหารให้ได้ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกลงกล่าวหาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่าจะมีความสำคัญและมีส่วน

¹ คณิต ฒ นคร ก (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. หน้า 44.

² คณิต ฒ นคร ข (2547). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป. หน้า 361.

³ คณิต ฒ นคร ก เล่มเดิม. หน้าเดิม.

ช่วยในการค้นหาความจริงในขั้นตอนการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและศาลต่อไป แต่ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยมิได้เน้นที่จะให้มีการหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษแต่เพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้ด้วย ดังนั้นการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาที่กฎหมายคุ้มครองด้วยเช่นกัน

การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน ในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางกรกระทำความคิด โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวต่อสาธารณชนในมุมมองของพนักงานสอบสวนถือเป็นวิธีปฏิบัติที่พนักงานสอบสวนคือ เป็นวิธีการวิธีที่ใช้ภายหลังจากที่พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำผู้ต้องหาแล้ว เพื่อเป็นการยืนยันคำให้การของผู้ต้องหาว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงโดยมีลักษณะเป็นการค้นหาความจริงจากตัวผู้ต้องหาที่มากเกินไปจนสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบกระเทือน อีกทั้งเป็นการประจานผู้ต้องหาให้ได้รับโทษตั้งแต่ขั้นตอนการสอบสวนถือเป็นวิธีปฏิบัติที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้หาที่กฎหมายคุ้มครองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิส่วนบุคคล และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตของผู้ต้องหา ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าจะมีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้กับพนักงานสอบสวน แต่ขอบเขตการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนแท้จริงแล้วอยู่ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งมีหลักการที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้น เมื่อพิจารณาตามขอบเขตการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แม้พนักงานสอบสวนจะอ้างว่าประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นแนวทางในการปฏิบัติให้กับพนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถรับฟังได้เพราะถือว่าไม่มีกฎหมายใดที่สามารถไปขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญได้ ทั้งนี้ ในประเทศเสรีประชาธิปไตยการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น จึงจะกระทำได้และต้องอยู่บนพื้นฐานความพอเหมาะพอดีระหว่างผลที่มุ่งให้ได้รับจากอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ กับผลเสียที่จะกระทบต่อสิทธิของบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาตามหลักนิติรัฐ

นอกจากนี้ปัจจุบันการบังคับใช้กฎหมายในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพยังมีความบกพร่องอยู่มาก กล่าวคือ การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในแต่ละครั้งเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้รับรองไว้ในมาตรา 4 ที่บัญญัติไว้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค

ของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง เพราะในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพของเจ้าหน้าที่ตำรวจในแต่ละครั้งจะมีการให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางกระทำผิดโดยไม่ได้เกิดจากความสมัครใจของผู้ต้องหา นอกจากนี้ในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในแต่ละครั้งผู้ต้องหาอาจถูกฝูงชนเข้ารวมทำร้ายร่างกายหรือที่เรียกว่า “การรุมประชาทัณฑ์” ในขณะที่ทำแผนประกอบคำรับสารภาพ จึงทำให้มีผู้ต้องหาจำนวนไม่น้อยต้องถูกละเมิดสิทธิได้รับความเสียหายทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นปัญหาการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในกระบวนการบริหารงานยุติธรรมทางอาญาของรัฐตามที่รัฐธรรมนูญมุ่งที่จะคุ้มครองตามบทบัญญัติ มาตรา 81 ที่รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม โดยคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน ตลอดจนปัญหาการรักษาสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา ปัญหาการดำเนินการต่อผู้ต้องหาโดยไม่เป็นไปตามหลักนิติรัฐที่คุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ ปัญหาสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต และปัญหาสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ดังนั้น จึงควรนำแนวทางของต่างประเทศมาใช้ปรับปรุงแนวทางการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพไม่เป็นการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเกินสมควร

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นในปัจจุบัน

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันว่ามีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทยเพียงใด โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ตลอดจนหลักปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

1.2.3 เพื่อศึกษาและค้นหามาตรการทางกฎหมายมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

การบังคับใช้กฎหมายในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพทำให้สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาไม่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นจึงควรหามาตรการการในทางกฎหมายและการแก้ไขปัญหาดังกล่าวทางกฎหมายที่เหมาะสมเกี่ยวกับทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยนำเอาแนวทางในต่างประเทศมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาได้รับความคุ้มครอง

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ศึกษาถึงเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และมาตรการทางกฎหมายที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ตลอดจนถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาทำแผนประกอบคำรับสารภาพ โดยเฉพาะกลุ่มบุคคลที่เรียกว่า ผู้ต้องหาซึ่งอยู่ระหว่างการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยศึกษาเกี่ยวกับเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยศึกษาเปรียบเทียบกับรัฐธรรมนูญและมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศ

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ตำรับกฎหมายระเบียบปฏิบัติ บทความทางวิชาการ เอกสารทางวิชาการอื่นๆ ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ตทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และกฎหมายที่ใช้ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ตลอดจนระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศกระทรวง รายงานการวิจัย เอกสารการประชุมสัมมนา รวมทั้งข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นในปัจจุบัน

1.6.2 ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์กฎหมายที่ใช้บังคับในปัจจุบันว่ามีบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในกรณีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย เพียงใด

โดยศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ
ตลอดถึงหลักปญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

1.6.5 ทำให้สามารถนำมาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศมาใช้เป็นแนวทางในการ
ปฏิบัติงานของตำรวจในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา

บทที่ 2

แนวความคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ในการที่จะทำการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในเบื้องต้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาความสำคัญของแนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะจะทำให้ทราบว่าปัญหาใดบ้างที่เข้าข่ายที่จะต้องดำเนินการแก้ไขให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลมีวิวัฒนาการมาเป็นเวลาช้านาน นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน บรรดานักปราชญ์สมัยกรีกและสมัยโรมันได้แสดงความคิดเห็นในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลสืบต่อกันเรื่อยมา การศึกษาที่มาของแนวความคิดว่าด้วยสิทธิเสรีภาพคู่ได้จากอิทธิพลของคริสตศาสนาเป็นประการแรก สำนักกฎหมายฝ่ายธรรมชาติ และนักปรัชญากฎหมายทั้งหลายเป็นประการที่สอง และที่มาจากกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นประการที่สาม กรณีดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าแต่เดิมนั้นความคิดเรื่องสิทธิและเสรีภาพนี้จะนำไปเพื่อการจำกัดอำนาจของกษัตริย์หรือผู้ใช้อำนาจปกครอง เพราะในยุคนั้นกษัตริย์หรือผู้ปกครองใช้อำนาจของบุคคลที่บุคคลต้องได้รับจากรัฐอย่างเสมอภาคกัน และเพื่อแสดงให้เห็นปรากฏถึงสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ จึงมีการกล่าวอ้างของนักปราชญ์เสมอว่าสิทธิของบุคคลนั้นเป็นสิทธิตามธรรมชาติ ที่มีมาจากกฎหมายธรรมชาติ มีอยู่ตามธรรมชาติ อันเป็นกฎหมายที่อยู่เหนืออำนาจรัฐ โดยใช้ได้อย่างไม่เลือกเวลาและสถานที่ ซึ่งกฎหมายธรรมชาติจะประกอบไปด้วยลักษณะอันสำคัญคือ เป็นกฎหมายที่ใช้ได้โดยไม่จำกัดเวลา ไม่มีการสูญสิ้นและใช้ได้ทุกแห่งไม่จำกัดว่าจะป็นรัฐใด¹ ดังจะเห็นว่ามิลักษณะเช่นเดียวกับบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่กฎหมายจะขัดหรือแย้งไม่ได้

¹ หยุค แสงอุทัย ก (2523). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป. หน้า 170-174.

ดังนั้น ในประเทศหรือรัฐเสรีประชาธิปไตย ต่างก็ยึดมั่นในลัทธิปัจเจกชนนิยม² หรือเฉพาะบุคคล ทั้งสิ้น ซึ่งลัทธิดังกล่าวนี้ได้สอนไว้ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมามีศักดิ์ศรี และศักดิ์ศรี แห่งความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ซึ่งมีลักษณะที่เป็นนามธรรม จะปรากฏออกมาให้เห็น อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมในรูปของ ความสามารถของมนุษย์ในอันที่จะกำหนดชะตากรรมของตนเอง (Self-Determination) อนึ่ง มนุษย์แต่ละคนจะสามารถ กำหนดชะตากรรมได้ก็ต่อเมื่อแต่ละคนมี “แดนแห่งเสรีภาพ” และภายในแดนแห่งเสรีภาพนี้ บุคคลแต่ละคน สามารถที่จะคิดหรือกระทำการใดๆ ก็ได้โดยอิสระตามอำเภอใจปราศจากการแทรกแซงของบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ใช้อำนาจปกครอง ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวถือเป็นที่มาของการให้การรับรองและคุ้มครอง สิทธิเสรีภาพของบุคคล โดยการที่บุคคลจะสามารถใช้สิทธิเสรีภาพที่ตนมีอยู่นั้น ไปพัฒนาบุคลิกภาพของตน ไม่ว่าทางร่างกายหรือจิตใจ หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า “เสรีภาพในขั้นพื้นฐาน” โดยที่รัฐเสรีประชาธิปไตยจะให้การ รับรองสิทธิเสรีภาพของราษฎรไว้ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ แต่จะมากหรือน้อยนั้น ก็ขึ้นอยู่กับ พื้นฐานในการทางเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประเพณี และความก้าวหน้าในทางวิชาการหรือเทคโนโลยี ในของแต่ละประเทศ³ อาทิ กรณีของประเทศไทยนั้น สิทธิเสรีภาพของบุคคลได้มีการนำมากำหนดไว้ใน บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ อันเป็นการให้การรับรองสิทธิเสรีภาพของบุคคล และนับได้ว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่ สำคัญยิ่งของการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งได้มีการพัฒนาตลอดมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ปัจจุบันจากที่มีกระแสเรียกร้องให้มีการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพเพิ่มมากขึ้น เป็นเหตุให้รัฐเสรี ประชาธิปไตยต่างๆ มีการร่างรัฐธรรมนูญของประเทศตนเองได้พยายามบรรจุหรือบัญญัติเรื่องของสิทธิ เสรีภาพของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด โดยการนำแนวความคิดหรือหลักเกณฑ์ต่างๆ ไม่ว่าจะทาง ปฏิบัติหรือทางหลักทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนถึงแนวทางหรือแนวความคิดที่เป็นสากล เช่น หลักปรัชญาสากลว่า ด้วยสิทธิมนุษยชน หลักลัทธิรัฐธรรมนูญนิยม หลักความเสมอภาค หรือหลักนิติธรรม และในเรื่องของศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องเป็นมาตรฐานเดียวกันอย่างเป็นสากล อันจะก่อให้เกิดพัฒนาการที่ทันต่อ กระแสเรียกร้องในระดับประเทศหรือประชาคมโลก เพราะหากมิได้มีการพัฒนาให้เป็นไปตามความก้าวหน้า ในทางวิชาการหรือพัฒนาการในทางสังคมของประเทศแล้ว ย่อมส่งผลถึงความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของ ประเทศด้วย

ดังนั้น สิทธิเสรีภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรจะต้องคำนึง เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการ ดำเนินชีวิตของประชาชนพลเมืองทุกสังคมโลก ซึ่งประเทศไทยได้มีการกล่าวถึงสิทธิเสรีภาพไว้ในบทบัญญัติ

² Pierre Wigny. (1952). *Droit constitutionnel: Principe et droit positif*, Tome premier, Bruxelles. pp. 257-258. อ้างถึงใน วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). *สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ*. หน้า 15.

³ ทวีศักดิ์ รอดโรคา. (2543). *สิทธิเสรีภาพของนักโทษเด็ดขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. หน้า 9.

รัฐธรรมนูญหลายๆ ฉบับ โดยจะประกอบไปด้วยสิทธิเสรีภาพของบุคคลทั่วไปหรือบุคคลผู้กระทำความผิด อาทิ สิทธิเสรีภาพในชีวิตร่างกาย เสรีภาพในด้านความคิดหรือด้านสติปัญญาและความเชื่อ เสรีภาพในทางการเมือง เสรีภาพในทางสังคม และเสรีภาพในทางเศรษฐกิจต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น เพราะในปัจจุบันถือกันว่าการที่ประชาชน จะมีความอยู่ดีกินดีได้นั้น มิใช่เพราะมีการปกครองที่ดีเท่านั้น ทั้งนี้จะต้องมีองค์ประกอบต่างๆ หลายประการ ด้วยกัน อาทิ การที่แต่ละประเทศมีรัฐธรรมนูญที่สมบูรณ์และเป็นประชาธิปไตย มีข้อกำหนดถึงเรื่องการรับรอง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพไว้อย่างชัดเจน ซึ่งถือเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญของประชาชนด้วย

2.1.1 ความหมายของสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

ในการนำตัวบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาไปดำเนินการทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น ย่อมเป็นการ ใช้กฎหมายที่เข้าไปกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นจึงต้องมีกฎหมายที่จะต้องให้อำนาจไว้ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ ในการตรากฎหมายมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพจะต้องคำนึงถึง บทบัญญัติ มาตรา 29 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่บัญญัติไว้ว่า “การจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้และเท่าที่จำเป็นและจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพนั้นมิได้”

กฎหมายตามวรรคหนึ่งต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับ แก่กรณีใดกรณี หนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติ แห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งและวรรคสองให้นำมาใช้บังคับกับกฎที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายด้วยโดยอนุโลม”

เนื่องจากการนำตัวบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาไปดำเนินการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นการใช้ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไปกระทำการอย่างใด ๆ อันเป็นการไปกระทบสิทธิและ เสรีภาพในเนื้อตัวร่างกาย ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เพื่อให้ เกิดความเข้าใจเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับเรื่องของ สิทธิและเสรีภาพ จึงจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงความหมายของคำ ทั้ง สองคำนี้ก่อน เนื่องจากคำว่า สิทธิ และเสรีภาพ โดยทั่วไปมักจะใช้รวมๆ ไปด้วยกันว่า “สิทธิและเสรีภาพ” แต่ ความจริงแล้วคำสองคำนี้ มีความหมายแตกต่างกัน ดังนี้ คือ

คำว่า สิทธิ (Rights) โดยทั่วไปแล้ว หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคล ในอันที่ จะกระทำการใดที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของตนหรือบุคคลอื่น⁴ หรือประ โยชน์ที่กฎหมาย

⁴ วรพจน์ วิศรุดพิชญ์. (2538). สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ. หน้า 16.

รับรองและคุ้มครองไว้ หรือประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง ทั้งที่เป็นรูปธรรมจับต้องได้ และที่เป็นนามธรรม ถ้ากฎหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายสูงสุดคือรัฐธรรมนูญคุ้มครองและรับรองสิทธิใด ก็จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่จะต้องเคารพสิทธินั้นรวมถึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่ประชาชนที่ จะต้องเคารพสิทธิซึ่งกันและกันด้วย⁵ ส่วนคำว่า เสรีภาพ (Liberty) นั้น หมายถึง ภาวะของมนุษย์ที่ไม่ตกอยู่ ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น หรืออำนาจในการกำหนดตนเองโดยอิสระของบุคคล หรือความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เมื่อรัฐธรรมนูญคุ้มครองเสรีภาพใด ก็จะก่อให้เกิดหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐ ที่จะต้องไม่ละเมิดเสรีภาพนั้น ความมีอิสระที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการนี้เป็น ประโยชน์ชนิดหนึ่ง ดังนั้น เสรีภาพจึงเป็นสิทธิประเภทหนึ่งเมื่อกล่าวถึงคำว่า สิทธิโดย ไม่เจาะจง จึง หมายความว่ารวมถึง เสรีภาพด้วย⁷

สิทธิตามรัฐธรรมนูญ เป็นสิทธิของประชาชนที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ สิทธิดังกล่าว จึง มีขอบเขตครอบคลุมถึงสิ่งทั้งหลายทั้งปวงอัน พึงมี พึงกระทำ และพึงได้ โดยที่สิ่งนั้นไม่ถูกขัดขวางโต้แย้งโดย กฎหมาย องค์กรรัฐ เจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงไม่ถูกขัดขวางโต้แย้งโดยบุคคลอื่นด้วย ส่วนเสรีภาพก็คือ การมีอิสระใน การใช้สิทธินั้นได้ตามเจตจำนงหรือความตกลงใจของตนได้เองโดยที่ไม่ถูกบังคับกะเกณฑ์หรือแทรกแซงกดดัน โดยอิทธิพล อำนาจ และกฎเกณฑ์จากภายนอกอื่นใด ไม่ว่าจะจากบุคคลหรือองค์กรและไม่ว่าในทางตรงหรือ ทางอ้อมก็ตาม เพราะฉะนั้น สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ เป็นคุณค่าสูงสุดที่ องค์กรของรัฐทุก องค์กรไม่ว่าจะเป็นองค์กรนิติบัญญัติ องค์กรบริหาร หรือองค์กรตุลาการ รวมตลอดถึงประชาชนบุคคลอื่นด้วย ที่จะต้องให้ความเคารพและให้ความคุ้มครอง โดยการใช้อำนาจขององค์กรรัฐทุกองค์กร ต้อง คำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ซึ่งสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดย ปริยายหรือโดยคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความคุ้มครองและผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการ ตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และ การตีความกฎหมายทั้งปวง เพราะฉะนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญรับรองนั้น มี สถานะเป็นบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีผลใช้บังคับโดยตรงแก่องค์กรของรัฐทันที โดยไม่ต้องมีกฎหมายรับรอง อีกชั้นหนึ่งแต่อย่างใด

⁵ หยุด แสงอุทัย ก เล่มเดิม. หน้า 187-188.

⁶ ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2543). สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เรื่อง สิทธิ เสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน. หน้า 7-8.

⁷ บรรเจิด สิงคะเนติ ก (2543). หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ. หน้า

สำหรับขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญโดยทั่วไปแล้วการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญย่อมมีขอบเขตจำกัดเสมอไม่มีสิทธิและเสรีภาพใดที่ไม่มีขอบเขตจำกัด เพราะหากสิทธิและเสรีภาพไม่มีขอบเขตจำกัดเลย สภาวะอนาธิปไตย ย่อมเกิดขึ้นเหมือนเมื่อครั้งที่มนุษย์อยู่ในสังคมเถื่อน เพราะทุกคนใช้สิทธิและเสรีภาพเต็มที่ และจะกระทบชีวิต ทรัพย์สิน ร่างกาย ผู้อื่น จนทำให้ผู้แข็งแรงเท่านั้นที่อยู่สังคมได้ ผู้อ่อนแอต้องตกเป็นทาสและถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพหมด การใช้สิทธิและเสรีภาพโดยไม่มีขอบเขตจึงเป็นเหตุให้เกิดการใช้สิทธิและเสรีภาพ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้กำหนดและวางหลักการเกี่ยวกับขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพไว้คือ “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน” หรืออาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพของตนต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการทั่วไป ที่การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลหนึ่งจะก้าวล่วงเข้าไปในขอบเขตหรือกระทบกระเทือนสิทธิและเสรีภาพของอีกบุคคลหนึ่งย่อมไม่ได้ เพราะแต่ละบุคคลก็ย่อมมีขอบเขตสิทธิและเสรีภาพของตน และอาจจะใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นมิได้ไปละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับหลักนิติรัฐในระบวนิติธรรมทางอาญา

หลักนิติรัฐ คือ การปกครองโดยกฎหมายซึ่งกฎหมายนั้นจะต้องมาจากประชาชนตามแนวทางระบบรัฐสภา มิใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือคณะบุคคล หลักนิติรัฐที่ใช้ในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ถือว่า คนทุกคนมีความเสมอภาคกันอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดียวกัน รัฐและประชาชนต้องมีความสมดุลแห่งการใช้อำนาจ กล่าวคือรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในขณะที่เดียวกัน ประชาชนก็มีสิทธิที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้ (Check and Balance) ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า การเกิดขึ้นของหลักนิติรัฐก็เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหอันเกิดจากการใช้อำนาจของรัฐ โดยไม่เป็นธรรมในการที่จะนำตัวบุคคล ที่เป็นผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นเป็นการใช้อำนาจตามกฎหมายที่รับรองไว้โดยรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐในระบวนิติธรรมทางอาญาที่ถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ที่รัฐจะต้องมีหลักประกันไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นเรื่องกระทบสิทธิเสรีภาพของบุคคลอย่างร้ายแรง การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งมีหลักการ ดังนี้ คือ

- 1) หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง สำหรับหลักการนี้ จะใช้ในกรณีขณะกระทำความผิดที่กฎหมายในขณะนั้นกำหนดความผิดและกำหนดโทษไว้ หลักการนี้เท่ากับปฏิเสธการใช้กฎหมายให้มีผลย้อนหลัง ทำนองว่า ไม่มีความผิด ไม่มีกฎหมาย ไม่มีโทษ หรือโทษที่เอาผิดย้อนหลังแก่การกระทำที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น

การตัดสินใจของศาลจะลงโทษให้หนักกว่ากรอบที่กฎหมายกำหนดไว้ ก็ไม่ได้ด้วยเพราะถือว่า เหตุการณ์ต่างๆ ได้สิ้นสุดลงแล้ว

2) หลักการห้ามลงโทษซ้ำ สำหรับหลักการนี้ ถือว่าเป็นหลักการที่นักกฎหมายใช้กัน มานานตั้งแต่สมัยโรมัน การกระทำครั้งเดียว เมื่อถูกลงโทษแล้วจะอ้างข้อเท็จจริงหรือกฎหมาย ที่บัญญัติขึ้นมาภายหลัง เพื่อย้อนลงโทษซ้ำแก่ผู้กระทำความผิดอีกไม่อาจกระทำได้

3) หลักข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นผู้บริสุทธิ์ สำหรับหลักการนี้เป็นหลักประกันบุคคลในความบริสุทธิ์ แม้บุคคลนั้นจะเป็นผู้ที่ต้องสงสัย หากยังมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดว่า ผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดในทางคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ ด้วยหลักการดังกล่าวนี้ การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลในคดีอาญา จะกระทำเหมือนกับนักโทษมิได้ เพราะนอกจากจะขัดต่อหลักการของกฎหมายแล้ว ยังขัดต่อสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์อีกด้วย

4) หลักการห้ามการบังคับให้กล่าวร้ายตนเอง สำหรับหลักการนี้เป็นการป้องกัน การบังคับขู่เข็ญบุคคลทุกกรณีไม่ว่าเป็นผู้ต้องหา ผู้เสียหาย โจทก์ จำเลยหรือผู้มีส่วนได้เสียให้ไปเพื่อวัตถุประสงค์แห่งคดี รวมทั้งการไม่ให้ถ้อยคำอันเป็นประปักษ์ต่อตนเอง ด้วยเหตุนี้ การรับฟังหรือการรับสารภาพจึงไม่เป็นเหตุผูกมัดที่ศาลจะต้องเชื่อถืออันเป็นข้อยุติได้ (จำเลยจะให้การอย่างไรก็ได้)

5) หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย สำหรับในคดีอาญา ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เท่านั้นจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษ และหากมีข้อสงสัยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย

6) หลักความมั่นคงของกฎหมาย สำหรับกฎหมายเป็นเรื่องของการบังคับให้กระทำและละเว้นการกระทำของบุคคล เพื่อให้ประชาชนสามารถวางตัวได้อย่างถูกต้องตามข้อบังคับของกฎหมาย กรณีความมั่นคงของกฎหมาย สามารถพิจารณาได้เป็นสองนัยยะด้วยกัน กล่าวคือนัยยะแรก เป็นนัยที่มุ่งประเด็นไปที่ภารกิจของกฎหมาย กล่าวคือกฎหมายย่อมช่วยให้เกิดระบบที่แน่นอนและเชื่อถือได้ โดยอาศัยการบัญญัติกฎหมายที่มีลักษณะผูกมัด สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองด้วยกันเอง และความสัมพันธ์ระหว่างพลเมืองกับรัฐหรือแม้กระทั่งในการบริหารงานของรัฐเอง ส่วนนัยยะที่สอง ความมั่นคงของกฎหมาย ย่อมเป็นหลักการที่เป็นตัวกำหนดโครงสร้างของกฎหมาย เป็นเสมือนเบ้าที่หล่อหลอมกฎหมาย กล่าวคือ ความมั่นคงในแง่ที่กฎหมายจะต้องมีเนื้อหาที่แน่นอนและชัดเจน รวมทั้งมีความถาวรต่อเนื่องของกฎหมายด้วย

2.1.3 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเป็นการที่รัฐธรรมนูญให้อำนาจไว้กับราษฎรทุกคน ในสังคมของรัฐเสรีประชาธิปไตยโดยบัญญัติรับรองหรือคุ้มครองไว้ให้ในมาตราต่างๆ ในรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศอย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิและเสรีภาพของราษฎรต่างก็ต้องมีขอบเขตหรือมีเงื่อนไขในการใช้ ซึ่งจะขึ้นอยู่กับ

สภาพหรือสภาวะเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมประเพณี และจากการที่บุคคลทุกคนย่อมมีความเสมอภาคกันภายใต้บังคับกฎหมายเดียวกัน ผู้มีอำนาจปกครองหรือรัฐจำเป็นต้องกำหนดนโยบายหรือดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อประโยชน์ในอันที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของราษฎรหรือในอันที่จะธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวม หรือประโยชน์มหาชน ทั้งนี้ สำหรับบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนั้นย่อมหมายความว่ารวมถึงบุคคลที่อยู่ในฐานะของผู้ต้องหาด้วย สำหรับหลักการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนนั้นมีอยู่หลายประการ ดังจะกล่าว ต่อไปนี้ คือ

2.1.3.1 แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายธรรมชาติ

แนวความคิดในเรื่อง กฎหมายธรรมชาติได้แก่แนวความคิดที่เชื่อว่านอกเหนือไปจากกฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นแล้ว ยังมีกฎหมายอีกประเภทหนึ่งซึ่งจะเกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติ มนุษย์ไม่ได้เป็นผู้สร้างขึ้น เป็นกฎหมายที่ใช้บังคับได้โดยไม่จำกัดกาลเวลาและสถานที่ กฎหมายธรรมชาติดีมีสิทธิเหนือรัฐ กล่าวคือรัฐต้องการปกครองกฎหมาย กฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นจะมีสภาพบังคับก็ต่อเมื่อสอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ และไร้สภาพบังคับลงหากว่าขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติ แนวคิดทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ มีกำเนิดมาจากสมัยกรีกและสมัยโรมันก่อนคริสตกาล สืบเนื่องมาจากประชาชนในสมัยนั้นถูกปกครองแบบกดขี่เข้มแข็งโดยกษัตริย์หรือ ผู้มีอำนาจปกครอง จึงทำให้เกิดแนวความคิดในการจำกัดอำนาจของกษัตริย์และผู้มีอำนาจปกครองดังกล่าว ในขณะที่เดียวกันได้กำหนดให้บุคคลมีสิทธิต่างๆ ขึ้นมา ซึ่งสิทธิดังกล่าวนั้นก็คือสิทธิธรรมชาติ (Natural Right) ทั้งนี้ กฎหมายธรรมชาติจะมีลักษณะอย่างเดียวกัน คือใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย ไม่จำกัดเวลา สถานที่ และจะออกกฎหมายใดๆ มาขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้⁸

จะเห็นได้จากในสมัยกรีกมีนักปราชญ์ที่สำคัญหลายคนที่ได้วางรากฐานในทางปรัชญา กฎหมายธรรมชาติ เช่น Heraclitus ได้ให้ความเห็นว่า แก่นสารของชีวิตเป็นสิ่งที่ มีอยู่ในธรรมชาติอันประกอบด้วยจุดหมายปลายทาง ระเบียบและเหตุผล โดยถือว่าธรรมชาติคือความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง จากแนวความคิดดังกล่าวจึงทำให้นักปราชญ์ที่สำคัญของกรีกอีก หลายคนต่อๆ มา เช่น Socrates, Plato และ Aristotle ซึ่งมีแนวความคิดเดียวกันโดยอาศัยหลักเหตุผลตามธรรมชาติของมนุษย์ว่าภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกันแห่งโลกและจักรวาล มนุษย์มีสติปัญญา รู้ดีชอบชั่วดีเหมือนกัน จากแนวคิดดังกล่าว มนุษย์จึงมีเหตุผล (Ratio Reason) อยู่ในตัวเอง เป็นหลัก นอกจากนี้ยังมีสำนัก Stoicism ได้ให้ความคิดเห็นว่า มนุษย์มีสิทธิเสรีภาพที่เสมอภาค เท่าเทียมกันเป็นสากล มนุษย์ไม่อาจเป็นทาสย์กันด้วยกันได้¹⁰ ด้วยเหตุนี้การปกครองของกรีกจึงมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยให้การยอมรับสิทธิและเสรีภาพของเอกชน ตลอดจนทั้งให้การยกย่องศักดิ์ศรีความ

⁸ ไพศาล วัฒนธรรม. (2549). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการออกหมายจับ. หน้า 10.

⁹ ปรีดี เกษมทรัพย์ ก (2541). นิติปรัชญา. หน้า 100-116.

¹⁰ แหล่งเดิม.

เป็นมนุษย์ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เลือกผู้ปกครองบ้านเมืองเอง มีการโต้เถียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างมีเหตุผล ดังนั้น การกระทำดังกล่าวเป็นพื้นฐานที่ช่วยผลักดันให้โอกาสประชาชนได้มีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการนำหลักกฎหมายธรรมชาติมาใช้กับพลเมืองของตน

หลักเกณฑ์และแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคล ได้มีการพัฒนาและถ่ายทอดไปสู่ยุคโรมัน โดยนำแนวความคิดเกี่ยวกับหลักมนุษยธรรมมาปรับใช้กับทาสในยุคนั้น ซึ่งอาศัยแนวความคิดของนักปราชญ์ชาวกรีกที่ว่ามนุษย์มีความเสมอภาคกัน และไม่อาจเป็นทรัพย์สินของมนุษย์ด้วยกันได้เป็นหลัก จนกระทั่งจักรวรรดิโรมันล่มสลายลง ต่อมาแนวความคิดดังกล่าวได้เกิดขึ้นอีกในยุคกลางตอนปลาย โดย Saint Thomas Aquinas ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติและเหตุผลมาก โดยเน้นว่ากฎหมายมนุษย์จะต้องสอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้¹¹ จึงมีแนวความคิดว่า ผู้ปกครองบ้านเมืองนั้นควรได้รับเลือกมาจากประชาชน และประชาชนต้องมีสิทธิมีเสียงในการปกครองบ้านเมืองด้วย ซึ่งแนวความคิดนี้ได้เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาแนวความคิดกฎหมายธรรมชาติในศตวรรษที่ 17 และ 18 เพื่อจำกัดอำนาจรัฐ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์ เพราะจุดที่สำคัญที่สุดในกฎหมายธรรมชาติก็คือ เชื่อว่าเหนืออำนาจสูงสุดของมนุษย์ยังมีสิ่งสำคัญอื่นอีก คือ “ธรรมชาติ” และ “เหตุผล” เมื่อสิ่งใดเป็นสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติของมนุษย์อยู่แล้ว ใครก็ตามหาอาจมาใช้อำนาจลบล้างไม่ได้¹²

ในศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคสมัยใหม่ หรือเรียกว่ายุค Enlightenment เป็นยุคแห่งความคิดทางกฎหมายธรรมชาติ มีการอาศัยเหตุผลทางธรรมชาติมาเป็นหลัก นักปราชญ์ที่สำคัญในยุคนี้ได้แก่ John Locke, Montesquieu, Christian Thomasius และ Jean Jacques Rousseau ซึ่งมีแนวความคิดว่ามนุษย์ในสภาวะตามธรรมชาติ เป็นสภาวะแห่งสันติภาพและความเสมอภาค และในสภาวะตามธรรมชาตินี้มนุษย์ทุกคนก็รู้จักกฎหมายธรรมชาติ อันเป็นสิ่งที่สอนให้มนุษย์รู้จักเคารพความเสมอภาคและความเป็นอิสระต่อกัน รู้ว่าแต่ละคนไม่ควรจะล่วงละเมิดชีวิตร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินของกันและกัน ในสภาวะตามธรรมชาตินี้เมื่อเกิดข้อขัดแย้งพิพาทกันขึ้น มนุษย์แต่ละคนย่อมมีอำนาจที่จะบังคับการตามสิทธิที่ตนมีตามธรรมชาติ และลงโทษผู้กระทำผิดด้วยกำลังของตน ซึ่งในสภาวะตามธรรมชาติเช่นนี้ย่อมมีอันตราย มีข้อเสียและความไม่สะดวกหลายประการ คือ การใช้สิทธิในร่างกาย เสรีภาพและทรัพย์สินที่แต่ละคนมีตามธรรมชาตินั้น ขาดความแน่นอนชัดเจนมักจะมีการล่วงล้ำขอบเขต และกระทบกระเทือนสิทธิของผู้อื่นได้เสมอ การบังคับตามสิทธิและการลงโทษเมื่อมีการฝ่าฝืนกฎหมายธรรมชาติหรือล่วงละเมิดกันขึ้น เพราะการที่ทุกคนต่างทำหน้าที่พิพาทของตนเองย่อมอาจมีอคติทำการแก้แค้นทดแทนจนเกินสมควรแก่เหตุหรือทำให้เกิดความรุนแรงได้ เพื่อยุติความยุ่งเหยิงและความไม่สงบเรียบร้อยต่างๆ ที่มีอยู่ในสภาวะตามธรรมชาตินี้มนุษย์จึงเข้าทำสัญญากันอยู่ร่วมกันเป็นสังคม และ

¹¹ แหล่งเดิม.

¹² ไพศาล วัดธรรม. เล่มเดิม. หน้า 11.

จัดตั้งรัฐบาลขึ้นทำหน้าที่ปกครองรักษาความยุติธรรมและความสงบเรียบร้อยในรูปของสัญญาประชาคม (Social Contract) กล่าวคือ ราษฎรทั้งหลายยอมสละสิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ตามธรรมชาติของมนุษย์ไว้ โดยโอนอำนาจบังคับการตามกฎหมายธรรมชาติให้แก่รัฐที่ได้ตั้งขึ้นตามสัญญานี้ ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงเป็นรัฐที่มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และอำนวยความยุติธรรม มีอำนาจจำกัดไม่ใช่รัฐสมบูรณ์ตามทฤษฎีสิทธิธรรมชาติที่มีอำนาจเด็ดขาด สัญญาประชาคมตามความคิดของ John Locke จึงเรียกว่า เป็นสัญญาสหภาพ เป้าหมายหลักที่สำคัญของการที่เอกชนมาเข้าทำสัญญาประชาคมและอยู่ภายใต้บังคับของรัฐบาลคือ การดำรงไว้ซึ่งเสรีภาพ ชีวิต และทรัพย์สินของตน ซึ่งการดำรงสิ่งเหล่านี้เรียกว่าเป็นการดำรงซึ่งความดีงามร่วมกัน (The Common Good) ด้วยเหตุนี้ อำนาจรัฐที่จัดตั้งขึ้นจากสัญญาประชาคมนี้จึงไม่อาจก้าวล่วงจากการรักษาสัญญานี้ได้ เมื่อใดที่รัฐฝ่าฝืนเงื่อนไขข้อนี้ กล่าวคือ เมื่อรัฐละเมิดต่อเสรีภาพ ชีวิต และทรัพย์สินของราษฎรแล้ว การกระทำของรัฐเช่นนั้นย่อมเป็นการฝ่าฝืนความไว้วางใจของราษฎรตามสัญญา คือ ฝ่าฝืนเงื่อนไขสำคัญแห่งการมีอำนาจของรัฐ ประชาชนย่อมมีสิทธิปฏิบัติเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดหน้าที่และฝ่าฝืนกฎหมายธรรมชาติของรัฐ John Locke ได้เสนอแนวความคิดในการป้องกันการใช้อำนาจของรัฐที่เกินขอบเขต โดยเสนอหลักการแบ่งแยกอำนาจซึ่งเป็นที่ยอมรับกัน ในเวลาต่อมาว่าเป็นหลักพื้นฐานสำคัญของหลักการปกครองโดยกฎหมาย ตามหลักดังกล่าวนี้ ผู้ออกกฎหมายจะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเช่นเดียวกับราษฎร แนวความคิดนี้เน้นว่ารัฐมีอำนาจจำกัด เพราะมีความมุ่งหมายสำคัญเพื่อธำรงไว้ซึ่งความดีร่วมกัน อันได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของราษฎรเป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ไม่อาจจำหน่ายโอนกันได้ และเป็นสิทธิที่อยู่ควบคู่กับความเป็นมนุษย์ จึงนับเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์และเป็นรากฐานของการจัดทำรัฐธรรมนูญในสมัยต่อมา¹³

จากแนวความคิดเกี่ยวกับ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลของ นักปรัชญากฎหมายธรรมชาติในยุคต่างๆ ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าทฤษฎีกฎหมายธรรมชาตินี้มีความสำคัญและสามารถนำมาพัฒนาให้กับผู้ปกครองของประเทศ เพื่อไม่ให้ทำเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ของตน โดยมีการกำหนดหลักเกณฑ์ซึ่งเกิดขึ้นด้วยความสมัครใจของรัฐและของประชาชนทั้งหลาย ให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของหลักเกณฑ์เดียวกัน จะเห็นได้ว่า การประกาศรับรองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์โดยองค์การสหประชาชาติ ซึ่งบัญญัติไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (The Universal Declaration of Human Rights) อันเป็นการแสดงออกถึงการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์ที่ถือว่าเป็นเอกสารสำคัญที่รับรองสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ ทั้งนี้ล้วนเป็นเรื่องที่มีอยู่ในกฎหมายธรรมชาติทั้งสิ้น

2.1.3.2 แนวความคิดว่าด้วยกฎหมายบ้านเมือง

¹³ ปรีดี เกษมทรัพย์ ข (2539). นิติปรัชญา. หน้า 196-198.

แนวความคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองเกิดขึ้นและมีบทบาทที่เด่นชัดเมื่อ ปลายสมัย กลางที่ศาสนจักรเริ่มเสื่อมอำนาจลง บรรดารัฐต่างๆ เริ่มตั้งตนเป็นอิสระที่ไม่ต้องการ อยู่ภายใต้อำนาจของ ศาสนจักรอีกต่อไป เนื่องจากประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงมานาน จึงได้มีนักปราชญ์ของฝ่ายอาณาจักรคิดหา หลักการมาสนับสนุนให้รัฐแยกตัวออกจากฝ่ายศาสนจักร โดยไม่ถือว่าเป็นความผิดหรือเป็นบาปอีก ต่อไป

นักปราชญ์ที่สำคัญของสำนักกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง ได้แก่ Nicolo Machiavelli ชาวอิตาลี ซึ่ง ต้องการเห็นรัฐไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของศาสนจักร โดยให้ความเห็นว่า รัฐมีคุณค่าอยู่ในตัวเองการรักษาอำนาจ ของรัฐให้คงอยู่ตลอดไปสามารถทำได้ทุกวิถีทาง แม้ว่าวิธีการนั้นจะไม่ได้ยึดถือคุณธรรมก็ตาม ซึ่งเป็นความเห็น ที่มาจากความคิดว่ามนุษย์นั้นไม่เคยรักษาสัจจะ มนุษย์จะทำได้ก็ต่อเมื่อถูกบังคับ มิฉะนั้นมนุษย์ก็จะทำชั่วอย่าง หลีกเลียงไม่พ้น ดังนั้น การจะรวบรวมบ้านเมืองได้จึงไม่ควรอาศัยหลักธรรม¹⁴ นอกจากนี้ยังมีนักกฎหมายชาว ฝรั่งเศสชื่อ Jean Bodin ได้ให้แนวความคิดว่า รัฐจะดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้นั้นจะต้องมีอำนาจอธิปไตย (Sovereignty) ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดเหนือประชาชนในรัฐ อันไม่ถูกจำกัดหรือยับยั้งโดยกฎหมายใดๆ (Legibus Soluta) ด้วยอำนาจดังกล่าวรัฐย่อมมีอำนาจบัญญัติกฎหมายให้ประชาชนของตนต้องปฏิบัติตาม โดย ไม่ ต้องขึ้นอยู่กับใคร อำนาจบัญญัติกฎหมายของรัฐจึงถือได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญในการแสดงออกซึ่งการมีอำนาจ อธิปไตยเป็นเด็ดขาดและนิรันดร์ของรัฐ

ความคิดว่าด้วยรัฐต้องมีอำนาจอธิปไตยดังกล่าวข้างต้น ได้มีการพัฒนาต่อไปอีก โดย นักปราชญ์ชาวอังกฤษที่ชื่อ Thomas Hobbes ซึ่งเห็นว่า อำนาจอธิปไตยของรัฐเกิดขึ้นจากการที่ประชาชนในรัฐ ตกลงเข้าทำสัญญาต่อกันไว้ โดยมีความคิดว่า มนุษย์มีธรรมชาติ ที่มีความเห็นแก่ตัว โหดร้าย และต้องต่อสู้ กันตลอดเวลา ด้วยสัญชาตญาณในการเอาตัวรอดของมนุษย์ และความมีสติปัญญาของมนุษย์ ทำให้มนุษย์ สามารถคิดได้ว่า การมีชีวิตอยู่ในสภาวะธรรมชาติเป็นทุกข์ยิ่งกว่าการยอมสละประโยชน์ตามธรรมชาติของ มนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงเข้าทำสัญญาต่อกัน เพื่อยอมสละสิทธิทั้งปวงอันตนมีอยู่ตามธรรมชาติ และยกสิทธิ ดังกล่าวนี้ให้แก่บุคคลหนึ่งที่เป็นผู้ปกครอง ผู้ทรงไว้ซึ่งอำนาจสูงสุดและเด็ดขาดโดยไม่จำกัด และไม่ต้องตกอยู่ ภายใต้อำนาจของสิ่งอื่นใด ความคิดนี้จึงเป็นที่มาของการเกิด“ทฤษฎีสัญญาสวามิภักดิ์” (Pactum Subjectiones) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่ทำให้รัฐอธิปไตยมีอำนาจสมบูรณ์เด็ดขาดเหนือประชาชน ด้วยการออกกฎหมายให้ประชาชน ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมายของรัฐ โดยไม่ต้องคำนึงว่ากฎหมายนั้นจะถูกตั้งขึ้นมาและชอบธรรม หรือไม่ เพราะกฎหมายบ้านเมือง (Civil Law) คือ คำสั่งของรัฐอธิปไตย¹⁵

¹⁴ แหล่งเดิม.

¹⁵ แหล่งเดิม.

ต่อมาได้มีนักปราชญ์ชาวอังกฤษชื่อ John Austin ได้ให้แนวความคิดเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดที่ว่ากฎหมายคือ คำสั่งของรัฐสภาที่บังคับ (Sanction) กล่าวคือ เมื่อไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ ดังนั้น รัฐจึงสามารถใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือปราบปรามผู้แข็งข้อ หรือทำลายความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ Austin ยังให้ความเห็นว่า ศีลธรรม และเหตุแวดล้อมทั้งหลายจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งเหนือกฎหมายก็เฉพาะกรณีก่อนที่จะมีการตรากฎหมายออกมาใช้บังคับเท่านั้น แต่เมื่อร่างและประกาศใช้เป็นกฎหมายแล้ว ศีลธรรมและเหตุแวดล้อมทั้งหลายไม่อาจสร้างอิทธิพลเหนือกฎหมายได้ โดยนัยนี้ Austin จึงปฏิเสธกฎหมายธรรมชาติโดยสิ้นเชิง¹⁶ แต่เห็นว่ากฎหมายเป็นเรื่องของเจตจำนง (Will) ของคน เป็นเรื่องของอำนาจที่จะเลือกใช้จึงมีผลให้กฎหมายนั้นยอมเปลี่ยนแปลงได้ตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจตั้ง ดังนั้น ปรัชญากฎหมายบ้านเมืองจึงไม่คำนึงถึงความยุติธรรมความถูกต้อง¹⁷

จะเห็นได้ว่า ตามแนวความคิดทฤษฎีกฎหมายบ้านเมืองของนักปราชญ์ สำนักกฎหมายบ้านเมือง ต่างต้องการให้รัฐเป็นผู้มีอำนาจธิปไตยสูงสุด เพราะอำนาจธิปไตยของรัฐเป็นอำนาจที่สมบูรณ์เด็ดขาด ซึ่งอำนาจดังกล่าวของรัฐทำได้ด้วยการออกกฎหมายเพื่อมาบังคับใช้กับประชาชนให้ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือคำสั่งต่างๆ ตามที่รัฐกำหนด โดยสำนักกฎหมายบ้านเมืองนี้ไม่ได้สนใจในเรื่องของคุณธรรมหรือจริยธรรม แต่ยึดถือเพียงกฎหมายของรัฐเท่านั้น ที่จะสามารถบังคับใช้ได้จริง โดยไม่ต้องพิจารณาว่าจะมีกฎหมายธรรมชาติอยู่หรือไม่ และไม่สนใจว่ากฎหมายที่รัฐใช้บังคับอยู่ในขณะนั้นจะมีความยุติธรรมหรือชอบธรรม และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางศีลธรรมหรือไม่ เพราะวัตถุประสงค์ของสำนักกฎหมายบ้านเมืองนี้เห็นว่ากฎหมายมีความแน่นอนตายตัว สามารถเป็นหลักประกันที่สำคัญในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนภายในรัฐได้ และสามารถรู้ล่วงหน้าว่าผลในทางกฎหมายแห่งการประกอบกิจการของตนจะเป็นอย่างไร

2.1.3.3 แนวความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

แนวความคิดว่าด้วยศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในทางตำราของกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสาธารณรัฐเยอรมนี ได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้ความหมายของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” แต่อย่างไรก็ตาม จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่มียามใดที่ได้รับการยอมรับเป็นการทั่วไป ดังนั้น การที่จะทำความเข้าใจเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ จึงจำเป็นที่จะต้องย้อนกลับไปศึกษาความเป็นมาในประวัติศาสตร์ของคำว่า “ศักดิ์ศรี” (Wuerde) ซึ่งในทางประวัติศาสตร์ได้มีการนิยามความหมายของ “ศักดิ์ศรี” ไว้แตกต่างกันออกไป

“ศักดิ์ศรี” ในความหมายของชาวโรมัน หมายถึง เกียรติในทางส่วนบุคคล ที่ปรากฏต่อสาธารณะ ดังนั้น ศักดิ์ศรีในความหมายของชาวโรมันจึงไม่ใช่เรื่องของบุคคลทุกคน หากแต่หมายถึงเฉพาะ

¹⁶ วิษณุ เครืองาม. (2540). “ปรัชญากฎหมายบ้านเมือง.” *บทบัณฑิตย์*, 34, 2. หน้า 440.

¹⁷ ปรีดี เกษมทรัพย์. เล่มเดิม. หน้า 78.

บุคคลที่ได้รับเกียรติจากสาธารณชนเท่านั้น¹⁸ แต่ “ศักดิ์ศรี” ในความเข้าใจของศาสนาคริสต์ หมายถึงความเมตตาของพระเจ้าซึ่งเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในทางศาสนาคริสต์ว่า มนุษย์นั้นถูกสร้างขึ้นตามความประสงค์ของพระผู้เป็นเจ้า ดังนั้น ศักดิ์ศรีของมนุษย์มีอาจถูกทำลายหรือถูกพรากไปได้โดยการกระทำของบุคคลอื่น หากแต่ถูกทำลายได้โดยบาปของตนเอง ศักดิ์ศรีในความหมายของคริสต์ศาสนา จึงเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับพระผู้เป็นเจ้าคำสอนว่า มนุษย์ทุกคนมีความเสมอเหมือนกันในสายตาของพระผู้เป็นเจ้า เพราะต่างเป็นบุตรของพระผู้เป็นเจ้าทุกคน คำสอนในเรื่องศักดิ์ศรีหรือความเป็นมนุษย์ในความหมายที่มนุษย์คือ สัตว์โลกที่มนุษย์สร้างขึ้นตามรูปแบบฉายาของพระองค์ (Image of God) มนุษย์จึงไม่อาจยอมให้อำนาจรัฐอยู่เหนือมนุษย์ชนิดที่ปราศจากเงื่อนไข โดยนัยดังกล่าวเมื่อถือว่ามนุษย์คือฉายาของพระเจ้า มีศักดิ์ศรีอันศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับจากพระเจ้า ความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิ่งสูงส่ง มนุษย์เป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง มนุษย์จึงไม่อาจปฏิบัติต่อมนุษย์เหมือนไม่ใช่มนุษย์ หรือ ไม่มองมนุษย์ด้วยกันเหมือนเป็นสัตว์ (หรือสิ่งธรรมชาติอื่นใดที่พระเจ้าสร้างขึ้นเพื่อประโยชน์มนุษย์) ตรงกันข้ามมนุษย์จักต้องมีความเคารพต่อกันหรือรู้จักปรับใช้กันและกัน ในศตวรรษที่ 18 ปรัชญาของ Kant ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายตามความเข้าใจของปรัชญา Kant นั้น เข้าใจคำว่า “ศักดิ์ศรี” หมายถึง ความอิสระของมนุษย์ แต่ความเป็นอิสระอันเป็นพื้นฐานของมนุษย์ มิได้มีวัตถุประสงค์หลักอยู่ที่ ตัวมนุษย์ หากแต่มีวัตถุประสงค์เพื่อมนุษย์จะสามารถบรรลุคุณค่าอันดีงามได้ Kant มีความเชื่อ อันมั่นคงต่อศักดิ์ศรีอันมีมาแต่กำเนิด (Inherent Dignity) ของบุคคล ซึ่งโยงไปถึงคำสอนของ คานท์ ที่ว่า ไม่มีมนุษย์คนใดมีสิทธิที่จะใช้มนุษย์ด้วยกันเองให้เป็นดังเครื่องมือคน จะต้องปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยกันในฐานะที่เป็นจุดหมายในตัวเองเสมอ โดยเหตุนี้การใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือเพื่อจุดหมายภายนอก จึงเป็นอาชญากรรมต่อศักดิ์ศรีที่มีอยู่ของเขาในฐานะที่เป็นมนุษย์ ส่วนในทางพระพุทธศาสนาถึงแม้จะมีได้มีการพูดถึงคำว่า “ศักดิ์ศรี” ไว้โดยตรง แต่พระพุทธองค์เคยตรัสไว้ในอัครัญสูตรว่า วรรณะทั้งสี่อันประกอบด้วย กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ และศูทร นั้น สามารถประพடுத்தได้ทั้งในทาง “กรรม” ที่ดำและขาว ดังนั้น วรรณะหรือชนชั้นจึงไม่ใช่เครื่องวัดความผิดถูกดีชั่วของบุคคลและได้ตรัสว่า ทั้งพราหมณ์ แพศย์ และศูทร ย่อมเกิดจากพวกนั้นมีใช่พวกอื่น เกิดจากคนเสมอกันมิใช่เกิดจากคนที่ไม่เสมอกัน เกิดขึ้นโดยธรรมมิใช่เกิดขึ้นโดยอธรรม¹⁹

จะเห็นได้ว่าทำให้คำนิยามคำว่า “ศักดิ์ศรี” จากการศึกษาในทางประวัติศาสตร์ หลักปรัชญา และความเชื่อทางศาสนา การศึกษาความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” บนพื้นฐานดังกล่าวยังไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจในทางหลักกฎหมาย เพราะในความหมายของคำว่า “ศักดิ์ศรีความเป็น

¹⁸ Albert Bleckmann. (1997). *Staatsrecht II-Die Grundrechte*. p. 542. อ้างถึงใน บรรเจิด สิงคะเนติ ข (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ*. หน้า 104.

¹⁹ บรรเจิด สิงคะเนติ ข (2547). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ*. หน้า 105.

มนุษย์” ในทางกฎหมาย นักกฎหมายของเยอรมัน ได้ให้คำอธิบายว่า มนุษย์ทุกคนเป็นมนุษย์โดยอำนาจแห่งจิตวิญญาณของเขาเอง ซึ่งทำให้เขาแตกต่างจากความเป็นอยู่ในสภาวะธรรมชาติที่ปราศจากความเป็นส่วนบุคคล และการทำให้บรรลุเป้าหมายภายในขอบเขตส่วนบุคคล นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของบุคคลนั่นเอง ในการที่จะกำหนดตนเองและการสร้างสภาพแวดล้อมของตนเอง Klaus Stern ได้สรุปสาระสำคัญของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ว่าหมายถึง คุณค่าอันมีลักษณะเฉพาะและเป็นคุณค่าที่มีความผูกพันอยู่กับความเป็นมนุษย์ ซึ่งบุคคลในฐานะที่เป็นมนุษย์ทุกคนได้รับคุณค่าดังกล่าว โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพศ เชื้อชาติ ศาสนา วัย หรือคุณสมบัติอื่นๆ ของบุคคล ในความหมายนี้ “ศักดิ์ศรี” จึงหมายถึง ลักษณะบางประการที่สร้างออกมาเป็นคุณค่าเฉพาะตัวของมนุษย์ อันเป็นสาระสำคัญในการกำหนดความรับผิดชอบของตนเอง และเป็นสาระที่มนุษย์แต่ละคนได้รับเพื่อเห็นแก่ความเป็นมนุษย์ของบุคคลนั้น ส่วนศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ของเยอรมัน ได้เคยวินิจฉัยในคดีเกี่ยวกับ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” โดยอธิบายว่า เป็นการเรียกร้องการสร้างอิสระของปัจเจกบุคคลในรัฐเสรีประชาธิปไตย ถือว่ามีคุณค่าสูงสุดที่ไม่อาจล่วงละเมิดได้ จึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความเคารพและต้องได้รับการคุ้มครองจากตนเอง ดังนั้น เพื่อเห็นแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของปัจเจกบุคคล รัฐจึงจำเป็นต้องทำให้เกิดความมั่นคงแก่ปัจเจกบุคคลในการพัฒนาลักษณะส่วนบุคคลให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ นอกจากนี้ คำวินิจฉัยนั้น ศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์ของเยอรมัน ได้วินิจฉัยว่า มาตรา 1²⁰ ของรัฐธรรมนูญ (Grundgesetz) ได้ให้หลักประกันในทางคุณค่าซึ่งปัจเจกบุคคลได้รับหลักประกันดังกล่าว เพราะความเป็นบุคคล การไม่อาจล่วงละเมิดได้ในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น เป็นการรับรองถึงการคุ้มครองจากการแทรกแซงในปริมาตรส่วนบุคคล

จากการให้ความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ของนักนิติศาสตร์ และโดย คำพิพากษาของศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์ของเยอรมันนั้น อาจสรุปได้ว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้นเป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่เฉพาะกับความเป็นมนุษย์เท่านั้น ทั้งนี้ ไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นใดทั้งสิ้น เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา คุณค่าของมนุษย์ดังกล่าวนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์มีความเป็นอิสระในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ ภายใต้ความรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคุณค่าที่มีอาจจะล่วงละเมิดได้ การละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลหรือละเมิดการกระทำใดๆ ที่จะเป็นละเมิดต่อสิ่งดังกล่าว รัฐมีภาระหน้าที่ที่จะดำเนินการใดๆ ในทางที่จะทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเอื้อต่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์อย่างมีศักดิ์ศรี หรือเอื้อต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติรับรองคุ้มครองไว้

²⁰ แหล่งเดิม.

ความหมายของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ตามแนวคิดปรัชญาสากลขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ถือเป็นแบบแผนหนึ่งของหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่เป็นรูปธรรม ที่ขึ้นอยู่กับความเป็นส่วนตัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใดเป็นการเฉพาะ ในทฤษฎีของ Jack Donnelly ได้แสดงความเห็น²¹ แหล่งที่มาของสิทธิมนุษยชนคือ ธรรมชาติเชิงศีลธรรมของมนุษย์ (Man's moral nature) สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งจำเป็นมิใช่เพียงเพื่อการมีชีวิตอยู่ แต่เพื่อการดำรงชีวิตที่มีศักดิ์ศรี กล่าวคือ เพื่อชีวิตที่มีคุณค่าสมกับความเป็นมนุษย์ (Life worthy of a human being) สิทธิมนุษยชนจึงเกิดขึ้นจากศักดิ์ศรีอันมีมาโดยกำเนิดของบุคคล อันเกี่ยวโยงไปถึงจิตภาพทางศีลธรรมแห่งศักยภาพของมนุษย์ (Moral vision of human potentiality) แม้อาจเป็นสิ่งที่ยากต่อการพิสูจน์เชิงประจักษ์ แต่จริงๆ แล้วสิ่งนี้ก็ดูเหมือนเป็นการสืบเนื่องมาจากความพยายามของ “คณะกรรมการว่าด้วยรากฐานทางทฤษฎีสิทธิมนุษยชน” (A Committee on the Theoretical Bases of Human Rights) ขององค์การด้านการศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1947 ที่มุ่งมั่นแสวงหาหลักการร่วม (Common Principles) โดยการมีหนังสือสอบถามความเห็นในปัญหาทางทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนไปยังนักวิชาการปัญญาชนคนสำคัญๆ ของโลกได้แก่ มหาตมคานธี (Gandhi) ฮักลีย์ (Aldous Huxley) มารีแตง (Jacques Maritain) และลาสกี (Harold J. Laski) ต่างมีจดหมายตอบกลับมา คือการเน้นย้ำรากฐานทางทฤษฎีสิทธิมนุษยชนที่มีความศรัทธาเชื่อมั่นในความเป็นมนุษย์ ในศักดิ์ศรีอันดีมาแต่กำเนิดของชายและหญิงเหมือนกัน พร้อมๆ กับที่สัทธิารากฐานร่วมกันของสหประชาชาติอันมีต่อเสรีภาพและประชาธิปไตย ซึ่งในความเชื่อมั่นนี้ต่อสิทธิมนุษยชนก่อให้เกิดปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในปี ค.ศ. 1948 นั่นเอง

แม้ว่าปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1948 ไม่ก่อให้เกิดผลผูกพันในทางกฎหมายระหว่างประเทศให้ประเทศสมาชิกที่ไม่ได้ลงนามรับรองต้องปฏิบัติตาม แต่การนำเอาหลักการเรื่องสิทธิมนุษยชนมาเป็นแนวทางปฏิบัติเรื่อยมาเป็นระยะเวลานานกว่า 50 ปี ทำให้หลักการดังกล่าวได้กลายมาเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศไปแล้ว เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาจะเห็นว่า สิ่งที่ปรัชญาสากลมุ่งที่คุ้มครองก็คือ สิทธิมนุษยชน (Human Rights) โดยการอ้างถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Human Dignity) ในฐานะที่เป็นวัตถุประสงค์ (Object) อันหนึ่งในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ในระหว่างสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั้น หากพิจารณาในด้านเนื้อหาหรือเป้าหมายสุดท้ายของเรื่องแล้วสามารถกล่าวได้ว่าทั้งสองเรื่องต่างก็มุ่งที่จะสร้างความสงบและสันติสุขให้เกิดขึ้นและดำรงอยู่ในสังคมของ

²¹ จริญญา โฆษณานันท์. (2544). รัฐธรรมนูญ 2540: จากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สู่ธัมมิกสิทธิมนุษยชน. หน้า 65-66.

มนุษย์ตลอดไป ในกรณีเช่นนี้ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนจึงไม่มีความแตกต่างกับความเชื่อในทางศาสนาที่ต่างก็สอนให้คนเป็นคนดี และมุ่งให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคมนั้น²²

ตามที่กล่าวมาข้อมสะท้อนความศรัทธาต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันหมายถึงความเชื่อมั่นในคุณค่าของมนุษย์ ในความมีมโนธรรม ในศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นมนุษย์อันสมบูรณ์ トラบเท่าที่ยังมีลมหายใจอยู่ มนุษย์ทุกคนย่อมมีความเป็นไปได้ที่จะเปลี่ยนแปลงพัฒนาตัวเขาเองจากสภาพที่เป็นอยู่ การที่เรายืนยันความมนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีไม่อาจถูกใช้เพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อสิ่งใดๆ มิใช่เพราะเราเชื่อว่ามนุษย์เป็นสิ่งสมบูรณ์ แต่เพราะความศรัทธาเชื่อมั่นว่า มนุษย์สามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Ability of Becoming) ต่างหากที่ทำให้เราต้องเคารพต่อความเป็นมนุษย์ของเขา หรือหลักเรื่องศักดิ์ศรีของบุคคลหรือมนุษย์ (The Principle of the Person) ซึ่งเน้นการเคารพในคุณค่าของมนุษย์โดยปฏิบัติต่อมนุษย์ด้วยการยอมรับต่อการตัดสินใจ รวมถึงการแสดงออกที่เป็นไปโดยความสมัครใจของมนุษย์ด้วยกัน อีกทั้งการที่จะส่งเสริมสิทธิมนุษยชนจะต้องมีภารกิจอย่างหนึ่งของธรรมชาติมนุษย์ก็คือการต่อสู้กับธรรมชาติที่เป็นอยู่จริง (A Task of human nature against nature) ซึ่งหากไม่มองโลกอย่างสิ้นหวังมากนัก トラบเท่าที่จุดมุ่งหมายเชิงคุณค่าเหล่านี้ เป็นสิ่งที่มนุษยชาติไม่อาจปฏิเสธได้ ฉะนั้น ศรัทธาในความเป็นมนุษย์ก็ย่อมกลายเป็นสิ่งที่เราอาจจะปฏิเสธได้ฉนั้น²³

2.1.3.4 แนวความคิดว่าด้วยความเสมอภาค

ในการนำตัวบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาไปดำเนินการทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น นอกจากจะต้องพิจารณาให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว หากแต่ยังต้องพิจารณาถึงหลักการที่ว่าด้วยความเสมอภาค ซึ่งจะต้องพิจารณาให้เป็นไปตามหลักการที่ว่า ต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญเหมือนกัน ให้เหมือนกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกัน ทั้งนี้ การปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญที่เหมือนกันให้แตกต่างกัน และปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้เหมือนกันย่อมไม่เสมอภาค ในเบื้องต้น ผู้เขียนใคร่ขอนำเสนอแนวคิดที่ว่าด้วย หลักความเสมอภาคโดยมีหลักการ ที่สำคัญ ดังนี้ คือ

หลักความเสมอภาคนั้นมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับหลักเสรีภาพเนื่องจากเป็นหลักการที่จะทำให้การใช้เสรีภาพเป็นไปอย่างเสมอกันทุกผู้ทุกคน แต่หากเสรีภาพสามารถใช้ได้เพียงบุคคลบางคนเท่านั้น ในขณะที่คนบางกลุ่มบางคนเข้าถึงไม่ได้ในกรณีดังกล่าวก็ไม่ถือว่า มีเสรีภาพแต่ประการใด ความเสมอภาคจึงเป็นฐานของเสรีภาพและเป็นหลักประกันในการทำให้เสรีภาพเกิดขึ้นได้จริง ดังนั้นหลักความเสมอภาคได้กฎหมายจึงเป็นหลักการที่ทำให้มีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ อย่างเท่าเทียมกันหรือไม่เลือกปฏิบัติ (Non-discrimination) ทั้งนี้ การปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคนั้นจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มี

²² อุดม รัฐอมฤต, นพนิติ สุริยะ และบรรเจิด สิงคะเนติ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือ ใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. อ้างถึงใน ฉันทน์นันทน์ รัตนเจริญ. (2546). หน้า 6-7.

²³ จริญญา โฆษณานันท์. เล่มเดิม. หน้า 69-71.

สาระสำคัญเหมือนกันอย่างเท่าเทียมกัน และจะต้องปฏิบัติต่อสิ่งที่มีสาระสำคัญแตกต่างกันให้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเรื่องนั้นๆ จึงจะทำให้เกิดความยุติธรรมภายใต้หลักความเสมอภาคขึ้นได้²⁴

หลักความเสมอภาคเมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายสามารถ แยกประเภทของหลักความเสมอภาคได้ 2 ประเภทดังนี้

1) หลักความเสมอภาคทั่วไป หลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลทุกคนที่อาจกล่าวอ้างกับการกระทำใดๆ ของรัฐได้ หากเรื่องนั้นมีได้มีการกำหนดไว้ในหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หากเรื่องใดมีหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องกำหนดไว้แล้วก็ให้พิจารณาไปตามหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้นๆ

2) หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง คือ หลักความเสมอภาคที่ใช้เฉพาะภายในขอบเขตเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะ เช่น หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับชายและหญิง เป็นต้น

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักความเสมอภาคทั่วไปกับหลักความเสมอภาค เฉพาะเรื่องนั้น ถือได้ว่าหลักความเสมอภาคทั่วไปเป็นพื้นฐานของหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่อง แต่หลักความเสมอภาคทั่วไปนั้นสามารถนำไปใช้ได้กับทุกๆ เรื่องโดยไม่จำกัดขอบเขตเรื่องใด เรื่องหนึ่งและบุคคลทุกๆ คนย่อมอ้างหลักความเสมอภาคทั่วไปได้ ส่วนหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องอาจถูกจำกัดโดยใช้เฉพาะเรื่องหรือเฉพาะกลุ่มบุคคลที่รัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองเท่านั้น โดย หลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องนั้นยังถือเป็นหลักกฎหมายพิเศษซึ่งย่อมมาก่อนหลักความเสมอภาคทั่วไป ถ้ากฎหมายใดได้รับการพิจารณาหลักความเสมอภาคเฉพาะเรื่องแล้วก็ไม่จำเป็นต้องนำมาพิจารณาตามหลักความเสมอภาคทั่วไปอีก

หลักแห่งความเสมอภาคเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องปฏิบัติแก่บุคคลทุกคนอย่าง เท่าเทียมกัน แต่โดยการใช้หลักความเสมอภาคที่มีความหลากหลายในการปฏิบัติเนื่องจากสาระสำคัญของข้อเท็จจริงที่แตกต่างกันไป ดังนั้น การปฏิบัติแก่บุคคลตามหลักความเสมอภาค ย่อมแตกต่างกันไปทั้งนี้ย่อมต้องเป็นความแตกต่างที่ยอมรับได้ ซึ่งหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามหลักความเสมอภาคเพื่อให้เกิดความยุติธรรมมี ดังนี้ คือ

1) หลักเกณฑ์ของการปฏิบัติให้เท่าเทียมกัน กล่าวคือ หลักแห่งความเสมอภาคได้ปรากฏเป็นที่ยอมรับและนำไปปฏิบัติซึ่งมีผลเป็นการผูกพันองค์กรของรัฐที่จะต้องเคารพและปฏิบัติตาม โดยในการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวมีหลักเกณฑ์กว้างๆ ดังนี้

(1) ต้องใช้กฎเกณฑ์อันเดียวกันกับทุกคนเว้นแต่ว่าสถานการณ์แตกต่างกันไป กล่าวคือหลักเกณฑ์ทั่วไปของการปฏิบัติคือต้องใช้กฎเกณฑ์เดียวกันในสถานการณ์เดียวกัน เว้นแต่ว่าสถานการณ์นั้นแตกต่างออกไป จึงเป็นการต้องห้ามแก่ผู้บัญญัติกฎเกณฑ์ที่จะต้องไม่ออกกฎเกณฑ์ให้มีผลไม่เสมอภาคแก่บุคคล

²⁴ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). หลักความเสมอภาค. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2553. จาก [http://www.pub-](http://www.pub-law.net)

กล่าวคือเหตุการณ์ที่เหมือนกันหรือที่เหมือนกันในสาระสำคัญนั้นต้องได้รับการปฏิบัติโดยกฎหมาย เช่นเดียวกัน แต่หากมีใช้เรื่องที่มีสภาพการณ์อย่างเดียวกัน ก็สามารถปฏิบัติให้แตกต่างกันได้ ดังนั้น กฎเกณฑ์ที่มาบังคับใช้แก่บุคคลซึ่งออกฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหารย่อมมีเนื้อหา รายละเอียด และผลบังคับที่ แตกต่างกันไปได้ เช่น ความเสมอภาคในการได้รับบริการสาธารณะจากรัฐประชาชนทุกคนสามารถใช้บริการ รถมลล์ของรัฐอย่างเสมอภาคทุกคนซึ่งเป็นหลักความเสมอภาคอย่างกว้างๆ อีกตัวอย่างหนึ่ง การที่รัฐกำหนดราคา ตั๋วรถไฟเป็นชั้นหนึ่ง ชั้นสองและชั้นสามตามปัจจัยทางเศรษฐกิจของแต่ละคนที่แตกต่างกันไปตามที่ รัฐธรรมนูญ ได้บัญญัติรับรองว่าบุคคลย่อมเสมอภาคกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมาย เท่าเทียมกัน

(2) การใช้กฎหมายที่แตกต่างกันนั้นต้องมีความสัมพันธ์กับสาระสำคัญของกฎหมายนั้น กล่าวคือ การใช้กฎหมายที่แตกต่างกันนั้นต้องคำนึงถึงสาระสำคัญของกฎหมาย คือกฎหมายที่จะนำมาใช้ต้องมีความสัมพันธ์กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ดังนั้นถึงแม้จะอยู่ในสถานะ ที่เหมือนกันแต่ข้อเท็จจริงอันเป็น สาระสำคัญนั้นแตกต่างกันแล้วกฎหมายที่นำมาใช้บังคับนั้นต้องแตกต่างกันไปด้วย แต่ถ้าเป็นข้อเท็จจริงที่ไม่ เป็นสาระสำคัญและอยู่ในสถานะที่เหมือนกันแล้วกฎหมายที่ใช้บังคับนั้นจะต้องเป็นกฎหมายเดียวกัน เช่น กฎหมายบำนาญกำหนดให้ข้าราชการต้องรับราชการ 10 ปี ขึ้นไปจึงจะมีสิทธิรับบำนาญ ฝ่าย นิติบัญญัติจะออกกฎหมายบัญญัติให้ข้าราชการซึ่งรับราชการเพียง 2 ปี ที่ผู้บังคับบัญชาเห็นควรยกย่องให้ได้รับ บำนาญเท่ากับข้าราชการซึ่งได้บำนาญ 10 ปี เช่นนี้หาได้ไม่ เพราะเมื่อเหตุไม่เหมือนกันคือเวลาราชการ ไม่เท่ากันก็ควรได้รับผลปฏิบัติแตกต่างกันไม่ควรให้ได้รับผลปฏิบัติเสมอกันแม้ว่าจะอยู่ในสถานะที่เป็น ข้าราชการเหมือนกันก็ตามที่

(3) การปฏิบัติให้แตกต่างกันอันเนื่องมาจากผลประโยชน์มหาชน กล่าวคือ การปฏิบัติต่อ บุคคลตามหลักความเสมอภาคนั้นย่อมต้องคำนึงถึงเรื่องประโยชน์สาธารณะ เหนือประโยชน์ส่วนบุคคล หรือประโยชน์ของปัจเจกชน ดังนี้ จะอ้างหลักความเสมอภาคในการใช้กฎหมายเพื่อมาคุ้มครองปัจเจกชนนั้นหา ได้ไม่ เช่น ในกรณีที่มีความไม่สงบเกิดขึ้นในบ้านเมืองทางการจำเป็นต้องใช้มาตรการบางอันเพื่อก่อให้เกิด ความสงบสุขกลับมาสู่บ้านเมืองอย่างรวดเร็วที่สุดและการใช้มาตรการดังกล่าวนี้สะท้อนให้เห็นถึงการเลือกปฏิบัติ และการเคารพต่อหลักแห่ง ความเสมอภาค ผู้ที่เดือดร้อนจากการกระดังกล่าวจะอ้างหลักแห่งความเสมอ ภาคต่อรัฐหาได้ไม่

(4) การอ้างประโยชน์สาธารณะเพื่อไม่ต้องเคารพต่อหลักแห่งความเสมอภาคนั้น จะต้องไม่ เป็นการก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ กล่าวคือ การอ้างประโยชน์สาธารณะในการปฏิบัติ ให้แตกต่างกันนั้นแม้จะถือว่าเป็นการกระทบต่อหลักแห่งความเสมอภาคและก่อให้เกิดการเลือกปฏิบัติก็ตามที่ แต่อย่างไรก็ดีการกระทำดังกล่าวนี้จะต้องไม่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้ ถ้าเป็นเช่นนี้

แล้วก็ไม่สามารถใช้กฎเกณฑ์ดังกล่าวได้ การแบ่งแยกอย่างที่ไม่สามารถยอมรับได้นั้นที่เห็นได้ชัดก็คือ การแบ่งแยกที่เป็นการต้องห้าม ตามรัฐธรรมนูญ เช่น การแบ่งแยกในเรื่อง แหล่งกำเนิด เชื้อชาติ ศาสนา เพศ เป็นต้น

(5) การเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมมุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ กล่าวคือ การเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ หรือการปฏิบัติในทางบวก คือ การดำเนินการ ตามกฎหมายที่แตกต่างกันในลักษณะชั่วคราวที่ผู้มีอำนาจกำหนดขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและยกระดับบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลที่มีสถานะด้อยกว่าบุคคลอื่นเพื่อทดแทน ความไม่เท่าเทียมกันที่ดำรงอยู่ ซึ่งหลักการนี้เกิดจากแนวคิดของประธานาธิบดีเคนเนดีและประธานาธิบดีจอห์นสันที่ต้องการสร้างความเป็นธรรมขึ้นในสังคมอเมริกา โดยหลักการดังกล่าวได้รับการยอมรับด้วยการตรากฎหมายสิทธิพลเมือง (Civil Rights Act) ขึ้นเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 1964 และศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาดำเนินการตามหลักดังกล่าวโดยการตัดสินในคดี Regents of University of California V. Bakke 438 US265 (1978) ว่าการที่มหาวิทยาลัยสำรองที่นั่ง 16 เปอร์เซ็นต์ของคณะแพทยศาสตร์ให้แก่นักศึกษาชนกลุ่มน้อยต่างๆ ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติที่มุ่งลด ความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่ เป็นต้น นอกจากนี้หลักการเลือกปฏิบัติที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำที่ดำรงอยู่นี้ยังได้รับจากรองจากศาลประชาคมยุโรปโดยมีการนำหลักเกณฑ์นี้มาตัดสินในคดี Affaire linguistique belge ลงวันที่ 27 กรกฎาคม 1969 ว่า "ความไม่เสมอภาคทางกฎหมายบางประเภทมีขึ้นเพื่อแก้ไขความไม่เสมอภาคในทางความเป็นจริง"

แต่อย่างไรก็ตาม ในประเทศฝรั่งเศสหลักการนี้ก็กลับไม่ได้รับการยอมรับเพราะถือว่าขัดกับหลักกับหลักความเสมอภาค โดยตุลาการรัฐธรรมนูญฝรั่งเศสได้วินิจฉัยได้ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 1982 ว่าการที่รัฐสภาตรากฎหมายกำหนดว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลแบบบัญชีรายชื่อ นั้น บัญชีรายชื่อใดบัญชีรายชื่อหนึ่งจะมีผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล เพศเดียวกันเกินกว่าร้อยละ 75 ไม่ได้ ถือว่าขัดกับหลักความเสมอภาคที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ

(6) การปฏิบัติให้แตกต่างกันอันเนื่องมาจากระบบที่แตกต่างกัน กล่าวคือ การปฏิบัติให้แตกต่างกันนั้นอาจมีผลสืบเนื่องจากการมีระบบที่แตกต่างกัน ดังนั้นการจะพิจารณาเปรียบเทียบว่ามีการปฏิบัติเท่าเทียมกันหรือไม่ ต้องมีการเปรียบเทียบว่าอยู่ในระบบเดียวกันหรือไม่ เช่น การที่กำหนดให้ข้าราชการ ทหาร หรือตำรวจ มีสิทธิในการประท้วงการนัดหยุดงานเพื่อต่อรองค่าจ้างหรือเงินเดือนของข้าราชการ ซึ่งแตกต่างไปจากระบบของเอกชนที่ให้ลูกจ้างมีสิทธิที่ใช้ การประท้วง การนัดหยุดงานตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นเครื่องมือในการต่อรอง เรื่องเงื่อนไขในการจ้างได้ ในกรณีนี้มีอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันอันเป็นขัดต่อหลักความเสมอภาค ทั้งนี้เพราะระบบของราชการกับระบบของภาคเอกชนนั้น มีลักษณะที่แตกต่างกัน ดังนั้น ในบางกรณีจึงไม่อาจจะนำระบบที่แตกต่างกันมาพิจารณาเปรียบเทียบกับการปฏิบัติที่แตกต่างกันได้

(7) การปฏิบัติให้แตกต่างกันอันเนื่องมาจากประเพณี กล่าวคือ ขนบธรรมเนียมประเพณีที่แตกต่างกัน อาจเป็นเหตุผลการปฏิบัติให้แตกต่างกัน โดยการปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมนั้นต้องไม่ขัดหลักการปฏิบัติกันมาช้านานเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ความถูกต้อง แต่จะต้องใช้หลักความยุติธรรมของประชาชนในขณะปัจจุบันเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ตัวอย่างเช่น สถาบันการศึกษาของรับแห่งหนึ่ง ได้ตั้งมาเป็นเวลายาวนานมาก ซึ่งในขณะที่ตั้งนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อให้เฉพาะลูกหลานของข้าราชการเท่านั้นได้ศึกษาเล่าเรียน ต่อมา เมื่อการศึกษาเปิดกว้างขึ้นสำหรับการรับบุคคลอื่นเข้าศึกษา แต่สถาบันดังกล่าวก็ยังกำหนดไว้ว่า ผู้ที่เป็นข้าราชการของหน่วยงานนั้นย่อมได้รับสิทธิพิเศษในการคัดเลือกเข้าศึกษาในสถาบันแห่งนั้น ในกรณีนี้จะเห็นได้ว่าการยึดถือประเพณีที่ปฏิบัติมาอย่างยาวนานของสถาบันการศึกษาแห่งนั้น ไม่อาจจะใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาหลักความเสมอภาคได้ เพราะการพิจารณาหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะต้องอาศัยหลักความยุติธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาเป็นต้น

อนึ่ง การพิจารณาว่ากฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งละเมิดต่อหลักความเสมอภาคหรือไม่ จะต้องตรวจสอบในประเด็นต่อไปนี้

1) กฎหมายฉบับนั้นได้กำหนดให้มีการปฏิบัติให้แตกต่างกันสำหรับข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญเหมือนกันหรือไม่

2) การปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันนั้นอาจให้เหตุผลตามรัฐธรรมนูญได้หรือไม่ โดยมีข้อพิจารณาในการตรวจสอบดังนี้

(1) การบัญญัติกฎหมายดังกล่าวนั้นเป็นไปตามขั้นตอนกระบวนการของ การบัญญัติกฎหมายหรือไม่

(2) กฎหมายฉบับดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับหลักเงื่อนไขการบัญญัติกฎหมายของรัฐสภาหรือไม่ กล่าวคือกฎหมายฉบับนั้นฝ่ายนิติบัญญัติได้กำหนดสิ่งอันเป็นสาระสำคัญเอง โดยมีได้มอบให้เป็นอำนาจของฝ่ายปกครอง

หลักความเสมอภาคที่ปรากฏใน รัฐธรรมนูญปี 2550 นั้น ปรากฏอยู่ใน มาตรา 5 ในหมวดทั่วไป บัญญัติว่า “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าแห่งกำหนด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมได้รับความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เหมือนกัน” และ มาตรา 30 ในหมวดสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอภาคกันตามกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ส่วนรัฐธรรมนูญปี 2550 นอกจากคุ้มครองหลักความเสมอภาคแก่ประชาชนชาวไทยเหมือนรัฐธรรมนูญปี 2540 แล้ว มาตรา 4 ตอนท้าย

ในหมวดทั่วไป ยังคุ้มครองความเสมอภาค ของบุคคล ซึ่งย่อมหมายถึงบุคคลสัญชาติอื่นนอกเหนือจากคนไทยด้วย²⁵

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการรับรองหลักความเสมอภาคตามกฎหมาย ส่วน มาตรา 30 วรรคสอง วรรคสาม และวรรคสี่ ของรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับบัญญัติว่า “ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายเพื่อสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง อันไม่ขัดต่อบทบัญญัติฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ตามวรรคสาม”²⁶

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทำให้ประชาชนได้รับการปฏิบัติจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ องค์กรของรัฐทุกองค์กรต้องปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน และปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญ ที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะเฉพาะของแต่ละคน

การปฏิบัติต่อบุคคลที่เหมือนกันในสาระสำคัญให้แตกต่าง หรือปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกันในสาระสำคัญอย่างเดียวกัน เป็นการขัดต่อหลักความเสมอภาค

หลักความเสมอภาคจึงไม่ได้เรียกร้องให้ปฏิบัติต่อบุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียมกันในทุกกรณี หนึ่ง หลักความเสมอภาคเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ซึ่งจะไม่มีคุณค่าแต่อย่างใด หากมนุษย์ไม่มีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกับคนอื่น

ในทางปฏิบัติ กฎหมายอาจแบ่งบุคคลออกเป็นประเภทๆ เช่น ผู้เยาว์ บุคคลผู้บรรลุนิติภาวะ นายจ้าง ลูกจ้าง แล้วปฏิบัติต่อบุคคลประเภทเดียวกันในลักษณะเดียวกัน และ ปฏิบัติต่อบุคคลต่างประเภทกันลักษณะที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม หลักการแยกบุคคลเพื่อปฏิบัติต่อกันนี้มีข้อห้ามอยู่ 2 ประการ คือ

1) ข้อห้ามแบ่งแยกเรื่องศาสนา ตามรัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 37 บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการนับถือศาสนา นิิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสน

²⁵ วัส ดิงสมิตร. (2551, มกราคม-เมษายน). “การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับปัญหาการขัดต่อหลักความเสมอภาคและพันธกรณีระหว่างประเทศ.” *ตุลพาห*, 55, 1. หน้า 168.

²⁶ วรพจน์ วิศรุตพิชญ์. (2538). เล่มเดิม. หน้า 15.

ธรรม ศาสนบัญญัติ หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิบัติยกย่องหน้าทีพลเมืองและไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าว บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันมิควรได้เพราะเหตุที่ถือปฏิบัติแตกต่างจากบุคคลอื่น

รัฐธรรมนูญจึงห้ามแบ่งแยกบุคคลเป็นประเภท โดยคำนึงถึงศาสนา นิกายของศาสนา หรือลัทธินิยมในทางศาสนา แล้วปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวแตกต่างจากบุคคลอื่น

2) **ข้อห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่ชอบธรรม** รัฐธรรมนูญปี 2550 มาตรา 30 วรรคสาม ห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ สถานะของบุคคล และเรื่องอื่นๆ ตามที่กำหนดไว้ อันเป็นการแบ่งแยกบุคคลออกแล้วปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวแตกต่างกัน โดยปราศจากเหตุผล แต่สามารถเลือกปฏิบัติที่เป็นธรรมได้ กล่าวคือ การปฏิบัตินั้นจะต้องมีความมุ่งหมายที่ชอบธรรม เป็นมาตรการที่สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมนั้นได้จริงในทางปฏิบัติ และเป็นมาตรการที่จำเป็นแก่การดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรมนั้น

2.1.4 แนวคิดเกี่ยวกับหลักประกันในกฎหมายอาญา

หลักประกันในกฎหมายอาญาปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายอาญา โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 2 ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแต่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหลักการนี้ ในทางวิชาการเรียกว่า หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย²⁷ (Nullum crimen, nulla poena sine lege) กล่าวคือ ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญานอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39 ยังรับรองหลักกฎหมาย “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” และ “ไม่มีความผิดถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” ซึ่งมีสาระคือ บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักไปกว่าโทษที่กฎหมายในขณะกระทำความผิดกำหนดไว้ไม่ได้ สำหรับหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมายนี้เป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนในรัฐ หลักนี้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของกฎหมายอาญาไว้ 4 ประการ คือ

1) การห้ามใช้กฎหมายจารีตประเพณีลงโทษทางอาญาแก่บุคคล กล่าวคือ ห้ามใช้จารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นลงโทษทางอาญาแก่บุคคล เพราะตัวบท มาตรา 2 ดังกล่าวข้างต้น ใช้คำว่า “บัญญัติ” เพราะจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นเป็นเรื่องของแต่ละท้องถิ่น ไม่ชัดเจนแน่นอน

²⁷ คณิต ฌ นคร ก (2551). ประมวลกฎหมายอาญา: หลักกฎหมายและพื้นฐานการเข้าใจ. หน้า 243.

2) การห้ามใช้กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งลงโทษทางอาญาแก่บุคคล กล่าวคือ กฎหมายบัญญัติการกระทำใดเป็นความผิดและต้องรับโทษในทางอาญาแล้ว ต้องถือว่าการกระทำนั้นๆ เท่านั้นที่เป็นความผิดและผู้กระทำถูกลงโทษจะรวมถึงการกระทำอื่นๆ ด้วยไม่ได้ อย่างไรก็ตามในบางกรณีการตีความตามตัวอักษรแต่เพียงอย่างเดียว ยังไม่อาจทำให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงของบทบัญญัติแห่งกฎหมายได้ ด้วยเหตุนี้จึงต้องคำนึงถึงเจตนารมณ์ของกฎหมายด้วยนอกจากนี้ การตีความตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัดดังกล่าว มีความหมายเฉพาะการเคร่งครัดในด้านที่เป็นคุณแก่ผู้กระทำเท่านั้น มิใช่ในทางที่จะเป็นโทษแก่ผู้กระทำในการตีความกฎหมายอาญานั้น จะนำหลักการเทียบกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง (Analogy) มาใช้บังคับให้เป็นผลร้ายแก่ผู้กระทำมิได้ หลักการเทียบเคียงนั้น ใช้เฉพาะในกฎหมายแพ่งดังที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 4 อย่างไรก็ตามก็ตีหลักการเทียบเคียงดังกล่าวอาจนำมาใช้เพื่อเป็นคุณหรือประโยชน์แก่ผู้กระทำได้

3) กฎหมายอาญาต้องบัญญัติให้ชัดเจนแน่นอน กล่าวคือ กฎหมายอาญาจะต้องมีบทบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษร โดยบัญญัติความผิดและโทษไว้ในขณะกระทำและบทบัญญัตินั้นต้องชัดเจนปราศจากการคลุมเครือมิฉะนั้นจะใช้บังคับมิได้ ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 2 ที่ว่าบุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ขณะกระทำการนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายการใช้บังคับกฎหมายอาญานั้นจะบัญญัติการกระทำที่เป็นความผิดโดยไม่มีบทกำหนดโทษหรือกำหนดบทลงโทษโดยไม่มีบัญญัติความผิดไม่ได้ เพราะการลงโทษเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลโดยตรงหากให้ผู้อำนาจผู้บังคับกฎหมายกำหนดโทษได้เอง หรือลงโทษเสียก่อนจึงกำหนดความผิดภายหลัง ก็จะเป็นการเปิดช่องให้มีการใช้อำนาจตามอำเภอใจได้โดยง่าย ซึ่งจะเป็นผลให้กระบวนการยุติธรรมเบี่ยงเบนไป และประชาชนก็จะขาดหลักประกันในสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล เช่นนี้ย่อมเป็นที่เสียหายต่อความสงบเรียบร้อยในบ้านเมืองและสังคมโดยรวม ฉะนั้นลักษณะการใช้บังคับกฎหมายจึงถือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ ไม่มีกฎหมาย” โดยเคร่งครัด

4) กฎหมายอาญาไม่มีผลย้อนหลัง กล่าวคือ เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิดไว้ในขณะกระทำ จะนำกฎหมายที่บัญญัติในภายหลังย้อนหลังกลับไปให้ถือว่ากระทำความผิดนั้น เป็นความผิด และลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดนั้นมิได้ หรือในขณะกระทำมีกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ ต่อมา มีกฎหมายใหม่บัญญัติเพิ่มโทษการกระทำความผิดดังกล่าวนั้นให้หนักขึ้น หรือเพิ่มอายุความแห่งโทษหรืออายุความแห่งการฟ้องร้องผู้กระทำความผิดนั้นให้ยาวยิ่งขึ้น จะนำกฎหมายใหม่ดังกล่าวมาใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด ในกรณีเช่นนี้ จะต้องนำกฎหมายที่มีอยู่เดิมใช้บังคับแก่ผู้กระทำความผิด

2.2 ความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน

การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำมาใช้พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาอันเป็นไปตามกรอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ที่บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือ ที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดคดี แจ่ม กระจ่างขึ้น

จากความในข้างต้นพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

2.2.1 อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวน หมายรวมถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจหน้าที่ทำการสอบสวน²⁸ การสอบสวนจึงถือเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่สำคัญของพนักงานสอบสวนเพราะหาก การสอบสวนกระทำไปโดยถูกต้องและเป็นธรรมตามขั้นตอนของกฎหมายแล้ว ย่อมเกิดประโยชน์ต่อองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบด้วย ทั้งนี้ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานไว้ค่อนข้างกว้างขวาง คือสามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้ทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ แต่ต้องเป็นพยานหลักฐานที่มีได้เกิดจากการจงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น²⁹ ซึ่งพยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความจริงในคดีอาญาแยกออกได้เป็น

1) พยานหลักฐานโดยตรง คือ พฤติการณ์ทั้งหลายที่โดยตัวมันเองแสดงให้เห็นได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาผิดหรือไม่ผิด เช่น ประจักษ์พยาน

²⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 2 (6).

²⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 226.

2) พยานหลักฐานแวดล้อม คือ พฤติการณ์ทั้งหลายที่ทำให้ข้อเท็จจริงโดยตรงที่สำคัญฟังเป็นที่ยุติได้ เช่น รอยเลือด

3) ข้อเท็จจริงที่เป็นเครื่องช่วยอื่น คือ พฤติการณ์ที่ทำให้เห็นแจ้งถึงน้ำหนักของพยานหลักฐานชนิดต่างๆ เช่น ความน่าเชื่อถือ หรือความสามารถในการจดจำของพยานบุคคล หรือพยานผู้เชี่ยวชาญพิเศษ³⁰

ในที่นี้อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าการค้นหาความจริงที่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองได้

2.2.2 อำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการใช้มาตรการบังคับตามกฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจเฉพาะของพนักงานสอบสวนไว้ เพื่อประโยชน์ในการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน ดังนี้ คือ

1) อำนาจในการตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือ ตรวจสิ่งของ หรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดแจ่มกระจ่างขึ้น³¹

การตรวจตัวผู้เสียหายจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายก่อนจึงจะตรวจได้ แต่การตรวจตัวผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้ต้องหาได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา แต่ในกรณีนี้มีได้หมายความว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจตรวจผู้ต้องหาได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด พนักงานสอบสวนจะทำการตรวจค้นผู้ต้องหาได้ก็เฉพาะแต่การตรวจ ที่สามารถใช้เป็นพยานหลักฐานได้เท่านั้น

การตรวจสิ่งของหรือทางที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ คือ การตรวจสถานที่ เกิดเหตุที่มีวัตถุประสงฆ์ที่จะแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการติดตามตัวคนร้ายและพิสูจน์การทำความผิด ซึ่งโดยหลักการแล้วไม่มีอาชญากรรมใดที่กระทำได้โดยสมบูรณ์และไม่ทิ้งร่องรอยใดๆ ไว้ในสถานที่เกิดเหตุ ดังนั้นถ้าพนักงานสอบสวนผู้ทำการตรวจสอบที่เกิดเหตุได้ทำการตรวจสถานที่เกิดเหตุอย่างถี่ถ้วนแล้วบันทึกไว้โดยละเอียด จะสามารถใช้ประโยชน์จากพยานหลักฐานที่ได้ในสถานที่เกิดเหตุอื่นจะนำไปสู่การคลี่คลายคดีนั้นๆ ได้อย่างดี³²

การทำภาพถ่าย แผนที่หรือภาพวาด มีการกล่าวถึงวิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการทำแผนที่และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี³³ คือ การทำแผนที่สถานที่เกิดเหตุ

³⁰ คณิต ฒ นคร ง (2529, มิถุนายน). “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” *บทบัญญัติ*, 42, 2. หน้า 15.

³¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (1).

³² เอก อังสนานนท์. (2547). *การสืบสวนและการสอบสวน*. หน้า 33.

³³ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีที่ใช้อยู่ในปัจจุบันคือฉบับปี พ.ศ. 2498

เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะพิจารณาความแต่ความจำเป็นในคดี เพื่อเป็นรากฐานแสดงความเข้าใจสถานที่ และเป็นประโยชน์แก่คดีนั้นๆ ซึ่งคดีที่จำเป็นที่ต้องมีแผนที่สังเขป แสดงสถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวนแนบสำนวนเสนอทุกคดี คือ คดีอุกฉกรรจ์ คดีฆาตกรรมพาหนะ โดยบุคคลหรือทรัพย์สินในถนนหลวง และคดีบุกรุกที่ดิน³⁴ โดยการทำแผนที่สถานที่เกิดเหตุประกอบการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องจัดให้ผู้กล่าว ผู้ต้องหา หรือพยาน เป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุ นั้น ลงลายมือชื่อรับรอง เพื่อให้แผนที่เกิดเหตุ นั้น มีน้ำหนักฟังเป็นหลักฐานได้มั่นคงขึ้น³⁵ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะนำตัวผู้ต้องหาไปชี้ ที่เกิดเหตุประกอบการรับสารภาพในลักษณะที่จัดให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความคิดตามสถานที่เกิดเหตุในขั้นตอนการทำแผนที่ ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า เป็นวิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหา ทั้งศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อย่างมาก

การจำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ หรือลายมือ (ลายฝ่ามือ) หรือลายเท้า (ลายฝ่าเท้า) เท่านั้น ไม่ใช่มีอำนาจบังคับให้ผู้ต้องหาเขียนชื่อหรือข้อความใดเพื่อตรวจสอบลายมือ³⁶ ดังนั้นกรณีที่พนักงานสอบสวนออกคำสั่งบังคับให้ผู้ต้องหาเขียนชื่อในกระดาษ ตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนเพื่อตรวจสอบลายมือ แล้วผู้ต้องหาไม่ยอมเขียน ยังไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงาน โดยศาลฎีกาวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 มิได้ระบุเลยว่าให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งบังคับคดีผู้ต้องหาเช่นนั้น คำสั่งของพนักงานสอบสวนไม่เป็นคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย³⁷

2) อำนาจในการค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยกระทำผิด หรือ ได้ใช้สงสัยว่า ได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น³⁸ กล่าวคือ ต้องปฏิบัติตามกฎหมายว่าด้วยการค้น 3) อำนาจในการออก

³⁴ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 9 ข้อ 265.

³⁵ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 9 ข้อ 266.

³⁶ ณรงค์ ใจหาญ. (2547). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1**. หน้า 283.

³⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 1368/2500 พนักงานสอบสวนมีคำสั่งบังคับให้ผู้ต้องหาเขียนชื่อลงในกระดาษเปล่าเพื่อส่งไปพิสูจน์กับลายมือที่ผู้ต้องหาในเรื่องก่อน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์การรวบรวมพยานหลักฐาน ฯลฯ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และมาตรา 132 ดังนี้ ไม่เป็นคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายเพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 มิได้ระบุไว้เลยว่าพนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งเช่นนั้นได้.

³⁸ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (2).

หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของไปตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมาย³⁹

4) อำนาจในการยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมา⁴⁰

เห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวนในการใช้ มาตรการบังคับ เป็นการ เฉพาะ ดังนั้น การดำเนินการหรือการกระทำทั้งหลายโดยที่กฎหมายมิได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนไว้ พนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจกระทำได้ และพนักงานสอบสวนจะใช้วิธีการสอบสวนอันมิชอบตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 บัญญัติว่า ในการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงาน สอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใดๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือ กระทำโดยมิชอบประการใดๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหา นั้น แสดงให้เห็นว่าการ สอบสวนผู้ต้องหาโดยฝ่าฝืนประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 135 ผลการสอบสวนย่อมเสียเปล่า จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานยืนยันผู้ต้องหาไม่ได้ ซึ่งผลจากสิทธิมูลฐานตามรัฐธรรมนูญ และประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 226⁴¹ ดังนั้นความยินยอมของผู้ต้องหาไม่ทำให้การกระทำนั้นชอบด้วยบทบัญญัติ ของกฎหมายขึ้นมาได้⁴² การก้าวล่วงสิทธิของบุคคลต้องมีขอบเขต จริงอยู่ที่เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือ การค้นหาความจริง แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง โดย ไม่คำนึงถึงสิทธิในฐานะที่เป็นมนุษย์ ย่อมไม่ถูกต้อง ดังนั้นการค้นหาความจริงจากตัวผู้ต้องหา ในฐานะที่เป็นประธานในคดี จะกระทำโดย ปราศจากข้อจำกัดมิได้

การสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา⁴³ ด้วยเหตุนี้ในมุมมองของพนักงานสอบสวนถือว่าการ นำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพ ตาม ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ที่ถือเป็นคู่มือของพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหา กฎหมายบัญญัติให้อำนาจพนักงาน

³⁹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (3).

⁴⁰ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (4).

⁴¹ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 226 พยานวัตถุ พยานเอกสาร หรือพยานบุคคล ซึ่งน่าจะ พิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีผิดหรือบริสุทธิ์ ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องเป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดขึ้นจากการจูงใจ มีคำมั่น สัญญา ชูเชิญ หลอกลวงหรือโดยมิชอบประการอื่น และให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่นอันว่าด้วยการสืบพยาน.

⁴² คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 160.

⁴³ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (1).

สอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานเพียงตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของ หรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดคดีแจ่มกระจ่างขึ้น⁴⁴

อาจกล่าวได้ว่าการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุในปัจจุบัน จึงอยู่เกินกรอบอำนาจของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานตามที่กฎหมายกำหนดก็ได้

2.3 ความเป็นมาและแนวคิดเกี่ยวกับการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ในทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนนั้น การทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นส่วนหนึ่งการสอบสวนเป็นการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่ในทางกฎหมายกรณีการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ จะถือเป็นการดำเนินการทั้งหลายอื่นหรือไม่นั้นพิจารณาจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132(1) ที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวน คือ

- 1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม
- 2) ตรวจตัวผู้ต้องหา
- 3) ตรวจสิ่งของหรือที่ทาง
- 4) ทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด
- 5) จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า
- 6) บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดคดีแจ่มกระจ่างขึ้น

⁴⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, มาตรา 132 (1).

เมื่อพิจารณาอำนาจของพนักงานสอบสวนถือว่าการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดของสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ แต่ในปัจจุบันการทำแผนที่เกิดเหตุ จะมีลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความคิดประกอบการทำแผนที่ไปด้วย ในที่นี้ จึงต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายต่างทั้งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าการที่นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบ คำรับสารภาพเป็นการกระทำที่ขัดต่อกฎหมายหรือไม่

2.3.1 ความเป็นมา ความหมาย แนวคิดของการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

การนำผู้ต้องหาที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ หรือที่เรียกกันว่า “การทำแผน” หรือ “การทำแผนประกอบคำรับสารภาพ” หรือ “แผนประทุษกรรม” ถือเป็นหลักปฏิบัติของ พนักงานสอบสวน ที่เชื่อว่าจะมีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริงในชั้นตอน การสอบสวนเพื่อยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำผิด สำหรับความหมายของการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เท่าที่ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวน ไม่มีการกล่าวถึงความหมายหรือคำนิยามเกี่ยวกับการนำผู้ต้องหาไว้แต่อย่างใดเช่นกัน คงมีแต่หลักปฏิบัติที่มีการกล่าวถึงการนำผู้ต้องหาไว้ในเรื่องหลักการถามปากคำและการทำแผนและถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ ที่มีการกล่าวถึงการนำผู้ต้องหาว่า เมื่อผู้ต้องหาได้รับสารภาพให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุและทำแผนที่สังเขปสถานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้สถานที่เกิดเหตุไว้เป็นหลักฐาน โดยให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่สังเขปนั้น⁴⁵ และการทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบสำนวนการสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องจัดให้ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หรือพยานเป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุ นั้น ลงลายมือชื่อรับรอง⁴⁶

สำหรับวิธีการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพที่ถือเป็นประเพณีปฏิบัติมีดังนี้

- 1) จะต้องกระทำภายหลังจากการชี้ตัวผู้ต้องหา ห้ามมิให้กระท่อนโดยเด็ดขาด เพราะผู้ต้องหาจะอ้างได้ว่าเหตุที่ชี้ถูกตัวเพราะพยานหรือผู้กล่าวหาเห็นตัวแล้ว เมื่อไปชี้ที่เกิดเหตุ
- 2) ขณะให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุต้องกระทำต่อหน้าพยาน หากเป็นไปได้ควรรวให้ประชาชนเป็นจำนวนมากมามุงดู หรือให้พ่อแม่ ญาติพี่น้องผู้ต้องหามาร่วมรู้เห็น เพื่อเป็นพยานป้องกันผู้ต้องหาว่ถูกบังคับ ชู เชื้อ หรือหลอกลวง
- 3) ในการนำชี้ที่เกิดเหตุ จะต้องให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางตามลำดับขั้นตอนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด

⁴⁵ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 ข้อ 247 (4).

⁴⁶ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 8 บทที่ 5 ข้อ 265.

4) จะต้องมีภาพถ่ายภาพประกอบเป็นหลักฐานไว้ ภาพที่ถ่ายจะต้องไม่มีภาพของตำรวจถือปืนคุมตัวผู้ต้องหาอยู่ข้างๆ ปล่อยให้ภาพแสดงออกถึงความเป็นอิสระของผู้ต้องหามากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ควรจะให้มีภาพคนมุงดูประกอบ

5) จะต้องมีการบันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุและในการบันทึกจะต้องบันทึกตามลำดับขั้นตอนว่าผู้ต้องหาแสดงท่าทางอย่างไร หากเป็นการชี้หลายจุด แต่อยู่ในบริเวณเดียวกันและ ชี้ในเวลาติดต่อกันก็ให้ทำอยู่ในบันทึกเดียวกัน แต่ถ้าเปลี่ยนสถานที่ซึ่งต้องทำเป็นบันทึกเพิ่มเติมต่อเป็นแต่ละสถานที่ไป

6) เมื่อทำบันทึกแล้วต้องให้พยานและผู้ต้องหา กับผู้บันทึกลงลายมือชื่อไว้ เป็นหลักฐานด้วยทุกครั้ง

7) จะต้องมีการสอบสวนผู้ต้องหาเพิ่มเติมให้ปรากฏไว้ด้วยว่าได้นำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้เมื่อใด ต่อหน้าใคร และการนำชี้ในวันนี้ได้กระทำด้วยความสมัครใจ

8) ภาพถ่ายการนำชี้ จะต้องนำติดสำนวนแล้วบรรยายภาพให้ชัดเจนพร้อมกับให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองภาพนั้นๆ⁴⁷ ให้

ส่วนคดีใดจะต้องนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุหรือไม่อย่างไรนั้น โดยทั่วไปแล้ว ควรที่จะนำชี้เสียส่วนใหญ่ เว้นแต่คดีเล็กๆ น้อยๆ มีอัตราโทษไม่สูง เช่น คดีความผิดลหุโทษ หรือคดีที่ไม่มีมูลอันจะต้องให้ผู้ต้องหาชี้ เช่น คดียาเสพติด หรือมียาเสพติดไว้ในครอบครอง⁴⁸

ปัจจุบันเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ พนักงานสอบสวนจะควบคุมตัวผู้ต้องหา ไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความคิด ตามสถานที่เกิดเหตุ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวอันมีลักษณะเป็นการประจักษ์ผู้ต้องหา มากเกินไป ผู้เขียนมองว่าการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความคิดของพนักงานสอบสวนเป็นการนำเอาแผนประทุษกรรมที่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกรายละเอียดส่งให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อเก็บรวบรวมวิธีการกระทำความคิดของผู้ต้องหามาปฏิบัติในลักษณะที่เป็นการเปิดเผยต่อสาธารณชน ซึ่งการดำเนินคดีอาญาในขั้นตอนการสอบสวนมีความแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาในชั้นศาล คือ เพื่อประโยชน์ในทางรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ การดำเนินคดีอาญาในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนต้องกระทำด้วยความเป็นธรรมและไม่จำเป็นต้องทำโดยเปิดเผยแต่อย่างใด เพราะตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มาตรา 15 (2) อนุญาตให้ไม่ต้องเปิดเผยข้อมูล

⁴⁷ วีระ วัฒนชัยนันท์. (ม.ป.ป.). การสอบสวนภาคปฏิบัติ. หน้า 164-165.

⁴⁸ แหล่งเดิม.

อาจทำให้การบังคับใช้กฎหมายเสื่อมประสิทธิภาพ หรือไม่อาจสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับการฟ้องคดี...⁴⁹ ดังนั้นจึงต้องศึกษาความหมายของแผนประทุษกรรมไปพร้อมกันด้วย

2.3.2 ความเป็นมา ความหมาย แนวคิดของการทำแผนประทุษกรรม

แผนประทุษกรรมจากหลักฐานที่ค้นได้พบว่า ถูกนำมาใช้ในประเทศไทยครั้งแรก เมื่อปี พ.ศ. 2472 โดยมีวัตถุประสงค์เป็นการรวบรวมวิธีการหรือแบบแผนต่างๆ ในการกระทำความผิดของคนร้ายเก็บไว้เพื่อการศึกษาค้นคว้า เพื่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เป็นสำคัญ

กล่าวได้ว่าแผนประทุษกรรม หมายถึง แบบอย่างของการทุจริตหรือวิธีการกระทำความผิดของคนร้ายที่กระทำไปเพื่อทำลายสิ่งที่ดีขึ้น หรือเพื่อให้เข้าไปถึงที่เก็บทรัพย์ เช่น การจี้แฉะ ไซปิง ป้าย ล้วง สอยเท่านั้น แต่หมายถึงการกระทำทุกกรณีหรือพฤติกรรมทั้งหมดของคนร้าย นับตั้งแต่แรกเริ่มดำเนินการ อาจมีการใช้กลอุบาย การพูดจาต่างๆ การใช้เครื่องมือหรืออาวุธ หรือวิธีการใดๆ ตลอดจนใช้พรรคพวกยานพาหนะเข้าช่วย จนกระทั่งการทุจริตนั้นสำเร็จผล⁵⁰ ซึ่งจะต้องมีการกระทำทุกครั้งเมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นไม่ว่าจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำความผิด ตลอดจนแบบแผนวิธีการในการกระทำความผิด เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแต่ละประเภทได้ โดยพนักงานสอบสวนเจ้าของคดีต้องบันทึกแผนประทุษกรรม ประวัติ และตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำความผิดในแบบรายงานแผนประทุษกรรมและส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรรมหรือหน่วยวิทยาการตำรวจส่วนภูมิภาคเพื่อรวบรวมข้อมูลให้เป็นระบบ⁵¹

ดังนั้นกองทะเบียนประวัติอาชญากรรม จึงเปรียบเสมือนห้องสมุดที่เก็บรวบรวมความรู้เกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ร้ายเอาไว้เพื่อการศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของการเก็บแผนประทุษกรรม หรือที่เรียกกันว่าเป็นดัชนีวิธีการกระทำความผิดก็เพื่อทำระบบการเก็บให้มีประสิทธิภาพดีพอที่จะใช้วิธีการทำผิดของผู้ร้ายค้นหาได้ และได้รับประโยชน์ที่แท้จริงมิใช่ค่านิ่งแต่การที่จะรวบรวมเอาไว้ให้มากจนผลที่สุดไม่อาจใช้วิธีการเหล่านี้พิสูจน์ตัวคนร้าย ได้เลย⁵² ดังนั้นแผนประทุษกรรมของคนร้ายถือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการควบคุมคนร้าย โดยมีหลักอยู่ 2 ประการ คือ

⁴⁹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2541). “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามแนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” *บทบัญญัติ*, 54, 4. หน้า 60.

⁵⁰ ทะเบียนประวัติอาชญากรรมตำรวจ. (ม.ป.ป.). *คู่มือปฏิบัติงานแผนประทุษกรรม พ.ศ. 2525*. หน้า 1. (อ้างถึงใน เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์. (2537). *ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ศึกษาเฉพาะกรณี การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ*. หน้า 82.

⁵¹ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 14 บทที่ 11 ข้อ 566.

⁵² สำนักทะเบียนประวัติอาชญากรรม. (2497). *คู่มือสำนักงานทะเบียนประวัติอาชญากรรม*. หน้า 30.

1) ใช้วิธีการกระทำผิดของผู้ร้ายพิสูจน์ตัวของผู้ร้ายเองโดยไม่ต้องรู้ว่าใครกระทำความผิดนั้นๆ ก่อนเลย

2) ใช้คำนิรูปพรรณของผู้ร้ายพิสูจน์ตัวของผู้ร้ายเอง⁵³

สำหรับประเภทความคิดที่ต้องจัดทำบันทึกแผนประทุษกรรมประวัติ และคำนิรูปพรรณของผู้กระทำความผิดดังต่อไปนี้คือ

1) ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดอันตรายต่อประชาชน

2) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง

3) ความผิดเกี่ยวกับเพศ

4) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์ หรืออันตรายสาหัส หรือเป็นเรื่องที่สนใจของประชาชน เว้นความผิดที่กระทำโดยประมาท

5) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก

6) ความผิดอื่นๆ ซึ่งเป็นคดีสำคัญหรือเป็นที่สนใจของประชาชน⁵⁴

กล่าวได้ว่า การบันทึกแผนประทุษกรรมอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ในรูปของบันทึกรายละเอียดที่ทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าพนักงานสอบสวน จะมีอำนาจนำตัวผู้ต้องขังไปแสดงท่าทางการกระทำความผิดทุกขั้นตอนต่อหน้าสาธารณชน เพราะหากพิจารณาจากประมวลระเบียบการตำรวจไม่เกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ 30 ข้อ 1 (ค) (5) กำหนดห้ามมิให้เปิดเผยเหตุการณ์หรือเรื่องราว ซึ่งถ้าหากเปิดเผยต่อประชาชนอาจเป็นแบบที่บุคคลอื่นจะถือเอาเป็นตัวอย่างในการกระทำขึ้นอีก เช่น แผนประทุษกรรมต่างๆ ของคนร้าย วิธีที่แสดงถึงการฉ้อโกง การกระทำอัตวินิบาตกรรม และวิธีการอันชั่วร้ายอื่นๆ

2.3.3 ความแตกต่างระหว่างการทำแผนประกอบคำรับสารภาพและการทำแผนประทุษกรรม

จากความหมายและวิธีปฏิบัติของการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและบันทึกแผนประทุษกรรม ถือว่าอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน แต่การบันทึก แผนประทุษกรรม พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้เพราะกฎหมายให้อำนาจไว้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) แต่การนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบ คำรับสารภาพของพนักงานสอบสวนเป็นวิธีปฏิบัติที่กฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาโดยเฉพาะสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และ สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามมาตรฐานระหว่างประเทศอย่างมาก สำหรับความแตกต่างระหว่าง การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพและแผนประทุษกรรม คือ การนำชี้ที่เกิด

⁵³ สำนักทะเบียนประวัติอาชญากร. เล่มเดิม. หน้า 21-22.

⁵⁴ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ 9 ข้อ 265.

เหตุประกอบ คำรับสารภาพเป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนเพื่อเป็นการยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิด โดยกฎหมายไม่ได้ให้อำนาจในการกระทำแก่พนักงานสอบสวน

ส่วนแผนประทุษกรรมเป็นการบันทึกวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหาโดย มี วัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ในการศึกษาถึงวิธีการที่ใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งจะมีตัวหรือ ไม่ปรากฏ ตัวของผู้ต้องหา หากปรากฏว่าเป็นการกระทำความผิดตาม ก-น⁵⁵ เกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เจ้าของคดีต้องรายงานแผนประทุษกรรมของคนร้ายไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร หรือหน่วยวิทยาการ ตำรวจส่วนภูมิภาค เพื่อเก็บรวบรวมไว้ทำการศึกษาและ หาตัวผู้กระทำความผิด หรือยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดต่อไป

มีข้อสังเกตว่าการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ ให้ ผู้ต้องหาแสดงท่าทางรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุที่เห็น เป็นประจำ ตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์นั้น เป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจของพนักงานสอบสวน โดยนำเอา เรื่องการบันทึกแผนประทุษกรรมมาปฏิบัติในลักษณะที่เปิดเผยมากเกินไปจนดูเหมือนเป็นการประจานผู้ต้องหา ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ โดยก่อนที่จะมีคำพิพากษา อันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจริง จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

⁵⁵ ประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ 18 บทที่ 11, ข้อ 566 ความผิดเกิดขึ้นดังต่อไปนี้

- ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน
- ความผิดเกี่ยวกับการปลอมและการแปลง
- ความผิดเกี่ยวกับเพศ
- ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่มีลักษณะอุกฉกรรจ์ หรืออันตรายสาหัส หรือเป็นเรื่องที่สนใจของประชาชน

เว้นความผิดที่กระทำโดยประมาท

- ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน เว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ และความผิดฐานบุกรุก
- ความผิดอื่นๆ ซึ่งเป็นคดีสำเภา่อนขวัณหรือเป็นที่สนใจของประชาชน

จากที่กล่าวมาในข้างต้นเป็นแนวความคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ
ผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องกับ การวิเคราะห์ปัญหาใน
การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำหรับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของไทย และ
ต่างประเทศอันเป็นมาตรการในทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรณีดังกล่าว ผู้เขียนจะได้กล่าวในบทต่อไป

DRU

บทที่ 3

สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ของประเทศไทยและต่างประเทศ

สิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญตามหลักรัฐธรรมนูญนิยมและหลักนิติรัฐ ผู้ต้องหาที่เป็นบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในอันที่จะดำรงไว้ซึ่งสิทธิและเสรีภาพประการต่างๆ ดังที่ปรากฏไว้ในรัฐธรรมนูญตามหลักความเสมอภาค ดังนั้น การนำบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาไปดำเนินการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องคำนึงถึงบทบัญญัติทั้งหลายตามรัฐธรรมนูญที่รับรองสิทธิของผู้ต้องหาด้วย

ในที่นี้ผู้เขียนใคร่ขอนำเสนอหลักเกณฑ์อันเกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศโดยลำดับ ดังนี้

3.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทย

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เป็นหลักพื้นฐานของสิทธิและเสรีภาพที่ปรากฏอยู่ในหมวด 1 ในบททั่วไปแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อันจะทำให้เรื่องดังกล่าวสามารถนำไปใช้ได้กับทุกเรื่องในบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักความเสมอภาค ซึ่งถือเป็นหลักพื้นฐานของความยุติธรรมที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้การรับรองไว้ว่า ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือ ศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน บุคคลหรือพลเมืองทุกคนของประเทศจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเสมอและเท่าเทียมกัน หลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญยังมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการใช้เป็นเครื่องมือควบคุมมิให้รัฐใช้อำนาจเกินขอบเขต หรือ เป็นไปตามอำเภอใจ เพราะการใช้อำนาจของรัฐจะเกี่ยวข้องกับประชาชน หากรัฐกระทำการอันส่งผลหรือให้ประโยชน์แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รัฐต้องสามารถอธิบายเหตุผลของการใช้อำนาจนั้นได้ มิเช่นนั้น อาจแสดงให้เห็นได้ว่า การใช้อำนาจของรัฐดังกล่าวเป็นไปอย่างมิชอบ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการตรวจสอบการกระทำทั้งหลายของรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นการออกกฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติ การกระทำของฝ่ายปกครอง รวมทั้งการวินิจฉัยคดีของศาล ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่า

การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล การเคารพต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และหลักความเสมอภาคในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นกฎเกณฑ์ใหม่ที่จะสามารถนำมาใช้ เพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาออกจากรณีแล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนั้นยังให้ความคุ้มครองและรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคเอาไว้ด้วย ซึ่งในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพประเทศไทยตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเท่านั้น ยังเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการข้อสันนิษฐานในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ว่า เป็นผู้กระทำความผิดจริงโดยศาลอีกด้วย จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ผู้ต้องหาจะได้รับการรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่ความจริง การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย รวมทั้ง อาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ และเมื่อผู้ต้องหากลับคำให้การรับสารภาพเป็นให้การปฏิเสธในชั้นศาลเสียแล้ว หากคดีนั้น ปราศจากเสียซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่ายแผนที่ที่ผู้ต้องหาได้นำมาชี้ที่เกิดเหตุ หรือนำให้ค้นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ก็อาจไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณา พิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกา ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2813-2814/2523 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน คงมีแต่คำรับสารภาพชั้นสอบสวน และบันทึก ชี้สถานที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ อันเป็นพยานประกอบเพียงอย่างเดียว เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาคดีถึงลงโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4592/2529 แม้โจทก์จะมีพนักงานสอบสวน 2 ปาก เบิกความประกอบ บันทึกการจับกุม บันทึกการทำแผนประทุษกรรม บันทึกการยึดของกลางและคำให้การของจำเลยทั้งสาม ในชั้นสอบสวนกับแสดงท่าทางในขณะกระทำผิดและนำชี้ที่เกิดเหตุและจำเลยที่ 1 นำไปยึดอาวุธปืน พร้อมด้วยปลอกกระสุนปืนกับรับว่า เป็นอาวุธปืนที่ใช้ยิง ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อคำเบิกความของประจักษ์พยาน โจทก์และพยานคนอื่นๆ ฟังไม่ได้ว่า จำเลยทั้งสามกระทำความผิดตามฟ้อง และในชั้นพิจารณาจำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธโดยอ้างว่าลงชื่อในเอกสารต่างๆ โดยไม่ทราบข้อความพยานโจทก์ จึงไม่พอรับฟังลงโทษจำเลยได้

3.1.1 สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย

ตามความที่กล่าวในหัวข้อที่ 3.1 และที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่าบุคคลที่เป็นผู้หาหานั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริง จนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมง และจะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหา มีสิทธิยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว หรือ ผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำ

สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหานั้นถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญอีกประการหนึ่ง เพราะผู้ต้องหานั้นถือว่าเป็นมนุษย์จึงได้รับการปฏิบัติจากเจ้าพนักงานตำรวจ อย่างที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันถึงแม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะเป็นบุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ซึ่งจะต้องถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพในบางประการ โดยผลของกฎหมายเนื่องจากในปัจจุบันสภาพของการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทย เท่าที่เป็นอยู่ นั้นเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดไปจากวัตถุประสงค์ของกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ในปัจจุบันมีหลายกรณีที่เป็นการทำร้ายซึ่งสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองอยู่ ซึ่งหากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ให้อำนาจในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพแล้วจะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของกฎหมาย คือการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ ได้มีโอกาสศึกษาถึงกลวิธีขั้นตอนหรือแบบอย่างในการกระทำความผิดต่างๆ ของคนร้าย ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทาง ในการสืบสวน สอบสวนหาตัวคนร้ายได้โดยง่ายยิ่งขึ้น ไม่ใช่ให้ผู้ต้องหา แสดงกิริยาท่าทางกระทำความผิด ประกอบคำ รับสารภาพ ซึ่งเมื่อผู้ต้องหาให้การรับสารภาพ หากประสงค์จะจัด หาพยานหลักฐาน แสดงสถานที่เกิดเหตุ ประกอบ ก็อาจกระทำได้ โดยการถ่ายภาพสถานที่เกิดเหตุ หรือทำเป็นแผนที่ ประกอบกับภาพเขียนหรือภาพสเก็ตซ์ก็ได้ ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้ต้องหา ไปแสดงกิริยาท่าทาง กระทำความผิดให้ให้แจ้งชัด ทั้งนี้เพราะกรณีดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องหา จนอาจเป็นการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาและหลักนิติรัฐ ที่คุ้มครองกระบวนการพิจารณาคดีอาญาที่ให้สันนิษฐานว่าผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ได้

3.1.2 สิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสาร

อาจกล่าวได้ว่าสิทธิเป็นเสมือนเกราะในการคุ้มครองประชาชนให้พ้นจากภัยคุกคามของกำลังอิทธิพลและอำนาจที่ไม่ยุติธรรมและเป็นเสมือนกุญแจให้ประชาชนสามารถใช้ใจไปสู่ประโยชน์ด้านต่างๆ ได้ โดยเฉพาะสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมถึงผลประโยชน์จากโอกาสและทางเลือกอันพึงมี พึงกระทำและพึงได้ โดยที่สิ่งนั้นไม่ถูกโต้แย้งและขัดขวางโดยกฎหมาย องค์กรรัฐเจ้าหน้าที่รัฐ และคนอื่น ทั้งนี้โดยที่ประชาชน

มีอิสระตามเสรีภาพในการใช้สิทธินั้นได้ตามเจตจำนงอิสระของตนเอง หรือตามความสามารถในการตกลงใจของตนเองได้ด้วย ไม่อยู่ภายใต้การบังคับโดยอิทธิพลอย่างอื่นและผู้ต้องหาก็คือเป็นบุคคลที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองสิทธิ ซึ่งนอกจากสิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์อันเป็นสิทธิที่ติดมากับตัวของประชาชนทั้งหลายตั้งแต่เกิดมาเป็นมนุษย์ ดังนั้น รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นคน และศักดิ์ศรีความเป็นคนของประชาชนด้วยการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเกิน คุกคามหรือละเมิดได้ เช่น การไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม การมีเสรีภาพในเคหสถานส่วนตัว เสรีภาพการเดินทาง การนับถือศาสนา การสื่อสาร คมนาคม การแสดงความคิดเห็น การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และการเลือกถิ่นที่อยู่ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ต้องหายังมีสิทธิและเสรีภาพทางด้าน การสื่อสารในของประเทศไทยมีการบัญญัติรับรองสิทธิในการติดต่อสื่อสารไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 36 ว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยสิ่งสื่อสารที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน รวมทั้งการกระทำด้วยประการอื่นใดเพื่อให้ล่วงรู้ถึงข้อความในสิ่งสื่อสารทั้งหลายที่บุคคลมีติดต่อถึงกัน จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” นอกจากนี้สำหรับสิทธิและเสรีภาพทางด้าน การสื่อสารของผู้ต้องหาภายหลังการจับกุมของตำรวจยังได้รับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพตามบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 “ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาซึ่งถูกควบคุมหรือขังมีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรกและให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว (2) ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้ใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน (3) ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วยให้พนักงานปกครองหรือตำรวจซึ่งรับตัวผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหามีหน้าที่แจ้งให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหานั้นทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิข้างต้น”

3.1.3 สิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคม

บุคคลที่ได้กระทำการอันมีลักษณะเข้าข่ายว่าเป็นความผิด ต้องถูกลงโทษตามกฎหมายนั้นยังมีความต้องการที่จะแสวงหาสิทธิและเสรีภาพให้กับตัวเอง เพราะบุคคลดังกล่าวอาจเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ トラบใดที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด

สิทธิเสรีภาพในทางสังคม เป็นสิทธิของประชาชนหรือบุคคลในการได้รับประโยชน์อันรัฐเป็นผู้จัดหาให้ โดยเป็นหน้าที่ของรัฐในการที่ต้องดำเนินการเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวม ซึ่งบางกรณีรัฐต้องบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรืองดเว้นการบางอย่าง เพื่อการที่จะ

ใช้อำนาจในการบริหารรัฐกิจให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งอาจมีการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในด้านต่างๆ แต่ก็เท่าที่จำเป็น เหตุนี้รัฐที่มีการปกครองภายใต้กฎหมายย่อมจะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรของรัฐกับประชาชน ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอันเป็นรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายแม่บทที่สำคัญยิ่งในการบริหารประเทศ ในประเทศไทยได้พยายามพัฒนาแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องการรับรองคุ้มครองถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในทางสังคมไว้หลายประการ ดังจะเห็นได้จาก บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจากอดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างกรณีของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ได้มีการบัญญัติรับรองไว้ เช่น สิทธิของบุคคลในการได้รับการศึกษา¹ สิทธิในการได้รับการบริการทางสาธารณสุข² สิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากรัฐ³ สิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมจากรัฐ⁴ สิทธิในการได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ⁵ สิทธิคนพิการหรือทุพพลภาพ⁶ สิทธิในการรับทราบข้อมูลข่าวสารหรือข่าวสาธารณะ⁷ สิทธิทางการเมือง⁸ อันถือเป็นสิทธิและเสรีภาพในทางสังคมที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้บัญญัติรับรองให้แก่พลเมืองของประเทศไทย

สำหรับบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหานั้นพบว่าในเรื่องของสิทธิในการประกอบอาชีพของบุคคลที่เคยมีประวัติอยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ เรือนจำ หรือทัณฑสถาน หรือบุคคลที่เคยเป็นผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ในสังคมไทยปัจจุบันหลังจากที่กระบวนการยุติธรรมสิ้นสุดลง ไม่ว่าจะด้วยกรณีใด ยังประสบปัญหาในเรื่องของการยอมรับในสังคม เพราะเนื่องจากสังคมเข้าใจและถือว่าบุคคลดังกล่าวนั้น เคยตกเป็นผู้ต้องหา โดยเฉพาะหากมีการนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพแล้ว หรือกรณีเคยตกเป็นผู้ต้องขังหรือต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ถือเป็นผู้ที่เคยกระทำความผิดมาก่อน ดังนั้น จึงมีผลกระทบอย่างมากเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะการเข้าสมัครงานในหน่วยงานต่างๆ ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้เป็นบรรทัดฐานเกือบทั้งสิ้น โดยเฉพาะหน่วยงานของรัฐ ที่ได้กำหนดไว้ชัดเจน ในกรณีรับบุคคลเข้าทำงานว่า “ต้องไม่เป็นผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา” ซึ่งจะเห็นได้จาก

¹ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 48.

² รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 50.

³ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 51.

⁴ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 51 วรรค 3.

⁵ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 52.

⁶ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 53.

⁷ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 55.

⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 71.

มาตรการดังกล่าวเป็นการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลอย่างกว้างขวาง ทำให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมาหลายประการ หรืออาจทำให้บุคคลดังกล่าวนั้น กลับไปกระทำ ความผิดอีกครั้ง เพราะเนื่องจากสังคมไม่ยอมรับที่จะให้ตนเองสามารถประกอบอาชีพได้ กรณีดังกล่าวจึงถือเป็นปัญหาที่สำคัญที่สังคมหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องหา มาตรการในการแก้ไขปรับปรุง เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด ที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตลอดทั้งการคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และ หลักแห่งความเสมอภาค

3.1.4 สิทธิและเสรีภาพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ โดยศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ หมายถึง สภาพความเป็นคนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ สถานภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมือง การที่ผู้ใดไม่ได้รับหรือทำให้ผู้ใดไม่มีสิทธิและ เสรีภาพที่พึงมีพึงได้ เช่น การทำร้าย กักขัง ทรมาน การซื้อขาย หรือการไม่ได้รับปัจจัยที่จำเป็น ขั้นพื้นฐานในชีวิต เช่น การทำงาน อาหาร ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพ การศึกษา วัฒนธรรม ถือว่าเป็นการทำลายสภาพความเป็นคน หรือทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในส่วนของ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีการรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในบทบัญญัติมาตราต่างๆ ดังนี้

มาตรา 4 ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา 26 การใช้อำนาจโดยองค์กรของรัฐทุกองค์กร ต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความ เป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพ ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา 27 สิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้รับรองไว้โดยชัดแจ้ง โดยปริยาย หรือ โดยวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ ย่อมได้รับความรับรอง และผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และ องค์กรอื่น ของรัฐโดยตรงในการตรากฎหมาย การใช้บังคับกฎหมาย และการตีความกฎหมายทั้งปวง

มาตรา 28 บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตน ได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อ ศีลธรรมอันดี ของประชาชน

บุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิ หรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ สามารถยก บทบัญญัติแห่ง กฎหมาย เฉพาะเพื่อใช้สิทธิทางศาล หรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้

มาตรา 29 การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ที่รัฐธรรมนูญนี้รับรองไว้ จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติ แห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และ

เท่าที่จำเป็น เท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญ แห่งสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้ กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นการเจาะจงทั้งต้องระบุ บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจในการตรากฎหมายนั้นด้วย

บทบัญญัติวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ให้นำมาใช้บังคับกับกฎ หรือข้อบังคับ ที่ออกโดยอาศัยอำนาจ ตามบัญญัติแห่งกฎหมาย ด้วยอนุโลม

อนึ่ง สักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจาก ความเป็นมนุษย์ และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่ เฉพาะกับความเป็นมนุษย์เท่านั้น โดยไม่ขึ้นอยู่กับ เงื่อนไขอื่นใดทั้งสิ้น เช่น เชื้อชาติ ศาสนา คุณค่าของมนุษย์ดังกล่าวนี้ มีความมุ่งหมาย เพื่อให้มนุษย์มีความอิสระ ในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัว ของบุคคลนั้นๆ ภายใต้อำนาจรับผิดชอบของตนเอง โดยถือว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคุณค่าที่มีอาจจะล่วงละเมิดได้

3.1.5 สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา นั้น ถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงจนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมง และจะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว หรือ ผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำ

ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่าบุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่มีได้ดำเนินถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227

บัญญัติว่าให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐาน ทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือการแสดงให้เห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัยเป็นหลักการชี้ว่าพนักงานหลักฐานในคดีอาญา เมื่อมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย⁹ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ว่า ในคดีอาญา ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เท่านั้นจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษ และหากมีข้อสงสัยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย

หลักการของสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ปรากฏเป็นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2492) โดยคณะประมุขยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2492) อยู่ก่อน สหประชาชาติอยู่ระหว่างการจัดทำปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและจัดทำแล้วเสร็จจนประกาศใช้เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 จึงได้มีการนำหลักการในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมาบรรจุลงในหมวดที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทย ทำให้อิทธิพลของแนวคิดเรื่องการสันนิษฐานความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาตามที่กำหนดไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ได้สืบทอดกันต่อมาในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจนถึงทุกวันนี้บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 นี้ ถือว่ามีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน หรือในระหว่างพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้และเมื่อการประกาศทัณฑ์เป็นวิธีปฏิบัติอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด ดังนั้นจึงถือได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาสิทธิที่จะไม่ถูกประกาศทัณฑ์ตามบทบัญญัติ มาตรา 39 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

อาจกล่าวได้ว่าได้ว่าสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงการกระทำความผิดต่อสาธารณชน โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวให้เกิดการพิจารณาโดยมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด มีผู้กล่าวว่าเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืมหรือให้ความหมาย ความสำคัญต่อหลักการนี้้น้อยมาก¹⁰ การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบ

⁹ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 149.

¹⁰ อักษรพร จุฬารัตน. (2527). “สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม.” วารสารนิติศาสตร์, 14, 2. หน้า 87.

คำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงท่าทางการกระทำตามความผิดตามที่สาธยาย โดย มีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าว เป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่กระทำไปเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับ คำรับสารภาพของผู้ต้องหาโดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาและการกระทำของผู้ต้องหาใน ลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้รับการตอบรับจากสื่อมวลชนผู้มีอิสระและมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารที่ก่อให้เกิดมติ มหาชน และผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะ สื่อมวลชนถือเป็นตัวกลางและมีอิสระในการเสนอข่าวการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับ สารภาพ โดยการที่พนักงานสอบสวนจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสาธารณชน ทำให้เกิดความคิดหรือมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง แม้ประเทศไทยจะมีได้มีการ พิจารณาคดีโดยคณะลูกขุนแต่การเสนอข่าวเช่นนี้ส่งผลหลักการตามรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกัน สิทธิแก่ผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ซึ่งรวมไปถึงการกลับคืนสู่สังคม ของบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาเช่นกัน เช่น กรณีของหม่อมลูกปลาวที่มีการเสนอข่าวของสื่อมวลชน ครีกโครมว่าเป็นผู้วางยาฆ่าท่านชายกบ ถูกตราหน้าว่าเป็นฆาตกร มีการนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพในขั้นตอนต่างๆ ที่เป็นการกระทำความผิด โดยมีสื่อมวลชนและพนักงาน สอบสวนให้ข่าวและรายงานข่าวในลักษณะที่ยืนยันว่าผู้ต้องหาคือผู้กระทำความผิดในขั้นตอนการ สอบสวน แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโดยระบุว่า ไม่มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยกระทำ ความผิด อีกทั้งการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจำเลยกระทำตามที่พนักงานสอบสวนให้ ทำทุกขั้นตอน¹¹

3.1.6 สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต

สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตถือเป็นสิทธิอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นหลักการสากล ที่สำคัญอย่างยิ่งสิทธิในชีวิตและร่างกายของมนุษย์ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ติดตัวของมนุษย์ มาตั้งแต่ต้น ไม่มีใครจะสามารถพรากสิทธิในชีวิตและร่างกายไปจากตัวเราได้ ยกเว้นแต่โทษ ประหารชีวิต ในส่วนของสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 บัญญัติว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การทรมาน ทารุณกรรม หรือ การลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม จะกระทำมิได้ แต่การลงโทษตามคำพิพากษา ของศาลหรือตามที่กฎหมายบัญญัติไม่ถือว่าเป็นการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม ...”

¹¹ ข่าวสด. (2548, 5 มีนาคม). “ศาลอุทธรณ์ยกฟ้อง ลูกปลาวโฮพันคดีฆ่าท่านกบ.” ข่าวสด. หน้า 1.

ข้อความนี้สอดคล้องกับในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่กล่าวไว้ในข้อ 5 ว่า “บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงทัณฑ์ซึ่งทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือหยาบเถื่อนมิได้” อีกทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนได้พ้นจากการกระทำ ทรมาน และการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ (Declaration on the Protection of all persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or degrading Treatment or Punishment 1975)¹² โดยความหมายของการ กระทำทรมานตามปฏิญญานี้ หมายถึงการกระทำใดๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวด หรือ ทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะด้านร่างกายหรือจิตใจ หรือเพื่อลงโทษผู้นั้นสำหรับการกระทำของผู้นั้น หรือที่ผู้นั้นต้องสงสัยว่าได้กระทำ อีกทั้งปฏิญญานี้เห็นว่าการกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการ กระทำทรมานหรือการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือ ลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือเป็นความผิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และพึงถูกประณาม บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 32 มุ่งจะคุ้มครอง สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของบุคคล จากการทรมาน ทารุณกรรมหรือการลงโทษด้วย วิธีการโหดร้ายหรือ ไร้มนุษยธรรมเมื่อการประหารชีวิตผู้ต้องหาที่มีลักษณะเป็นการลงโทษผู้ต้องหา ด้วยวิธีที่ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เหมือนเป็นการตัดสินการเป็นผู้ต้องหาจาก มติของมหาชน มิใช่กระบวนการพิจารณาของศาล

3.1.7 สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐ

สิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองจากรัฐถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประการหนึ่งที่นานาประเทศ ให้ความสำคัญในการคุ้มครองผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหา สำหรับประเทศไทยมีการบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 ว่า

“บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ผู้ต้องหาในคดีอาญามีสิทธิได้รับความ คุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ...” และ มาตรา 81 ว่า

“รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม... คุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น...”

บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 40 และ มาตรา 81 บัญญัติให้รัฐต้องดำเนินการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในคดีอาญา มิให้ได้รับการล่วงละเมิด ทั้งจาก เจ้าหน้าที่ของรัฐเองและจากบุคคลอื่น และเมื่อการประหารชีวิตถือเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิของ ผู้ต้องหาที่กฎหมายให้ความคุ้มครองอย่างชัดเจน ทั้งเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับ

¹² อภิศักดิ์ ทองนพคุณ และจุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2553). “การประหารชีวิตกับการคุ้มครองผู้ต้องหา ในการนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ.” วารสารกระบวนการยุติธรรม, 3, 2. หน้า 41.

การสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิต ดังนั้นผู้ต้องหาจึงมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากรัฐในการที่จะไม่ถูกประหารชีวิตตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ในมาตราดังกล่าว

3.2 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของต่างประเทศ

สำหรับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของต่างประเทศทั้งประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีไม่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นการเปิดเผยและยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดในลักษณะเป็นการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเหมือนประเทศไทย รวมไปถึงการให้ข่าวของเจ้าหน้าที่ของรัฐในต่างประเทศตั้งอยู่บนพื้นฐานของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์เป็นสำคัญ

สำหรับมาตรการทางกฎหมายสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของต่างประเทศ สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะนำมากล่าวเฉพาะมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของต่างประเทศในประเทศที่สำคัญๆ ดังนี้

3.2.1 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา

ในการนำตัวบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การคุมขังบุคคลไว้ในระหว่างพิจารณาคดีนั้น ถือเป็นการกระทำที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังเป็นสำคัญ ทั้งนี้ จะต้องอาศัยหลักความเหมาะสม (Probable Cause) เป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ที่สำคัญของเจ้าหน้าที่ กล่าวคือ การที่เจ้าหน้าที่จะขอให้ศาลออกหมายค้น หรือหมายจับได้นั้น จะต้องเป็นการกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติไว้ชัดเจน โดยจะเห็นได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fourth Amendment ว่า การจะใช้มาตรการบังคับเอากับตัวบุคคลหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการค้น การยึด และการจับ จะต้องมีความเหมาะสมในการออกหมาย หรือการใช้มาตรการต่างๆ กับตัวบุคคล ทั้งนี้ ผู้ที่มีอำนาจดังกล่าว คือ ศาล แต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตามเมื่อบุคคลใดได้กระทำการอันเข้าข่ายเป็นความผิด ก็จำเป็นต้องนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อค้นหาความจริง ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ด้วยเหตุที่ว่า ยังไม่ถือเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยได้วางแนวบรรทัดฐานในเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับความยุติธรรมจากรัฐ สิทธิที่ว่านี้ได้แก่ สิทธิที่จะไม่พูด สิทธิที่จะมีทนาย

ต่อสู้อคดี และคำพูดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนสามารถใช้เป็นพยานผูกมัดตนในชั้นศาล และถ้าเมื่อมีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่คุมขังโดยไม่มีการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาดังกล่าว ก็จะถือว่ากระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนนั้นมีขอบ

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fifth Amendment ก็ได้วางหลักประกันในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีมิให้มีการใช้มาตรการใดๆ ที่เป็นการบังคับหรือฝืนใจให้ผู้ต้องหารับสารภาพ โดยถือเป็นหลักประกันสิทธิผู้ต้องหาที่สำคัญประการหนึ่ง นอกจากนี้ยังมีสิทธิเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายของผู้ต้องขังตามรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา ซึ่งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ต้องขังอีกประการหนึ่ง แต่ทั้งนี้ สิทธิดังกล่าวย่อมมีขอบเขต เพราะการใช้สิทธิของผู้ต้องหาเช่นว่านั้นจะกระทบต่อการบริหารกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่ได้ นอกจากนี้แล้วยังมีรัฐธรรมนูญในส่วนของ Sixth Amendment ได้มีการเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาไว้ว่า จำเลยจะต้องได้รับการพิจารณาคดีโดยเร็วและเปิดเผย และถือเป็นส่วนหนึ่งของหลักนิติธรรม หรือ Due Process ใน Fourteenth Amendment

จากที่กล่าวมาในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะกระบวนการควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน ซึ่งสามารถเข้าควบคุมผู้ต้องหาได้จะต้องเป็นกรณีเหตุอันสมควรอย่างยิ่งและตำรวจจะต้องแจ้งสิทธิต่างๆ ให้ผู้ต้องหาทราบ ได้แก่ การแจ้งเหตุของการเข้าจับกุม สิทธิที่จะไม่ให้การสิทธิในการมีทนาย สิทธิในการประกันตัว เป็นต้น เป็นไปตามหลัก Miranda Rule

ในกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่มีกฎหมาย หรือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีการทำ แผนประกอบคำรับสารภาพ ในลักษณะให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุหรือให้แสดงลักษณะท่าทางรายละเอียด ของการกระทำ ความผิดอย่างใด หากจะมีก็แต่เฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับการชี้ตัวผู้ต้องหา เพื่อให้พยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าผู้ต้องหานั้นคือคนร้ายจริง และส่วนใหญ่จะมองกันในแง่มุมของปัญหาว่าการที่เจ้าพนักงานตำรวจกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลใด ส่งลายพิมพ์นิ้วมือ ถ่ายภาพ ให้เขียน ให้พูด ในการชี้ตัว ให้มาศาล ให้ยื่นแสดงตน ให้สมมติ การวางท่าทาง ให้เดินหรือให้ทำกริยาเฉพาะอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการ ที่จะไม่ถูกบังคับให้ต้องให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ในคดีอาญา (The Privilege against self-incrimination) ตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) หรือไม่ ซึ่งศาลสหรัฐ ปกติจะตัดสินว่า การกำหนดให้ผู้ต้องหา กระทำกริยาต่างๆ ข้างต้น ไม่เป็นการขัดต่อสิทธิ ของผู้ต้องหา ที่จะไม่ให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง แต่อย่างใด เช่น

- 1) คดี Holt V.U.S. 218 U.S. 245 (1910) ตัดสินว่า ผู้ต้องหาถูกบังคับให้แสดงแบบเสื้อได้
- 2) คดี Schmerber V. California U.S. 384 U.S. 757 (1966) ตัดสินว่าผู้ต้องหาไม่อาจข่มขู่ต่อผู้เรื่องสิทธิ ที่จะไม่ให้เป็นการปฏิบัติกับตนเองมาใช้อ้างเพื่อมิให้แพทย์ตรวจตัวอย่างเลือดตามคำสั่ง ของเจ้าพนักงานตำรวจ ในคดีที่ถูกกล่าวหาว่าขับรถ ขณะเมาสุรา
- 3) คดี United State V. Wade, 388 U.S. 218 (1967) ข้อเท็จจริงในคดีนี้มีว่า เมื่อวันที่ 21 กันยายน ค.ศ. 1964 มีคนร้าย เข้าปล้น The Federally Insured Bank ที่เมือง Eustace มลรัฐ Texas โดยมีคนร้าย คนหนึ่ง ดัดแถบเทปเล็กๆ ที่ด้านข้างทั้งสองของใบหน้าเดินเข้ามาในธนาคารแล้วจึงปืนไปที่แคชเชียร์หญิงและรองผู้จัดการธนาคารซึ่งเป็นเพียงสองคนสุดท้ายที่ยังอยู่ในธนาคารและบังคับให้คนทั้งสองเอาเงินใส่ปลอกหมอนให้ จากนั้นคนร้ายก็ขับรถหนีไปพร้อมกับคนร้ายอื่นที่คอยอยู่ในรถที่ขโมยมา ซึ่งจอดรออยู่นอกธนาคาร ต่อมาวันที่ 2 เมษายน 1965 Wade จำเลยในคดีนี้ ถูกจับกุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจ F.B.I. ก็จัดให้ Wade ยืนอยู่ในแถวร่วมกับคนร้ายอื่นๆ อีก 5 หรือ 6 คน เพื่อให้พนักงานธนาคารทั้งสองคนชี้ตัวคนร้ายทุกคนที่ยืนอยู่ในแถวนั้นต่างดัดแถบเทปเล็กๆ ที่ด้านข้างทั้งสอง ของใบหน้า เหมือนกับ คนร้ายที่เข้าทำการปล้นธนาคารและให้ทุกคนพูดทำนองเดียวกัน “เอาเงินใส่ถุง” ซึ่งเป็นคำพูดที่อ้างว่าคนร้ายที่เข้าปล้นพูด ปรากฏว่าพนักงานธนาคารทั้งสองชี้ตัว Wade ซึ่งยืนอยู่ในแถวว่าเป็นคนร้ายผู้ทำการปล้นธนาคาร คดีนี้ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษ Wade ว่ากระทำผิดจริง ตามฟ้องและศาลอุทธรณ์ก็วินิจฉัยว่าการจัดให้ Wade ยืนอยู่ในแถว และกล่าวคำพูดทำนองนั้นไม่เป็นการขัดต่อบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 ที่ว่าบุคคลใด จะถูกบังคับหรือให้การเป็นปฏิปักษ์แก่ตนเองในคดีอาญาใดๆ ไม่ได้ เพราะการกระทำดังกล่าว ไม่เป็นการละเมิดในการป้องกันตนจากการกระทำอันเป็นการฟ้องร้องทางอาญาต่อตนเอง กล่าวคือ เอกสิทธิดังกล่าวคุ้มครองเฉพาะการป้องกันผู้ต้องหาไม่ให้ถูกบังคับให้ต้องให้การใดๆ อันจะเป็นการยืนยันให้ร้ายแก่ตนเองแต่การบังคับให้ผู้ต้องหาแสดงตัวให้พยานดูเพื่อยืนยันพยานหลักฐาน ของฝ่ายโจทก์ก่อนการพิจารณาคดี ของศาลนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับการบังคับให้ผู้ต้องหามอบหลักฐานที่มีความสำคัญอันเป็นคำให้การที่เป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรแต่อย่างใด เพราะเป็นเพียงการบังคับให้ผู้ต้องหาแสดงรูปร่างหน้าตาด้านร่างกายของเขาเท่านั้นและไม่ใช่เป็นการบังคับ ให้ผู้ต้องหาเปิดเผยสิ่งที่ตนไม่อาจจะรู้ได้แต่อย่างใด¹³

ในทำนองเดียวกันการบังคับให้ผู้ต้องหาพูดในระยะเวลาที่พยานสามารถได้ยินถ้อยคำพูด เช่นเดียวกับที่คนร้ายพูดขณะกระทำผิดก็ไม่ได้เป็นการบังคับให้ผู้ต้องหากล่าวข้อความที่เป็น

¹³ วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2535). “ข้อพิจารณาเรื่องแผนประทุษกรรม.” วารสารอัยการ, 15, 178. หน้า 5-13.

หลักฐานทางเอกสารเพราะผู้ต้องหาที่ต้องพุดตามบุคลิกของตนเองอยู่แล้วและทั้งมิใช่เป็น คำให้การรับสารภาพผิดแต่อย่างใด¹⁴

3.2.2 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศญี่ปุ่น

การดำเนินคดีอาญาในชั้นตำรวจในประเทศญี่ปุ่นเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 2 ว่าด้วยการดำเนินคดีชั้นต้น หมวด 1 การสอบสวน ตั้งแต่มาตรา 189-246 บัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวนของตำรวจสอบสวน (รวมทั้งเจ้าพนักงานธุรการ อัยการ (Kensatsu jimukan) และอัยการ) ไว้ ดังนี้ คือ¹⁵

เจ้าพนักงานตำรวจต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตำรวจสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายอื่น หรือตามที่บัญญัติไว้ในกฎระเบียบของคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะแห่งชาติ หรือคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะจังหวัด ตำรวจสอบสวนต้องทำการสอบสวนผู้กระทำความผิดและพยานหลักฐานเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ซึ่งตำรวจสอบสวนมีอำนาจสอบสวนความผิดทุกฐาน เว้นแต่ความผิดซึ่งจะฟ้องได้ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ ซึ่งผู้เสียหายต้องร้องทุกข์เสียภายใน 6 เดือนนับแต่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

ตำรวจสอบสวนอาจเรียกผู้ต้องหาให้มายังที่ทำการของตนและทำการถามปากคำ แต่ผู้ต้องหาอาจไม่มาหรือเมื่อมาแล้วจะกลับเสียเมื่อใดก็ได้ ในการถามปากคำผู้ต้องหาต้องได้รับการแจ้งว่าไม่จำเป็นต้องให้การขัดต่อความประสงค์ของตน คำให้การของผู้ต้องหาให้บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรแล้วให้ผู้ต้องหาอ่านหรืออ่านให้ผู้ต้องหาฟัง หากผู้ต้องหาเห็นว่าคำให้การที่บันทึกไว้ถูกต้องแล้วให้ลงชื่อและลงตราประทับ

นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกฎหมายเน้นการให้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องขังของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การควบคุมผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังต่อไปนี้

1) กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น

การดำเนินคดีอาญาของญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่น และรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1947 ซึ่งได้วางหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้หลายประการ ในหมวดที่ 3 เรียกกันโดยทั่วไปว่า Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น สิทธิดังกล่าวนี้ได้แก่¹⁶

¹⁴ แหล่งเดิม.

¹⁵ ศิระ บุญกินนท์. (2552). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย. หน้า 13.

¹⁶ Tadashi Moriyama. (1990). *World Fact Book of Criminal Justice Systems: Japan*.

(1) บุคคลจะไม่สูญเสียชีวิตหรือเสรีภาพหรือถูกลงโทษทางอาญาใดๆ เว้นแต่จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) บุคคลมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีโดยยุติธรรม

(3) บุคคลจะไม่ถูกจับโดยปราศจากหมายจับซึ่งออกโดยผู้พิพากษาที่มีอำนาจ และหมายจับจะต้องระบุความผิดของบุคคลซึ่งถูกกล่าวหา เว้นแต่บุคคลนั้นถูกจับได้ในขณะกระทำความผิด

(4) บุคคลจะต้องไม่ถูกจับหรือคุมขังโดยปราศจากการแจ้งข้อหาให้เขาทราบ หรือโดยปราศจากสิทธิในการพบทนายความในทันทีที่ถูกคุมขัง โดยไม่มีเหตุผลอันควรและเหตุผลแห่งการถูกคุมขัง จะต้องเสนอต่อศาลในทันทีโดยเปิดเผยต่อหน้าผู้ถูกคุมขังและทนายความของเขา

(5) บุคคลมีสิทธิที่จะอยู่อย่างปลอดภัยภายในเคหะสถานของเขา เอกสารและสิ่งของใดๆ ของเขาจะต้องไม่ถูกค้นหรือถูกยึด เว้นแต่จะมีหมายอาญาซึ่งออกโดยมีเหตุอันสมควร และระบุสถานที่และสิ่งของที่จะค้นหรือยึด หรือตามที่ได้บัญญัติยกเว้นไว้ใน มาตรา 33 รวมทั้งการค้นหรือยึดและครั้งจะต้องมีหมายอาญาซึ่งออกโดยผู้พิพากษาที่มีอำนาจ

(6) การทรมานหรือการลงโทษด้วยความทารุณโหดร้ายจะกระทำมิได้

(7) บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น

จากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) นี้ จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพหากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็มิอาจทำได้เช่นเดียวกัน

3.2.3 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศเยอรมนี

สำหรับหลักเกณฑ์ในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศเยอรมนีพบในหลักในการสอบคำให้การ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งของเจ้าพนักงานตำรวจในชั้นสืบสวนสอบสวน ซึ่งตามกฎหมายเยอรมัน บัญญัติไว้ในมาตรา 136a¹⁷

มาตรา 136a บัญญัติไว้ว่า

1) การตัดสติใจและการกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหาไม่อาจที่จะถูกทำให้เสียไปด้วยวิธีการกระทำโดยมิชอบต่อกายและจิตใจ การทำให้เหนื่อยอ่อน การทำร้ายร่างกาย การจำขยา การทรมาน การหลอกลวง หรือการสะกดจิต มาตรการบังคับจะถูกนำมาใช้ได้เท่าที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอนุญาตให้ทำได้ การข่มขู่ว่าจะใช้มาตรการบังคับใดๆ ที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้อนุญาตให้ทำได้ และการให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นสิ่งที่จะต้องห้าม

2) มาตรการใดๆ ที่ทำให้ความสามารถในการระลึกหรือความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริงของผู้ถูกกล่าวหาต้องเสียไป ไม่อาจทำได้

3) ข้อห้ามตามที่กำหนดไว้ใน (1) และ (2) โดยไม่คำนึงถึงความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหา คำให้การใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่อาจรับฟังได้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมให้รับฟังได้ก็ตาม

สำหรับวิธีของการสอบปากคำที่ต้องห้ามตาม มาตรา 136a เพราะว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเป็นประธานในคดี ด้วยเหตุนี้การตัดสติใจและการกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหาในฐานะที่เป็นพยานหลักฐานชนิดหนึ่งจะต้องไม่ได้รับการกระทบกระเทือน ซึ่งมีเหตุผลมาจากหลักของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม อันเป็นหลักนิติรัฐหลักหนึ่ง รวมถึงข้อบัญญัติที่ต้องเคารพต่อศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ หลักดังกล่าวได้รับการบัญญัติไว้ใน มาตรา 136a ซึ่งได้ระบุรูปแบบของการสอบคำให้การที่ต้องห้ามไว้ดังมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) การสอบคำให้การทุกๆ รูปแบบที่มีผลต่อสภาพทางร่างกาย เป็นต้นว่า การทำมิชอบต่อกายและจิตใจ การทำให้เหนื่อยอ่อน การทำร้ายร่างกาย การจำขยา กล่าวคือการนำสารใดๆ เข้าไปในร่างกายไม่ว่าจะในรูปของยาเม็ด ยาฉีด สาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐ (BGH)¹⁸ เคยตัดสินว่าการให้หูหรือจะถือว่าเป็นการต้องห้ามหรือไม่ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการกระทำความผิดที่ถูกกล่าวหาและการติบหูหรือของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

¹⁷ สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2552). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. หน้า 13-15.

¹⁸ เทียบกับของประเทศไทยแล้วก็คือศาลฎีกานั่นเอง.

2) การสอบคำให้การในทุกๆ รูปแบบที่มีผลโดยตรงต่อสภาพจิตใจ เป็นต้นว่า การหลอกลวง การสะกดจิต การข่มขู่ การให้คำมั่นสัญญาว่าจะได้รับประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ได้มีการระบุไว้ในกฎหมาย การทรมาณ

3) การบังคับใดๆ ที่เป็นการขัดต่อระเบียบของกระบวนการพิจารณาคดี

4) มาตรการใดๆ ที่เป็นผลให้เป็นการทำให้เกิดความเสียหายแก่ความสามารถในการระลึก (Das Erinnerungsvermögen) และความสามารถในการรับรู้ข้อเท็จจริง (Die Einsichtsfähigkeit)

หลักประกันของข้อห้ามดังกล่าวก็คือ การสอบคำให้การที่เป็นการต้องห้ามนั้นไม่อาจนำคำให้การของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดมาใช้ได้ กล่าวคือรับฟังไม่ได้ (ตามมาตรา 136a วรรคสามประโยคที่สอง)

เพราะว่า มาตรา 136a ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของ มาตรา 1 กฎหมายรัฐธรรมนูญเยอรมันด้วยเหตุนี้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะให้ความยินยอมต่อรูปแบบของการสอบคำให้การที่ต้องห้าม ความยินยอมดังกล่าวก็ไม่มีผลใช้บังคับ (มาตรา 136a (3)) และข้อห้ามตาม มาตรา 136a ใช้ในชั้นกระบวนการพิจารณาคดีทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสอบคำให้การผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดโดยพนักงานอัยการและตำรวจ (มาตรา 163a (3) (4)) รวมตลอดถึงการค้นหาข้อเท็จจริงโดยพยานผู้เชี่ยวชาญ

5) ตัวอย่างของรูปแบบของการสอบคำให้การที่ต้องห้ามตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 136a เป็นเพียงตัวอย่าง หลักจึงอยู่ที่ว่าวิธีการสอบคำให้การใดๆ ก็ตามที่ทำให้เสรีภาพที่จะให้การต้องถูกทำให้เสียหายแล้วเป็นสิ่งที่ต้องห้ามทั้งสิ้น เช่น การใช้เครื่องจับเท็จก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม (BGHSt 5, 332)

6) อย่างไรเป็นการสอบคำให้การที่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเหนื่อยล้าซึ่งต้องห้ามนั้นยังเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ หลักอยู่ที่ว่า ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดในทางความเป็นจริงแล้วได้เหนื่อยล้าเสียจนกระทั่งจะเป็นการทำให้เสียหายต่อเสรีภาพในการตัดสินใจหรือไม่ ซึ่งในกรณีดังกล่าวก็ไม่จำเป็นที่สภาพการณ์ดังกล่าวจะเกิดขึ้นโดยจงใจ (Absichtlich) หรือว่าเป็นไปตามธรรมชาติของการสอบคำให้การ ศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐ (BGHSt 13, 60) เคยตัดสินว่า ถือว่าเป็นการต้องห้ามตาม มาตรา 136a หากผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดก่อนจะให้การรับสารภาพไม่ได้นอนมาเป็นเวลา 30 ชั่วโมง แต่ถ้าจำเลยมีโอกาสนอนแต่นอนไม่หลับเองไม่เข้ามาตรา 136a

7) การกระทำมิชอบต่อกายและจิตใจ หมายถึงการทรมาณที่มีผลต่อสภาพร่างกายและสภาพจิตใจ ศาลสูงสุดแห่งสหพันธรัฐ (BGHSt 15, 187) เคยตัดสินว่าเป็นการกระทำมิชอบต่อกายและจิตใจในกรณีที่ พ่อที่ต้องสงสัยว่าฆ่าลูกตัวเองหลังจากที่ถูกข่มขู่หลายครั้งแล้วก็ได้มีการนำตัว

ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดดังกล่าวไปที่ศพของลูกและในทีนั้นเองผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ปล่อยโฮและให้การรับสารภาพ

8) ตามความเห็นฝ่ายข้างมากเห็นว่า การหลอกลวงจะต้องตีความโดยแคบ เพียงแค่การใช้ลูกเล่น ถือว่าทำได้โดยชอบแต่การที่โกหกโดยตั้งเจ้านั้น ไม่อาจทำได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานตำรวจ หรือพนักงานอัยการเพื่อที่จะให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดให้การรับสารภาพนั้น ได้หลอกว่ามีพยานหลักฐานที่จะเอาผิดกับผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้ซึ่งไม่เป็นความจริง

9) วิธีการที่ใช้ในการข่มขู่ต้องเป็นมาตรการที่ขัดต่อระเบียบของกระบวนการพิจารณาคดีด้วยเหตุนี้การข่มขู่ว่าจะใช้มาตรการของการจับชั่วคราวที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย กรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้าจึงกระทำได้โดยชอบ

10) วิธีการสอบคำให้การที่ต้องห้ามตาม มาตรา 136a ใช้บังคับเฉพาะแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ไม่รวมถึงเอกชนที่ไม่ได้รับมอบหมายจากรัฐ เช่น นักสืบที่ผู้เสียหายจ้างไปใช้กำลังบังคับให้จำเลยรับสารภาพผิด เว้นแต่จะเป็นกรณีที่ขัดต่อสิทธิแห่งความเป็นมนุษย์ จึงต้องห้ามไม่ให้รับฟัง เช่น ได้คำรับสารภาพของจำเลยมาจากการทรมาน

นอกจากนี้ในการคุ้มครองสิทธิของหาของเยอรมนี ก็อาศัยพื้นฐานเดียวกับกฎหมายที่ประกันสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศอื่น กล่าวคือ ตราบใดที่ผู้ต้องหายังมิได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าเป็นผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสิทธิของผู้ต้องหาได้รับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของสหพันธ์รัฐของเยอรมนี Grundgesetz Basic Law/GG) ซึ่งมาตรากำหนดหลักพื้นฐานในเรื่องสิทธิของบุคคลดังต่อไปนี้

Common Rights of Liberty (Allgemeines Freiheitsrecht) ซึ่งกล่าวถึงสิทธิส่วนบุคคลใน Article 2 GG ได้วางหลักไว้ว่า

1) บุคคลทุกคนสามารถใช้สิทธิเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ ตราบใดที่ไม่ไปรบกวนสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือศีลธรรมอันดี

2) บุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตและมีศักดิ์ศรีความเป็นสิทธิเช่นว่านั้นจะได้รับการกระทบกระเทือนไม่ได้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นการเฉพาะ

จากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการบัญญัติถึงการปกป้องคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล เพื่อมิให้ถูกบุคคลอื่นกระทำการอันเป็นการกระทบกระเทือนสิทธิดังกล่าว และอาจรวมถึงการปกป้องจากการกระทำที่ไม่ถูกต้องและเป็นธรรมของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นศาล อัยการ หรือพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคใน Article 3 GG ว่า บุคคลทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐจะต้องบังคับใช้กฎหมาย

แก่พลเมืองเยอรมันทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใด หรือทำให้บุคคลใด บุคคลหนึ่งเสียเปรียบในทางกฎหมายไม่ได้ ซึ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงรัฐของประเทศเยอรมันมี หน้าที่ต้องจัดสรรให้คนเยอรมันทุกคนได้รับสิทธิที่กฎหมายรับรองคุ้มครองเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็ นสิทธิการนับถือศาสนา สิทธิในการประกอบอาชีพ กรณีดังกล่าวได้ให้การคุ้มครองตลอดจนบุคคลที่ เป็นผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ที่จะต้องได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สิทธิตาม รัฐธรรมนูญข้อนี้จะนำไปสู่การกำหนดกฎหมายให้ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ได้รับสิทธิใน ทุกเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีได้อยู่ในที่คุมขังหรือเรือนจำของรัฐแต่อย่างใด

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญของเยอรมัน (Basic Law) ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปรายละเอียด จากบทบัญญัติดังกล่าวได้ดังนี้

1) เมื่อไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นความผิด หรือมิได้กระทำความผิด ไม่ต้องรับโทษ ผู้ต้องหาที่ยังมิได้ถูกตัดสินว่ากระทำความผิด ก็ไม่สามารถได้รับการลงโทษเสมือนผู้กระทำความผิดแล้วได้

2) รัฐธรรมนูญเยอรมันเน้นความเสมอภาคของชาวเยอรมันทุกคน ฉะนั้น ทุกคนไม่ว่า จะเป็นบุคคลธรรมดา ผู้ต้องหา และผู้กระทำความผิด ย่อมได้รับสิทธิขั้นพื้นฐาน อันได้แก่ สิทธิ ในการมีชีวิต สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการรักษาพยาบาล รวมถึงการได้รับคำแนะนำทางกฎหมาย และได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3) สิทธิขั้นพื้นฐานจะได้รับการกระทบกระเทือนอย่างไรก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมาย บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ กล่าวคือ กฎหมายที่บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการใช้มาตรการ อันเป็นการกระทบสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ว่าจะเป็ นเรื่องใดๆ หรือการปฏิบัติที่เป็นการ ลิดรอนสิทธิเสรีภาพตามกฎหมาย อันได้แก่ นักโทษในเรือนจำ ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา เหล่านี้ จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น

กล่าวโดยสรุป ในการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศเยอรมนี ได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาของเยอรมัน โดยมีจุดเด่นที่กระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการถ่วงถ่วง อย่างรอบครอบ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการคุมขัง ซึ่งจะเน้นไปที่อำนาจ การสอบสวนอำนาจการสอบสวนของอัยการและของศาลสอบสวนเป็นหลัก การสอบสวน คดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจะต้องเป็น ไปด้วยความถูกต้อง และรอบครอบ อย่างยิ่ง เพื่อแสวงหาความจริงและเป็นการยืนยันว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดจริง ประกอบกับการ เน้นการไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาที่กระทำความผิดอาญาเล็กน้อย หรือความผิดที่สามารถพิจารณา เปลี่ยนแปลงการลงโทษเป็นการปรับรายวันแทนการจำคุก (Day - Fine) ได้ จากกรณีดังกล่าว

ในประเทศเยอรมันจึงเป็นประเทศที่ไม่ค่อยพบการก่อปัญหาในเรื่องการละเมิดสิทธิของบุคคล ตลอดทั้งผู้ต้องหา หรือผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอีกต่อไป

3.2.4 สิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส เป็นประเทศที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาแบบไต่สวน และถือว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอีกประเทศหนึ่ง โดยจะเห็นได้จากการมีกฎหมายออกมาบังคับใช้ที่ชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นกรณีการสอบสวนของชั้นพนักงานสอบสวนหรืออัยการ และการพิจารณาคดีในชั้นผู้พิพากษาหรือศาล ซึ่งเน้นความสำคัญของการสอบสวนร่วมกันระหว่างตำรวจ อัยการ และศาล กฎหมายของฝรั่งเศสเน้นความสำคัญในเรื่องการใช้อำนาจควบคุมผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีที่เป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมาย และรวดเร็วในการดำเนินคดีอาญา โดยพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิทธิของบุคคลดังกล่าวให้มากที่สุด การรับรองคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาของประเทศฝรั่งเศสสามารถแยกพิจารณาได้ 2 ขั้นตอน คือ

3.2.4.1 สิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการพิจารณาคดีชั้นของพนักงานสอบสวน

การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นขั้นตอนก่อนการฟ้องคดีอาญา ซึ่งเป็นกระบวนการที่เริ่มต้นในการสืบสวนหาข้อเท็จจริง และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศฝรั่งเศส จะให้อำนาจหน้าที่ดังกล่าว เป็นของทั้ง 3 องค์กร ได้แก่ ตำรวจสอบสวน พนักงานอัยการและผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งกรณีดังกล่าวสามารถแบ่งขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ

1) การสอบสวนเบื้องต้น (Enquete preliminaire) เป็นหน้าที่ของตำรวจสอบสวน ซึ่งจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของพนักงานตำรวจจะมีหลักที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นลักษณะของการบังคับให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกสอบสวนให้การ ทั้งนี้ ให้ยึดหลักของความสมัครใจในการให้ความร่วมมือของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ จะเห็นได้ว่า ประสิทธิภาพในการแสวงหาข้อเท็จจริงในกระบวนการของชั้นพนักงานสอบสวนขึ้นอยู่กับ การสอบสวนของพนักงานตำรวจ เป็นสำคัญ ซึ่งโดยทั่วไปในการสอบสวนเบื้องต้นของพนักงานตำรวจ ได้แก่ การถามปากคำบุคคล การค้นเคหะสถานหรือการยึดของกลาง และการควบคุมตัว และในส่วนของ การควบคุมตัวดังกล่าว นี้ ถือเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือผู้ต้องหา ดังนั้น ในประเทศฝรั่งเศสจึงให้อำนาจพนักงานตำรวจสามารถกระทำได้เฉพาะกรณี ดังต่อไปนี้

(1) เพื่อทำการสอบสวนเบื้องต้น และกระทำได้เท่าที่จำเป็นแก่การสอบสวนเท่านั้น

(2) เพื่อสอบสวนความผิดซึ่งหน้า

(3) เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบบุคคล หรือผู้ต้องหาที่ให้การปฏิเสธการสอบสวน หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลดังกล่าว เคยกระทำความผิดมาก่อน หรือพยายามจะกระทำความผิด หรือเตรียมการที่จะกระทำความผิด หรือเป็นผู้ต้องหามาหลาย

ทั้งนี้ ในการควบคุมตัวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการควบคุมตัวบุคคลได้ไว้ไม่เกิน 24 ชั่วโมง โดยประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายแห่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังปรากฏใน ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 แห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส¹⁹ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อ 7 บุคคลใดจะถูกกล่าวหา จับกุม หรือคุมขังได้ก็แต่กรณีที่มีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ และตามรูปแบบที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้เท่านั้น ใครก็ตามที่บังอาจเรียกร้องถ่ายถอดบังคับการ หรือทำให้มีการบังคับการตามคำสั่งตามอำเภอใจต้องได้รับการลงโทษ แต่พลเมืองทุกคนซึ่งได้รับการเรียกหรือเกณฑ์ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญต้องปฏิบัติตามทันที หากขัดขืนย่อมต้องรับผิด

ข้อ 8 รัฐบัญญัติจะกำหนดโทษทางอาญาได้ก็แต่เฉพาะเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งโดยชัดแจ้ง เท่านั้น และบุคคลจะลงโทษทางอาญาได้ก็แต่โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ได้ตราขึ้น และประกาศใช้ก่อนการกระทำความผิดนั้น และมีการนำรัฐธรรมนูญนั้นมาใช้บังคับ โดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น

ข้อ 9 ได้วางหลักเกี่ยวกับการจับกุม หรือใช้กำลังควบคุมตัวบุคคล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการประกาศความผิด และจะใช้กำลังจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลนั้น โดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหรือผู้ต้องหาดังกล่าว ยังไม่ได้รับการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ และต้องปล่อยตัวไป ดังนั้น การใช้กำลังโดยไม่จำเป็นเพื่อให้ได้ตัวบุคคลนั้น มาเป็นการต้องห้ามตามที่กำหนดในรัฐธรรมนูญ

ในชั้นของการดำเนินคดีขั้นต้น (Preliminary Article) บุคคลจะต้องได้รับการปฏิบัติและได้รับการสันนิษฐานในฐานะที่เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการประกาศว่ามีความผิด และการจะใช้กำลังใดๆ เพื่อควบคุมผู้ต้องหาจะต้องกระทำโดยเหตุและเวลาที่เหมาะสม และ

¹⁹ นันทวัฒน์ บรมานันท์. (ม.ป.ป.). คำแปลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส ค.ศ. 1958. หน้า 145. อ้างถึงใน จีรวุฒิ ลิปพันธ์ และธานี วรภัทร์. (2548). สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา. หน้า 56.

ต้องกระทำโดยหน่วยงานที่ได้รับการบัญญัติตามกฎหมาย และต้องไม่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์²⁰

2) การสอบสวนในชั้นพนักงานอัยการ กรณีดังกล่าว เมื่อได้ผลการสอบสวนเบื้องต้นจากพนักงานสอบสวนแล้ว จะส่งให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการพิจารณาต่อไป และหากเห็นว่าคดีมีมูล และมีพยานหลักฐานเพียงพอ ก็จะดำเนินการส่งฟ้องต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีต่อไป หรือหากตรวจสอบสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่า สำนวนไม่ถูกต้อง และคดีไม่มีมูลความผิดทางอาญา อัยการอาจสั่งระงับคดีได้ ถือเป็นกรณีสืบสวนสอบสวนอีกชั้นหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลหรือผู้ต้องหาที่คดีอีกกรณีหนึ่ง

จะเห็นได้ว่าในประเทศฝรั่งเศส เจ้าหน้าที่ตำรวจจะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้อำนาจบังคับบัญชาของพนักงานอัยการเขต ซึ่งพนักงานอัยการจะเป็นผู้ฟ้องคดีอาญา รวมทั้งคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับคดีแพ่ง ด้วยเหตุนี้ จึงถือโดยปริยายว่ากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศสกำหนดให้อัยการและตำรวจเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจการสอบสวนคดีอาญาร่วมกัน และเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว กฎหมายก็กำหนดให้ศาลซึ่งมีอำนาจพิจารณาทั้งคดีแพ่งและคดีอาญา กระทำการไต่สวนผู้กระทำ ที่เรียกว่า ระบบศาล เป็นต้น

3) การสอบสวนโดยผู้พิพากษาสอบสวน เป็นการสอบสวนหาข้อเท็จจริง โดยผู้พิพากษาสอบสวน ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดรับสารภาพและเป็นเรื่องการสอบสวนที่มีความยุ่งยาก อัยการอาจส่งเรื่องให้ผู้พิพากษาสอบสวนดำเนินการสอบสวนต่อไป ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้แตกต่างจากกระบวนการสอบสวนของประเทศไทย เพราะเนื่องจากขั้นตอนดังกล่าว จะให้อำนาจเฉพาะพนักงานสอบสวนเพียงผู้เดียวเป็นผู้ดำเนินการ ดังนั้น อาจทำให้การหาข้อเท็จจริงเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาได้ หากเจ้าพนักงานสอบสวนกระทำการโดยใช้ดุลยพินิจ หรือกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

อนึ่ง ในการสืบสวนสอบสวนในประเทศฝรั่งเศสนั้น ตำรวจจะเริ่มการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐาน โดยตำรวจจะค้นหาบรรดากระดาษ เอกสาร และวัตถุทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและนำมาซึ่งการค้นพบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด ซึ่งในประเทศฝรั่งเศสยังมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ในระหว่างการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้

²⁰ จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ และธานี วรภัทร์. (2548). สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา. หน้า 57.

มาตรการบังคับที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคลได้สองประการ คือการควบคุมตัว และการจับกุม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ คือ²¹

1) การควบคุมตัว ในการควบคุมตัวจะกระทำได้กับบุคคลที่มีพยานหลักฐาน แสดงว่าบุคคลนั้นเข้าร่วมในการกระทำความผิด ส่วนบุคคลที่ไม่ปรากฏพยานหลักฐานบ่งชี้ว่า กระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดจะถูกรั้งเอาไว้ได้เท่าที่ระยะที่จำเป็นในการ สอบปากคำให้การเท่านั้น

2) การจับ ตำรวจฝ่ายคดี ไม่ว่าจะป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีหรือเจ้าหน้าที่ ตำรวจฝ่ายคดีมีอำนาจทำการจับกุมตัวบุคคลผู้ต้องข้อสันนิษฐานว่ากระทำความผิดซึ่งหน้า

3.2.4.2 สิทธิของผู้ต้องหาในกระบวนการพิจารณาคดีชั้นผู้พิพากษาสอบสวน

เมื่อเริ่มการสอบสวนในชั้นของผู้พิพากษาสอบสวนแล้ว จะเห็นได้ว่า ผู้พิพากษาสอบสวนมีอำนาจในการสั่งขังผู้ต้องหาเป็นการชั่วคราวได้ หากปรากฏว่ามีพยานหลักฐานเพียงพอ ที่จะยืนยันว่าผู้นั้นกระทำความผิด แต่ทั้งนี้ ในส่วนของสิทธิของผู้ต้องขังก็ยังมีหลักกฎหมายวางหลักทั่วไปว่า ก่อนมีคำพิพากษาจะต้องปล่อยผู้ต้องหาให้เป็นอิสระ และการใช้อำนาจสั่งขัง เป็นข้อยกเว้น

เหตุที่ผู้พิพากษาจะสั่งขังชั่วคราวได้มีดังนี้

- 1) เมื่อเป็นความผิดอุกฤษโทษ ผู้พิพากษาสอบสวนสามารถสั่งขังได้เสมอ
- 2) เมื่อเป็นความผิดมัธยโทษ ศาลจะสั่งขังได้เมื่อความผิดนั้นมีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ขึ้นไปสำหรับความผิดซึ่งหน้า และโทษจำคุก 2 ปี ขึ้นไป สำหรับกรณีอื่น
- 3) เป็นวิธีการเดียวที่จะรักษาพยานหรือร่องรอยต่างๆ หรือเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำความผิดขึ้นมาใหม่ หรือป้องกันการहारและสมรู้ในการกระทำความผิด
- 4) เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เกิดจากการกระทำความผิดหรือป้องกัน มิให้มีการกระทำความผิดขึ้นมาใหม่หรือเพื่อเป็นหลักประกันในการที่จะนำผู้ต้องหาฟ้องร้องต่อศาล

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายของประเทศฝรั่งเศสจะให้อำนาจของผู้พิพากษาสอบสวนสามารถสั่งขังผู้ต้องหาได้ แต่กระบวนการในการควบคุมตัวของผู้ต้องหาจะมีความชัดเจนขึ้น เนื่องจากให้อำนาจทั้งพนักงานอัยการ และพนักงานสอบสวนร่วมกัน ดำเนินการสอบสวนและดำเนินคดีอาญาร่วมกันได้ ในขณะที่ประเทศไทยยังคงให้เฉพาะหน้าที่ ของตำรวจเท่านั้น ดังนั้นในกรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการปล่อยตัวผู้ต้องหาชั่วคราว ไม่ว่าจะอยู่ใน ระหว่างการสอบสวนของพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษาสอบสวน ก็ได้กำหนด

²¹ อุทัย อาทิวา. (2552). กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย. หน้า 24-25.

ไว้ชัดเจนว่า จะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาเป็นอิสระ เว้นแต่ มีความจำเป็นในการควบคุมตัวไว้เพื่อการสอบสวน หรือเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย เพื่อมิให้หลบหนี หรือไปกระทำความผิดอีก แต่อีกประการหนึ่งที่มีความเหมือนกันกับประเทศไทยคือ หลังจากควบคุมตัวครบ 24 ชั่วโมง แล้วพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลยพินิจในการขยายเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหา โดยนำไปฝากขังที่ศาล ในส่วนของ Remand Prison ได้ โดยสรุปแล้วจะเห็นว่า ประเทศไทยและประเทศฝรั่งเศสสามารถควบคุมตัวผู้ต้องขังได้ 24 ชั่วโมง และยังสามารถขยายเวลาควบคุมได้อีกโดยอาจไม่มีการปล่อยตัว และเมื่อศาลฝรั่งเศสได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรให้ควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ระหว่างการพิจารณา ก็ให้ศาลมีคำสั่งควบคุมตัวผู้ต้องหา และจะต้องนำผู้ต้องขังไปที่สถานที่ควบคุมชั่วคราวของ The Chamber of Accusation ได้ ทั้งนี้ ผู้ต้องขังมีสิทธิในเรื่อง การได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายจากทนายความ และสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของผู้พิพากษา นอกจากนั้นศาลอาจสั่งให้มีการใช้มาตรการ Detention ภายใต้การแนะนำของ Chamber of Accusation และในกรณีที่มีการอุทธรณ์คำสั่งศาล หรือศาลเห็นสมควรให้ปล่อยตัว ศาลก็จะมีคำสั่งให้ปล่อยตัวทันที โดยการปล่อยตัวดังกล่าวนี้ ศาลสามารถเรียกหลักประกัน (Bail) ได้ ส่วนมูลค่าหลักประกันที่เรียกได้นั้น ให้เป็นไปตามคำแนะนำของ Chamber of Accusation²²

จะเห็นได้ว่า ประเทศฝรั่งเศสเน้นกระบวนการดำเนินคดีอาญาในชั้นของการสอบสวนมาก ซึ่งพิจารณาได้จากการทำงานร่วมกันของตำรวจ อัยการ และศาลสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญา ทำให้กระบวนการแสวงหาความจริงในการสอบสวนมีความรอบครอบ และถูกต้องมากขึ้น นอกจากนี้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของฝรั่งเศสก็ได้เน้นหลักประกันตัวของผู้ต้องหาในประการที่ว่า ถ้าบุคคลใดกระทำความผิดอาญาเล็กน้อย และไม่มีเหตุอันควรควบคุมตัวผู้นั้นไว้ในที่คุมขังได้ ให้ปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไปได้ ซึ่งการปล่อยตัวหรือการไม่ต้องควบคุมตัวเป็นหลักทั่วไป ส่วนการต้องควบคุมตัวบุคคลในที่คุมขังเป็นข้อยกเว้นแต่อย่างไรก็ดี กฎหมายของฝรั่งเศสก็ยังจำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาไว้บ้างบางกรณี เช่น การที่ผู้ต้องหาไม่สามารถมีทนายได้ในชั้นเจ้าพนักงานตำรวจ และถ้ามีเหตุสมควรในการต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาให้นำไปควบคุมตัวยัง The Chamber of Accusation และถ้าปรากฏว่าอัยการสั่งไม่ฟ้องบุคคลที่อยู่ในระหว่างอำนาจคุมขังของพนักงานสอบสวน ผู้ต้องถูกคุมขังนั้นสามารถเรียกค่าทดแทนการที่ถูกคุมขังจากรัฐได้

²² จีรุติ ลิปิพันธ์ และธานี วรภัทร์. เล่มเดิม. หน้า 61.

3.2.5 ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ. 1948 จึงกำหนดให้วันดังกล่าวเป็นวันสิทธิมนุษยชน โดยมีประเทศให้การรับรอง 48 ประเทศ ไม่มีประเทศใดออกเสียงคัดค้าน และมี 8 ประเทศ ที่งดออกเสียง ได้แก่ เบลารุส เซีย ยูเครน เซโก สโลวาเกีย โปแลนด์ ซาอุดีอาระเบีย แอฟริกาใต้ และสหภาพโซเวียต

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีสาระประกอบด้วยอารัมภบทและบทบัญญัติ 30 มาตรา ที่กำหนดสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของมนุษย์ที่พึงได้รับ ไม่ว่าชายหรือหญิง โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เช่น สิทธิในการมีชีวิตอยู่ เสรีภาพและความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล สิทธิที่จะได้รับมาตรฐานในการดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ สิทธิในการแสวงหาและได้ที่พักพิงในประเทศอื่นเพื่อหนีภัยการประทัดประหาร สิทธิในการมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็น สิทธิในการศึกษา เสรีภาพในความคิด มโนธรรม และศาสนา สิทธิในเสรีภาพจากการถูกทรมาน และการกระทำที่ย่ำยีศักดิ์ศรี

วัตถุประสงค์ในการจัดทำปฏิญญาฯ ก็เพื่อกำหนดหลักการและมาตรฐานความเข้าใจร่วมกันในบทบัญญัติของกฎบัตรสหประชาชาติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน เนื่องจากกฎบัตรฯ มิได้ให้คำจำกัดความของสิทธิมนุษยชนและสิทธิที่พึงได้รับการคุ้มครอง และปฏิญญาฯ ไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ปฏิญญาฯ ได้มีความสำคัญมากขึ้นในฐานะที่เป็นพื้นฐานของสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนอื่นๆ ที่มีผลบังคับใช้ทางกฎหมายในระยะต่อมา และประเทศต่างๆ ยังได้นำเอาสาระของปฏิญญาฯ ไปเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญในประเทศ จนบางครั้งมีผู้ถือว่าปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมีฐานะเป็นกฎหมายจารีต (Customary law) ที่รัฐไม่อาจจะเมิดได้

สำหรับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ปรากฏอยู่ในข้อ 3 ข้อ 5 ข้อ 8 ข้อ 9 ข้อ 10 และ ข้อ 11 ซึ่งมีข้อความดังต่อไปนี้ คือ

“ข้อ 3. บุคคลมีสิทธิในการดำรงชีวิตในเสรีธรรมและในความมั่นคงแห่งร่างกาย

ข้อ 5. บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติหรือการลงทัณฑ์ที่ทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้

ข้อ 8. บุคคลมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างได้ผล โดยศาลแห่งชาติซึ่งมีอำนาจเนื่องจากการกระทำใดๆ อันละเมิดต่อสิทธิขั้นมูลฐาน ซึ่งตนได้รับจากรัฐธรรมนูญหรือจากกฎหมาย

ข้อ 9. บุคคลใดจะถูกจับ กักขังหรือเนรเทศโดยพลการมิได้

ข้อ 10. บุคคลชอบที่จะเท่าเทียมกันอย่างบริบูรณ์ในอันที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรมและเปิดเผยโดยศาลซึ่งเป็นอิสระและไร้อคติในการวินิจฉัยชี้ขาดสิทธิและหน้าที่ ตลอดจนข้อที่ตนถูกกล่าวหาใดๆ ทางอาญา

ข้อ 11. (1) บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตนได้รับหลักประกันทั้งหมดที่จำเป็นในการต่อสู้คดี

(2) บุคคลใดจะถูกถือว่ามีความผิดอันมีโทษอาญาใดๆ ด้วยเหตุที่ตนได้กระทำหรือละเว้นการกระทำการใดๆ ซึ่งกฎหมายของประเทศหรือกฎหมายระหว่างประเทศ ในขณะที่มีการกระทำนั้นมิได้ระบุว่าเป็นความผิดทางอาญามีได้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่ใช้อยู่ในขณะที่การกระทำความผิดทางอาญานั้นเกิดขึ้นมิได้

ข้อ 25 (1) บุคคลทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ของตนและครอบครัว รวมทั้งอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และการดูแลรักษาทางแพทย์และบริการทางสังคมที่จำเป็น.....²³

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเป็นการศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศ ในลำดับต่อไป จะทำการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศในส่วนที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปสู่การวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายและแนวทางในการแก้ไขปัญหาทางกฎหมายเหล่านั้นต่อไป

²³ โครงการศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2543). **สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย**. หน้า 219-223.

บทที่ 4

วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศ ในบทนี้ผู้เขียนจะทำการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศไทยและต่างประเทศ โดยมีประเด็นปัญหาที่จะทำการวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

สำหรับปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนของสิทธิและเสรีภาพในกรณีต่างๆ สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และหลักการว่าด้วยความเสมอภาคดังที่กล่าวมาแล้ว ในบทที่ 2 และบทที่ 3 ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าจากกรณีที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญของประเทศจีนในปี พ.ศ. 2550 ยังคงมีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่ในประเทศไทยตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเท่านั้น ยังเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการข้อสันนิษฐานในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำผิดจริง โดยศาลตามหลักการของหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอีกด้วยเพราะถึงแม้ผู้ต้องหาจะได้ให้การรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่ความจริง การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย รวมทั้ง อาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ซึ่งหากคดีนั้นปราศจากเสียซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ ที่ผู้ต้องหาได้นำมาชี้ที่เกิดเหตุ หรือนำให้ค้นของกลาง

พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ ก็อาจ ไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณา พิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นตัวอย่างในคำพิพากษาฎีกาที่ 2813-2814/2523 และคำพิพากษาฎีกาที่ 4592/2529 เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าในการนำตัวผู้ต้องหาการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เป็นปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายกล่าวคือรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ที่วางหลักไว้ว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา นั้นถือเป็นบุคคล ที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้น เจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหา เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้ ดังนั้น จะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้นอกจากนี้ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ที่กล่าวไว้ในข้อ 5 ว่า บุคคลใดจะถูกทรมาน หรือได้รับการปฏิบัติ หรือการลงทัณฑ์ซึ่งทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือหยามเกียรติมิได้ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าตามปฏิญญาสากลว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำ ทรมาน และการปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Declaration on the Protection of all persons from Being Subjected to Torture and Other Cruel, Inhuman or degrading Treatment or Punishment 1975) โดยความหมายของการกระทำทรมาน ตามปฏิญญาดังนี้ หมายถึง การกระทำใดๆ ก็ตามที่ทำให้เกิดความเจ็บปวด หรือทุกข์ทรมานอย่างยิ่ง ไม่ว่าด้านร่างกายหรือจิตใจหรือเพื่อลงโทษผู้ต้องหาสำหรับการกระทำของผู้ต้องหา หรือที่ผู้ต้องหาต้องสงสัยว่าได้กระทำ...อีกทั้งปฏิญญาดังนี้เห็นว่า การกระทำใดๆ ก็ตามที่เป็นการกระทำทรมานหรือ การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่ทารุณ โหดร้าย ไร้มนุษยธรรมหรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถือเป็นความผิดที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และพึงถูกประณาม ซึ่งเห็นว่าการนำผู้ต้องหา ไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือได้ว่าเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักการ ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนอีกประการหนึ่งเพราะผู้ต้องหาอาจได้รับการปฏิบัติที่เป็น การทรมานจิตใจเนื่องจากการทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือได้ว่าเป็นการประจานผู้ต้องหา นอกจากนี้การประหาทัณฑ์ผู้ต้องหาในขณะที่ทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นความผิดเกี่ยวกับ ชีวิตและร่างกาย ซึ่งประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดทำร้ายผู้อื่น จนเป็นเหตุ ให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจของผู้อื่นนั้น ผู้นั้นกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินสองปีหรือปรับไม่เกินสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรมีการ นำมาตรการทางกฎหมายมาใช้บังคับต่อผู้เข้าร่วมประชาทัณฑ์ผู้ต้องหา ไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องของ ผู้เสียหาย หรือประชาชนทั่วไปที่มาดูการนำซึ่งที่เกิดเหตุซึ่งเข้าข่ายมีความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่น ตามที่ประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ นอกจากนี้หากมีการด่าทอผู้ต้องหาถือได้ว่าเป็นการดูหมิ่น ผู้ต้องหาด้วย ซึ่งเป็นความผิดหุโทษตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 393 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดคุมหมิ่นผู้อื่นซึ่งหน้าหรือด้วยการโฆษณาต่อระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ในกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นในกรณีความรับผิดชอบต่อผู้ต้องหาที่มีหลักการที่ปรากฏใน รัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 81 บัญญัติไว้ว่า “รัฐต้อง ดำเนินการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน” จากบทบัญญัติ ดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะตัวแทนของรัฐต้องทำหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ให้พ้นจากการล่วงละเมิดโดยบุคคลอื่นนอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 บัญญัติว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าของงาน ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึง สิบปีหรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ดังนั้น เห็นว่า เจ้าหน้าที่ ตำรวจที่ควบคุมผู้ต้องหาหน้าที่ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแล้วมีการประชาสัมพันธ์ผู้ต้องหา เกิดขึ้น เข้าข่ายมีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ทั้งการไม่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของ ผู้ต้องหาให้พ้นจากการล่วงละเมิดโดยบุคคลอื่นและการไม่จับกุมผู้เข้าร่วมประชาสัมพันธ์ผู้ต้องหาที่ ตนดูแลอยู่อันเป็นการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นด้วย จึงควรมีการดำเนินการทางวินัย และทางอาญาต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้นำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพด้วย

สำหรับปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสารพบว่า ผู้ต้องหาบางคนจะไม่สามารถติดต่อสื่อสารกับญาติหรือบุคคลในครอบครัวได้เลย จนเมื่อมีการ นำตัวของผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพญาติหรือบุคคลในครอบครัวก็ไม่ทราบว่า การรับสารภาพของผู้ต้องหาดังกล่าวเจ้าพนักงานตำรวจบีบบังคับให้รับสารภาพหรือไม่ ซึ่งอาจ ก่อให้เกิด การวิพากษ์วิจารณ์และทำให้ขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมได้ และถ้าจะอ้าง ว่าการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพจะก่อให้เกิดความยำเกรงขึ้น แก่ผู้ที่คิดจะกระทำความผิด หรือเป็นเครื่องเตือนประชาชนทั้งหลาย ให้รู้เท่าทันคนร้าย ก็เห็นได้ว่า ยังเป็นข้ออ้าง ที่ขาดน้ำหนัก อยู่มาก เพราะถ้าพิจารณาให้ถี่ถ้วนจะเห็นว่าภาพที่ปรากฏต่อประชาชน ในแต่ละครั้งของการแสดง ทำทางกระทำผิด ผู้ต้องหา เหล่านั้นจะไม่ได้มีความเกรงกลัว ต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเลยในทางตรงข้าม อาจจะทำให้ผู้ต้องหาเป็นที่สนใจจากประชาชนด้วยซ้ำไปซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับสิทธิและเสรีภาพ ในการติดต่อสื่อสารของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีของประเทศญี่ปุ่นแล้ว จะเห็นว่า ประเทศ ญี่ปุ่นจะให้สิทธิและเสรีภาพในเรื่องดังกล่าวมากกว่าประเทศไทย กล่าวคือ ผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับ ให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจาก การถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน

นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น จากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) นี้จะเห็นได้ว่า ในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการ บังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยว ถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนี้บุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณี ที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้ เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพ หากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็มิอาจทำได้ เช่นเดียวกันซึ่งในประเด็นนี้กรณีที่ปรากฏในประเทศไทยนั้นยังไม่มีที่เปิดเผยว่าการ นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นมีการบังคับให้รับสารภาพหรือไม่แต่การทำ แผนประกอบคำรับสารภาพนั้นขัดต่อหลักการในรัฐธรรมนูญที่ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา เป็นผู้บริสุทธิ์ ซึ่งการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นเสมือนการบังคับให้ผู้ต้องหารับสารภาพ ซึ่งเมื่อพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ที่บัญญัติว่า เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้น ยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน ได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้ต้องหา

จากความในข้างต้นพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวน ดังนี้

- 1) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม
- 2) ตรวจตัวผู้ต้องหา
- 3) ตรวจสิ่งของหรือที่ทาง
- 4) ทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด
- 5) จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า
- 6) บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ตัวผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณาอำนาจของพนักงานสอบสวนถือว่าการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด ของสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ แต่ในปัจจุบันการทำแผนที่เกิดเหตุจะมี ลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดประกอบการทำแผนที่ไปด้วย ซึ่งพิจารณา ตามกฎหมายนี้แล้ว กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานรวบรวมหลักฐานในการดำเนินคดีอาญา เท่านั้น และการค้นหาความจริงที่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนที่เกิน

กรอบอำนาจของกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองไว้ ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนในการบังคับให้ผู้ต้องหาสารภาพผิดและพาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะถึงแม้ผู้ต้องหาจะได้ให้การรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่ความจริงการที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย รวมทั้งอาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ และเมื่อผู้ต้องหากลับคำให้การรับสารภาพเป็นการปฏิเสธในชั้นศาลเสียแล้ว หากคดีนั้น ปราศจากเสียซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ ที่ผู้ต้องหา ได้นำมาชี้ ที่เกิดเหตุ หรือ นำให้ค้นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ ก็อาจไม่มีน้ำหนักให้รับฟังพอที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นตัวอย่างในคำพิพากษาศาลฎีกา ดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2813-2814/2523 โจทก์ไม่มีประจักษ์พยาน คงมีแต่คำรับสารภาพชั้นสอบสวน และบันทึก ชี้อสถานที่เกิดเหตุ ประกอบคำรับสารภาพ อันเป็นพยานประกอบเพียงอย่างเดียว เมื่อจำเลยให้การปฏิเสธในชั้นพิจารณาคดีกลางโทษจำเลยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4592/2529 แม้โจทก์จะมีพนักงานสอบสวน 2 ปาก เบิกความประกอบ บันทึกการจับกุม บันทึกการทำแผนประทุษกรรม บันทึกการยึดของกลางและคำให้การของจำเลยทั้งสาม ในชั้นสอบสวนกับแสดงท่าทางในขณะกระทำผิดและนำชี้ที่เกิดเหตุและจำเลยที่ 1 นำไปยึดอาวุธปืน พร้อมด้วยปลอกกระสุนปืนกับรับว่า เป็นอาวุธปืนที่ใช้ยิง ผู้เสียหายก็ตาม แต่เมื่อคำเบิกความของประจักษ์พยานโจทก์และพยานคนอื่นๆ ฟังไม่ได้ว่า จำเลยทั้งสามกระทำความผิดตามฟ้อง และในชั้นพิจารณาจำเลยทั้งสามให้การปฏิเสธ โดยอ้างว่าลงชื่อในเอกสารต่างๆ โดยไม่ทราบข้อความพยานโจทก์ จึงไม่พอรับฟังลงโทษจำเลยได้ ซึ่งจากฎีกาดังกล่าวที่ยกมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าศาลรับฟังแผนประกอบคำรับสารภาพในฐานะพยานแต่ก็มีน้ำหนักน้อย ถ้าไม่มีพยานหลักฐานอื่นเข้ามาประกอบอีกศาลย่อมยกฟ้องจำเลย เป็นต้น

นอกจากนี้ ในวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเห็นว่าเป็นการสอบสวน เพราะวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำได้อีกทั้งเป็นการแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหามากเกินไป จนความเป็นประธานในคดีของผู้ต้องหาที่มีสิทธิต่างๆ ในฐานะที่เป็นมนุษย์ถูกกระทบกระเทือน จริงอยู่ที่เป้าหมายของการดำเนินคดีอาญาคือการค้นหาความจริงเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน แต่การกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐาน โดยไม่คำนึงถึงเกียรติภูมิของมนุษยชาติ ย่อมไม่ถูกต้องตามหลักนิติรัฐซึ่งถือเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจ ที่อยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำใดอันเป็นการลบล้างสิทธิของประชาชน จะกระทำไม่ได้เมื่อมีกฎหมาย

ให้อ่านเอาไว้เท่านั้น ดังนั้น การค้นหาความจริงเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ควรมีความพอเหมาะพอดี ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีหลักเกณฑ์ว่าไม่มีกฎหมายห้ามยอมทำได้ แต่จะมีหลักเกณฑ์ที่ตรงข้ามกัน คือ ต้องมีกฎหมายให้อ่านาจึงจะทำได้

ด้วยเหตุนี้จึงเห็นว่าควรจะให้มีการยกเลิกการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญและเพื่อเป็นการแก้ไข ปัญหาในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพซึ่งในการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พบปัญหาที่สำคัญ คือ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาเพราะการทำแผนประกอบคำรับสารภาพดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพผู้ต้องหาทั้งทางด้านชีวิตและร่างกาย จิตใจ ชื่อเสียง การสื่อสาร สังคม สิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้การทำแผนประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวน ซึ่งพนักงานสอบสวนอ้างว่าเป็นการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐาน แต่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้ให้อ่านาพนักงานสอบสวน ในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นศาลจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อย ซึ่งถ้าไม่มีพยานหลักฐานอื่นประกอบศาลย่อมยกฟ้องจำเลย ทั้งนี้ หากผู้ต้องหาประสงค์ที่จะทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็สมควรที่จะมีการพิจารณาทบทวนวิธีการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพขึ้นใหม่ และจัดให้มีประสิทธิภาพโดยการเปิดโอกาสให้ญาติของผู้ต้องหาหรือทนายมีสิทธิที่จะได้รับฟังความประสงค์ที่จะให้การรับสารภาพในคดี เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 36 และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3

ในส่วนของผู้มีมลชนนั้นจะเห็นได้ว่าผู้มีมลชนถือเป็นปัจเจกชนในสังคม เช่นเดียวกับผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาจึงมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ไม่อาจละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่นได้โดยคิดว่าตนเองมีเอกสิทธิ์เหนือกว่าผู้อื่น การเสนอข่าวของสื่อมวลชนในอิสระของข้อมูลข่าวสารต้องอยู่ในแนวทางที่เหมาะสม การใช้อิสระของข้อมูลข่าวสารของตนเองต้องไม่กระทบหรือสร้างความเสียหายต่อสถานะส่วนบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครองในสิทธิของผู้อื่นด้วย สิ่งสำคัญในการเสนอข่าวของสื่อมวลชนคือ ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและประโยชน์ของสาธารณะที่แท้จริงเป็นสำคัญ มิใช่เสนอข่าวเพียงแต่ต้องการความสะใจ หรือความบันเทิง หรือความขบขัน หรือเพื่อธุรกิจโดยอ้างประโยชน์สาธารณะและสิทธิที่จะรู้ของประชาชนแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งการตอบสนองสิทธิที่จะรู้ของประชาชนโดยไม่คำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ตกเป็นข่าวเลย ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องบ่อยครั้งที่การเสนอข่าวของสื่อมวลชนเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจ และรู้วิธีการป้องกันอาชญากรรม แต่ขณะเดียวกันก็เหมือนเป็นการชี้ให้เห็นถึงขั้นตอนวิธีการกระทำ

¹ คณิต ผนกรง เล่มเดิม. หน้า 16.

ความผิดที่จะนำไปใช้เป็นแบบอย่างหรือพัฒนาการกระทำความผิด เพื่อหลบหลีกการที่จะถูกดำเนินการสอบสวนจับกุม เช่นกัน ดังนั้นการเสนอข่าวคดีอาญาของสื่อมวลชนที่จะมีเหตุผลและควรหลีกเลี่ยงการเสนอข่าวโดยให้เห็นว่าเป็นเรื่องที่สนุกสนาน อีกทั้งในบางครั้งการเสนอข่าวของสื่อมวลชนจะแสดงความคิดเห็นของตนเอง แต่ตั้งฉายาให้กับผู้ต้องหาหลงไปในข่าวที่ตนเสนอ เพื่อแสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดเช่นนั้นน่าสนใจ และอาจเป็นการชักนำให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบจากต้นแบบการกระทำความผิดได้ ดังนั้นการจำกัดบทบาทของสื่อมวลชนในการเสนอข่าวเกี่ยวกับคดีอาญา นับเป็นแนวทางในการให้หลักประกันสิทธิของผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะประจานได้ แต่ทั้งนี้การเสนอข่าวของสื่อมวลชนปัจจุบันต้องมีการประสานระหว่างผู้ให้ข่าวและผู้เสนอข่าว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้ข่าวคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หากให้ข่าวที่ไม่เป็นธรรม การเสนอข่าวก็มีแนวโน้มที่ไม่เป็นธรรมด้วยเช่นกัน ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ให้ข่าวและผู้เสนอข่าวควรเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักสิทธิมนุษยชนด้วย มิใช่ทำหน้าที่เป็นผู้สอบสวนและพิพากษาคัดสินการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาเสียเอง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเห็นได้ว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 ที่บัญญัติไว้ว่า “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครองการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์ โดยมีขอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การที่สื่อมวลชนบันทึกภาพการประชาติผู้ต้องหาในขณะนำขึ้นเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเพื่อเผยแพร่สู่สาธารณชน ย่อมส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงเกียรติภูมิ และสถานะทางสังคมของผู้ต้องหา จึงเข้าข่ายเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 บัญญัติคุ้มครองไว้ นอกจากนี้การกระทำดังกล่าวของสื่อมวลชนยังเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามในประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง และทรัพย์สิน ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นมีความผิดฐานหมิ่นประมาท” ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรนำมาตรการทางกฎหมายในเรื่องของการหมิ่นประมาทมาบังคับใช้ต่อสื่อมวลชนดังกล่าวด้วยนอกจากนี้การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหา ภายหลังจากการนำตัวไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เห็นว่าประเทศไทยแม้จะมีรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารทางราชการ พ.ศ. 2540 กำหนดเสรีภาพของข้อมูลข่าวสาร

ที่ประชาชนสามารถรับรู้ได้ แต่ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนและสื่อมวลชนไม่ค่อยให้ความสำคัญเท่าใดนัก โดยเฉพาะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหาในคดีอาญาที่ไม่คำนึงถึงสิทธิและสถานะของผู้ต้องหา ทั้งนี้ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเองก็เคยออกระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 เรื่องการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนพึงงดเว้นการบอกกล่าวหรือไขข่าวถึงกำหนดวันเวลาที่ผู้ต้องหาทำซ้ำที่เกิดเหตุต่อสาธารณชนทราบ แต่ในทางปฏิบัติก็ไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีลักษณะเป็นคำแนะนำมากกว่าที่จะเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้ จึงยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่นำไปสู่การละเมิดสิทธิที่จะไม่ถูกประจานต่อสาธารณะของผู้ต้องหาตามมา ในประเด็นนี้ควรต้องปรับปรุงแก้ไขทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี โดยกำหนดห้ามมิให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะหากพิจารณาจากหลักเกณฑ์ทางกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจพนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพจึงควรระบุห้ามให้ชัดเจนทั้งในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีทั้งนี้เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการกระทำที่เป็น การขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่า เป็นผู้บริสุทธิ์

อนึ่ง ในปัจจุบันปรากฏอยู่เสมอว่า พนักงานสอบสวนจะเปิดโอกาสให้สื่อมวลชน ทำการถ่ายภาพของผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือพยานในขณะที่ทำการสอบสวน หรือในบางครั้ง นักข่าวทำตัวเป็นคู่ความโดยซักถามหรือสอบสวนผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือพยานเอง ซึ่งการสอบสวนที่กระทำในลักษณะที่เปิดเผยมากเกินไปอาจทำให้เกิดความเสียหายต่อรูปคดีได้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือสั่งการเรื่องการสัมภาษณ์ หรือถ่ายภาพผู้ต้องหา หรือพยานระหว่างการสอบสวนว่า ให้ระมัดระวังในการสอบสวนผู้ต้องหาและพยาน และห้ามมิให้กระทำในลักษณะเปิดเผยง่ายต่อการที่สื่อมวลชนหรือบุคคลภายนอกจะเข้าถ่ายภาพ หรือเข้าฟังการสอบสวนนั้น ได้ การสอบสวนควรกระทำในห้องสอบสวนของสถานีตำรวจ หากจะไปทำการสอบสวนผู้เสียหาย หรือพยานที่อื่นซึ่งมิใช่ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ควรปิดต่อช่างภาพ² ซึ่งหนังสือสั่งการมีลักษณะเป็นคำแนะนำที่ไม่มีสภาพบังคับจึงควรจะเป็นกฎหมายเพื่อใช้บังคับในขั้นตอนการสอบสวนต่อไป

² หนังสือสั่งการสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ 0518 (อก.)/34887 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 เรื่อง การสัมภาษณ์หรือถ่ายภาพผู้ต้องหาหรือพยานระหว่างสอบสวน.

ในด้านปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้ให้ความคุ้มครองสิทธิต่างๆ ของผู้ต้องหาไว้หลายประการ หากแต่ในสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมของผู้ต้องหาในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่ได้รับการคุ้มครองทั้งที่บุคคลดังกล่าวซึ่งผู้ต้องหาถือเป็นบุคคลคนหนึ่ง ที่รัฐต้องให้การคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพราะถือเสมือนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดตามหลักนิติรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแต่ในทางปฏิบัติกลับตรงกันข้าม เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้กำหนดให้บุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนเป็นผู้กระทำความผิด โดยปริยาย ส่งผลให้สิทธิทางด้านสังคมต้องสูญเสียไปโดยสิ้นเชิง เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมของผู้ต้องหาในประเทศไทยยังไม่มี ความชัดเจน ในทางปฏิบัติ และไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตลอดจนถึง หลักมาตรฐานสากล และกฎหมายของต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษา ส่งผลทำให้สิทธิและเสรีภาพ ดังกล่าวได้สูญเสียไป ในประเด็นนี้เห็นว่าควรปรับปรุงแก้ไขวิธีการที่เป็น การนำผู้ต้องหาซึ่ง ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบัน ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น คือ หากผู้ต้องหา ไม่ประสงค์จะทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็ห้ามพนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปทำแผน ประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งอาจเป็นการสร้างเสริมสิทธิทางสังคมต่างๆ ของผู้ต้องหา เช่นนี้เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในความเสมอภาคของ ผู้ต้องหาพบว่าในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจะเห็นได้ว่าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในขั้นตอนการสอบสวน แต่ทั้งนี้อำนาจของพนักงานสอบสวนในการกระทำการสอบสวนและ รวบรวมพยานหลักฐานก็ต้องอยู่ภายในขอบเขตของกฎหมายด้วย การใช้อำนาจโดยเจ้าหน้าที่ของ รัฐต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคมด้วย พนักงาน สอบสวนเป็นตัวแทนรัฐในการใช้อำนาจที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนได้เท่าที่ กฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น ดังนั้นพนักงานสอบสวนควรที่จะตระหนักเสมอว่า ผู้ต้องหาถือเป็น ประชาชนในสังคมที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิต่างๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติเช่นกัน พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจกระทำการใดๆ ที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายเพื่อให้ได้มา ซึ่งพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาได้ ถึงแม้พนักงานสอบสวนจะมีความเชื่อมั่นว่าผู้ต้องหา เป็นผู้กระทำความผิดก็ตาม การควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนถือเป็น แนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดจากการใช้อำนาจเกินขอบเขตของพนักงานสอบสวน อันส่งผล กระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาได้ บรรดาระัฐเสรีประชาธิปไตยถือว่าหลักที่ใช้ในการควบคุมและ

ตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐและสิทธิของประชาชนคือ หลักนิติรัฐซึ่งหลักนิติรัฐถือเป็นกฎเกณฑ์ที่เป็นหลักประกันสิทธิของประชาชนจากการใช้อำนาจรัฐตามอำเภอใจ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่ภายใต้หลักการที่ว่า การกระทำที่เป็นการรुक้าสิทธิของประชาชนจะกระทำได้ต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้น และอำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องเป็นอำนาจที่วัดได้ คือเป็นอำนาจที่มีขอบเขตและต้องมีการควบคุมให้มีการใช้อำนาจภายในขอบเขตเท่านั้น เช่นในประเทศไทยประชาชนย่อมทราบได้จากกฎหมายว่าเจ้าพนักงานตำรวจมีอำนาจหน้าที่เพียงใด และจะใช้อำนาจหน้าที่นั้นกับประชาชนได้เพียงใด³

ในส่วนของสาระสำคัญของหลักนิติรัฐที่ใช้ควบคุมอำนาจของพนักงานสอบสวนในขั้นตอนการสอบสวนคือ

1) บรรดาการกระทำทั้งหลายของเจ้าหน้าที่รัฐต้องชอบด้วยกฎหมาย คือ การใช้อำนาจสั่งการของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ประชาชนกระทำการหรือละเว้นไม่กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดต่อเมื่อมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้ง และต้องใช้อำนาจนั้นภายในกรอบที่กฎหมายกำหนดไว้

2) บรรดากฎหมายที่ตราขึ้นโดยองค์กรนิติบัญญัติต้องชอบด้วยรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะกฎหมายที่ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการล่วงล้ำเข้าไปในดินแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องมีข้อความระบุไว้อย่างชัดเจนพอสมควรว่า ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในองค์กรใดมีอำนาจล่วงล้ำเข้าไปในดินแดนแห่งสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ในกรณีอย่างใดบ้าง และภายในขอบเขตอย่างไร⁴

ด้วยเหตุนี้การดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหาจึงไม่มีหลักว่าการค้นหาความจริงจะกระทำโดยปราศจากข้อจำกัด แต่ต้องเป็นการกระทำที่ถูกต้องตามวิถีทางยุติธรรมและการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ ต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักความสมควรแก่เหตุ คือ ต้องมีความเหมาะสมพอดีระหว่างการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อตัวผู้ต้องหาด้วย⁵

สำหรับหลักความสมควรแก่เหตุหรือหลักห้ามมิให้กระทำเกินกว่าเหตุ ถือเป็นหลักที่มีการยอมรับว่าเป็นหลักการที่มีความมุ่งหมายเพื่อจำกัดการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และเป็นหลักที่ก่อให้เกิดความมั่นคงต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งสาระสำคัญของหลักความสมควรแก่เหตุมีอยู่ 3 ประการ คือ ความเหมาะสม ความจำเป็น และความสมเหตุสมผล⁶

³ หยุด แสงอุทัย ข (2538). หลักรัฐธรรมนูญทั่วไป. หน้า 125.

⁴ ชาญชัย แสงศักดิ์. (2546). คำอธิบายกฎหมายปกครอง. หน้า 53.

⁵ คณิต ฌ นคร ง เล่มเดิม. หน้า 16.

⁶ บรรเจิด สิงคะเนติ และคณะ. (2543). “หลักความได้สัดส่วนตามหลักกฎหมายเยอรมันและฝรั่งเศส.” วารสารกฎหมายปกครอง, 19, 1. หน้า 167.

หลักความเหมาะสมนี้ เรียกร้องให้ความสัมพันธ์ระหว่างมาตรการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กับผลที่จะได้รับจากการใช้มาตรการนั้น หากไม่บรรลุผลที่ต้องการอย่างแน่แท้ย่อมถือว่าการใช้อำนาจรัฐนั้นไม่เหมาะสม⁷

หลักความจำเป็น คือ มาตรการหรือวิธีการที่มีความจำเป็นเมื่อไม่สามารถที่จะเลือกมาตรการหรือวิธีการอื่นใดที่มีผลเช่นเดียวกับมาตรการที่เลือกได้ อีกทั้งมาตรการหรือวิธีการนั้นส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐานน้อยที่สุด⁸ ดังนั้นการกระทำใดที่เป็นการแทรกแซงของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อประชาชนในสังคมนวมถึงผู้ต้องหาด้วย การกระทำนั้นต้องส่งผลกระทบต่อสิทธิขั้นพื้นฐาน คือ สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้อันได้แก่ สิทธิเกี่ยวกับเสรีภาพของปัจเจกชน ได้แก่ การแสดงออกถึงคุณค่ามนุษย์ที่มีพื้นฐานมาจากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁹ สำหรับความหมายของการแทรกแซงในสิทธิเสรีภาพคือ

1) การกระทำนั้นต้องเป็นการกระทำที่เกิดจากความมุ่งประสงค์ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

2) การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐจะต้องก่อให้เกิดผลโดยตรงต่อการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐาน

3) การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งหลายซึ่งเป็นการทำให้การใช้สิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่อาจเป็นไปได้

แต่ทั้งนี้การแทรกแซงของเจ้าหน้าที่รัฐสามารถกระทำได้ภายใต้ขอบเขตของความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ¹⁰

หลักความสมเหตุสมผล เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์และวิธีการกล่าวคือเป็นการพิจารณาความสมดุลระหว่างสิทธิขั้นพื้นฐานที่ถูกกระทบและผลประโยชน์ส่วนรวมที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องมีความสมดุลกัน เพราะหากกระทบสิทธิของปัจเจกชนมากแต่ประโยชน์สาธารณะที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีเพียงเล็กน้อยกรณีนี้ไม่ถือว่าเป็นไปตามหลักความสมเหตุสมผล หรือหลักความได้สัดส่วน¹¹

⁷ วรเจตน์ ภาศิริรัตน์. (2543). “เงื่อนไขในการตรากฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน: “มาตรการ” ในการควบคุมตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญ.” วารสารนิติศาสตร์, 30, 2. หน้า 189.

⁸ บรรเจิด สิงคะเนติ ก เล่มเดิม. หน้า 177.

⁹ วุฒิชัย จิตตานุ. (2546). “สิทธิที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ในประเทศต่างๆ ทั่วโลก” วารสารรัฐธรรมนูญ, 5, 14. หน้า 79.

¹⁰ ชาญชัย แสงศักดิ์. เล่มเดิม. หน้า 215 – 217.

¹¹ บรรเจิด สิงคะเนติ ก เล่มเดิม. หน้า 32 – 33.

แนวทางในการตรวจสอบอำนาจของพนักงานสอบสวนในกรณีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ทำให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความคิดตามสถานที่เกิดเหตุโดยมีสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ภาพ ถือเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามหลักความสมเหตุสมผล เพราะไม่มีความพอเหมาะพอดีระหว่างวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกับสิทธิของผู้ต้องหา เนื่องจากในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพของพนักงานสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องการใช้ผลของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าจำเลยคือผู้ที่กระทำความผิดจริง เพื่อที่ศาลจะฟังลงโทษจำเลยได้จากผลของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่การนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหา ศาลมองว่าเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่พยานเด็ดขาดอันจะมีผลถึงกับใช้ลงโทษจำเลยได้¹² การนำผลของการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพมาใช้เป็นพยานหลักฐานในชั้นศาลไม่บรรลุผลตามที่พนักงานสอบสวนต้องการ ถือเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่เหมาะสม อีกทั้งการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบันที่เป็นการแสดงท่าทางการกระทำความคิดตามที่สาธารณะเป็นวิธีการที่ส่งผลกระทบต่อเกียรติภูมิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาและหลักการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาอย่างมาก เพราะยังมีมาตรการหรือวิธีการอื่นที่พนักงานสอบสวนสามารถกระทำได้ในขั้นตอนการสอบสวนเพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีไม่เป็นการเปิดเผยต่อสาธารณชนจนมีลักษณะประจักษ์ผู้ต้องหาเช่นนี้ โดยเฉพาะหากต้องการที่จะทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเพื่อประกอบคำรับสารภาพ จะมีบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา หรือแม้แต่บันทึกแผนประทุษกรรมที่พนักงานสอบสวนต้องรายงานให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร ซึ่งเป็นการบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดของผู้ต้องหาที่สามารถกระทำได้ในขั้นตอนการสอบสวนและพนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ในลักษณะของการสอบถามปากคำผู้ต้องหาที่กระทำกันในห้องสอบสวนแล้วบันทึกรายละเอียดเป็นลายลักษณ์ต่อหน้าทนายความหรือบุคคลที่ผู้ต้องหาไว้วางใจเป็นผู้พิทักษ์สิทธิให้กับผู้ต้องหา ในขั้นตอนที่น่าจะดีกว่าการนำผู้ต้องหาไปแสดงท่าทางรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำความผิดตามสถานที่เกิดเหตุเหมือนในปัจจุบัน

ส่วนการที่พนักงานสอบสวนกล่าวว่าที่ ต้องมีการปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหา ก็เพื่อประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเพื่อป้องกันตนเองได้ ในส่วนนี้เห็นว่า การให้ข้อมูลข่าวสารของพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับผู้ต้องหาที่ยังไม่ได้อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวน คืออยู่ในช่วงการติดตามจับกุมน่าจะเกิด

¹² ธีสุทธิ์ พันธุ์ฤทธิ์. (2538). “คำรับสารภาพชั้นสอบสวน.” วารสารอัยการ, 18, 206. หน้า 128.

ประโยชน์ต่อสาธารณชนในการป้องกันตัวมากกว่าการนำผู้ต้องหาที่อยู่ในความควบคุมของพนักงานสอบสวนแล้วไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ซึ่งไม่เกิดประโยชน์ใดๆ ต่อสาธารณชนเลย ในทางตรงข้ามอาจเกิดความสะใจหรือพฤติกรรมเลียนแบบจากการกระทำผิดได้มากกว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเป็นการแทรกแซงสิทธิของผู้ต้องหามากเกินความเหมาะสมและความจำเป็น โดยมีใช้วิธีปฏิบัติที่เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง แต่เพื่อประโยชน์แก่องค์กรของพนักงานสอบสวนมากกว่า อีกทั้งคดีที่อยู่ในความสนใจของประชาชน รัฐต้องเลียงงบประมาณในการคุมตัวผู้ต้องหาตระเวนไปนำซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตามสถานที่ต่างๆ และใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือในบางครั้งมีชุดคอมมานโดพร้อมอาวุธครบมือเป็นจำนวนมากเพื่อคุ้มกันผู้ต้องหา¹³ ในบางครั้งดูเหมือนวิธีปฏิบัติเช่นนี้กับผู้ต้องหาคือสิ่งที่กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมเลียนแบบการก่ออาชญากรรมแก่เยาวชนได้ หรือในบางครั้งผู้ที่ผลิตจะกระทำความผิดนารูปแบบไปพัฒนาทำให้ยากแก่การติดตามจับกุมได้

อนึ่ง การทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการควบคุมตัวผู้ต้องหา โดยใส่กุญแจมือและให้แสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะ ย่อมส่งผลกระทบต่อสิทธิและสถานะของผู้ต้องหาที่มีอยู่ในตัวเอง การตกเป็นผู้ต้องหามิได้ทำให้คุณค่าความเป็นคนหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต้องหมดสิ้นไปด้วย เพราะปัจจุบันสถานะของผู้ต้องหาในคดีอาญาไม่ถือเป็นกรรมในคดีอีกต่อไป แต่ถ้ามีสถานะเป็นประธานในคดี มีสิทธิต่างๆ ในอันที่จะสามารถต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องหาจะใช้วิธีการที่ทำให้ผู้ต้องหาตกเป็นกรรมในคดีไม่ได้

การทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือได้ว่าเป็นการประจานถือเสมือนเป็นการลงโทษผู้ต้องหาเพื่อทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอาย หรือในบางครั้งอาจได้รับบาดเจ็บมรตามมาด้วย ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่าบุคคลที่เป็นผู้ต้องหานั้นถือเป็นบุคคลที่บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษา ดังนั้นเจ้าพนักงานตำรวจจะปฏิบัติกับบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดเพื่อทำให้ผู้ต้องหาได้รับความอับอายและได้รับบาดเจ็บ อันเป็นการลดคุณค่าในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มิได้ แต่ในทางปฏิบัติของกระบวนการยุติธรรมเริ่มตั้งแต่กระบวนการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงจนกระทั่งมีคำพิพากษาถึงที่สุด จำเป็นต้องใช้เวลาในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาไว้ก่อน ซึ่งอำนาจในการควบคุมผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดของพนักงานสอบสวนมีข้อจำกัดเพียง 48 ชั่วโมงและจะต้องขออำนาจฝากขังยังเรือนจำ อย่างไรก็ตามในขั้นตอนของตำรวจ อัยการ ศาล ผู้ต้องหามีสิทธิยื่นประกันตัวได้ ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว หรือ ผู้มีอำนาจไม่พิจารณาอนุมัติ ก็จะถูกนำตัวไปคุมขังในเรือนจำ ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 ถือได้ว่ามีความสำคัญต่อผู้ต้องหาอย่างมาก

¹³ ไทยรัฐ. (2548, 2 กรกฎาคม). “มาตรา 5 ศพ.” ไทยรัฐ. หน้า 17.

เพราะเมื่อผู้ต้องหาอยู่ในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงาน หรือในระหว่างการพิจารณาของศาลจะปฏิบัติต่อผู้ต้องหาเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดไม่ได้ ซึ่งมีลักษณะที่สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตน ได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่ได้คำนึงถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงการกระทำความผิดต่อสาธารณชน โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวให้เกิดการพิจารณาโดยมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด

นอกจากนี้แล้วในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพยังพบปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาค ซึ่งเป็นความเสมอภาคในการใช้กฎหมายโดยพนักงานสอบสวน ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นข้อห้ามมิให้พนักงานสอบสวนใช้อำนาจโดยอำเภอใจในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพราะผู้ต้องหาได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามรัฐธรรมนูญจึงมีสิทธิและเสรีภาพในด้านต่างๆ อันเป็นสาระสำคัญของบุคคลเหมือนกับประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งหากพิจารณาจากการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของผู้ต้องหาแล้วจะพบว่าผู้ต้องหาไม่มีสิทธิสิทธิในการเรียกร้องอย่างเท่าเทียมกันกับการให้พนักงานสอบสวนของรัฐใช้ดุลพินิจอย่างปราศจากข้อบกพร่อง ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าอำนาจในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนที่กว้างขวาง ซึ่งในเมื่อเป็นเช่นนี้ก็อาจพิจารณาได้ว่าพนักงานสอบสวน อาจใช้ดุลพินิจที่เอนเอียงและไม่ชอบด้วยกฎหมายผู้ต้องหาจึงน่าจะไม่ได้ได้รับความเสมอภาคในทางอรรถคดีอันนำไปสู่การละเมิดต่อหลักความเสมอภาคซึ่งมีหลักว่าการปฏิบัติให้แตกต่างกันสำหรับข้อเท็จจริงที่มีสาระสำคัญเหมือนกันให้แตกต่างแตกต่างกันย่อมไม่เสมอภาค

กล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักนิติรัฐเป็นหลักการสำคัญของการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามระบอบเสรีประชาธิปไตยที่ให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้นการใช้อำนาจทั้งหลายของเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับคุณค่าสูงสุดของรัฐธรรมนูญด้วย เพราะผู้ต้องหามิใช่เครื่องมือในการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนเหมือนในสมัยโบราณอีกต่อไป หากเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามอำเภอใจมากเกินไปจะทำให้ระบอบเสรีประชาธิปไตยกลายเป็นเผด็จการ เข้าสู่ระบอบรัฐตำรวจแทนได้ ซึ่งระบอบรัฐตำรวจถือเป็นหลักการที่ตรงข้ามกับหลักนิติรัฐอย่างสิ้นเชิง เพราะระบอบรัฐตำรวจจะ

ไม่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในสังคมแต่อย่างใด เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถนำเอาวิธีการต่างๆ ที่ตนเห็นว่าเป็นประโยชน์ในการดำเนินการมาใช้กับประชาชนได้อย่างเต็มที่ โดยทั้งอยู่บนแนวคิดที่ว่า “เพื่อจุดมุ่งหมายที่ตนประสงค์ไว้ก็เพียงพอแล้วที่จะทำให้วิธีการต่างๆ ที่ตนนำมาใช้ถูกต้องชอบธรรม” สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหานี้ เห็นว่า หากมีการกระทำที่เป็นการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคเกินควรก็ควรจะมีการพิจารณาบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญาต่อผู้ที่ทำร้ายร่างกายผู้ต้องหาและเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ละเลยต่อการดูแลผู้ต้องหาในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ทั้งนี้ ในกรณีของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ควรมีการดำเนินการลงโทษทางวินัย ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น ทั้งนี้ หากพบว่าการทำแผนประกอบคำรับสารภาพส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะถูกปฏิบัติเสมือนผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษโดยการประจาน ก็ควรที่จะยกเลิกวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวเพื่อป้องกันการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญทั้งในกรณีการกระทำที่เป็นการขัดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเสรีภาพในชีวิตละร่างกายของผู้ต้องหาลักษณะดังกล่าวมาแล้วในบทที่ผ่านมา

อนึ่ง จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายต่อผู้ต้องหาในบทที่ผ่านมาจะพบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาการนำตัวบุคคลเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นการจับกุม การคุมขังบุคคลไว้ในระหว่างพิจารณาคดีนั้น ถือเป็นกระทำที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งรัฐจำเป็นต้องใช้ความระมัดระวังเป็นสำคัญ บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fourth Amendment ว่า การจะใช้มาตรการบังคับเอากับตัวบุคคลหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อเสรีภาพของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการค้น การยึด และการจับจะต้องมีเหตุอันสมควรในการออกหมาย หรือการใช้มาตรการต่างๆ กับตัวบุคคล ทั้งนี้ ผู้ที่มีอำนาจดังกล่าว คือ ศาล แต่เพียงผู้เดียว อย่างไรก็ตาม เมื่อบุคคลใดได้กระทำการอันเข้าข่ายเป็นความผิดก็จำเป็นต้องนำตัวเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อค้นหาความจริง ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้ตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ด้วยเหตุที่ว่า ยังไม่ถือเป็นผู้กระทำความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยได้วางบรรทัดฐานในเรื่องการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะได้รับความยุติธรรมจากรัฐ สิทธิที่ว่ามีได้แก่ สิทธิที่จะไม่พูด สิทธิที่จะมีทนายต่อสู้คดี และคำพูดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนสามารถใช้เป็นพยานผูกมัดตนในชั้นศาล และถ้าเมื่อมีการจับกุมและควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ที่คุมขัง โดยไม่มีการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาลักษณะดังกล่าว ก็จะถือว่าเป็นกระบวนการยุติธรรมในชั้นสอบสวนนั้นมิชอบ

รัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกาในส่วนของ Fifth Amendment ก็ได้วางหลักประกันในเรื่องการคุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะกรณีมิให้มีการใช้มาตรการใดๆ ที่เป็นการบังคับหรือฝืนใจให้ผู้ต้องหารับสารภาพ โดยถือเป็นหลักประกันสิทธิผู้ต้องหาที่สำคัญประการหนึ่ง

ในกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา ในประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่มีกฎหมาย หรือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัด ให้มีการทำ แผนประกอบคำรับสารภาพ ในลักษณะให้ผู้ต้องหาทำชี้ที่เกิดเหตุหรือให้แสดงลักษณะท่าทางรายละเอียดของการกระทำความผิดอย่างใด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานของศาลในประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องการทำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแทบจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานเลยหากผลสุดท้ายในชั้นพิจารณาคดีจำเลยให้การปฏิเสธ เพราะลำพังแต่การทำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ

สำหรับ คดีต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกาดังที่กล่าวมาแล้วนั้นจะเห็นได้ว่าเป็นเรื่องที่แตกต่างกันแนวปฏิบัติของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และอาจกล่าวได้ว่าลักษณะของการกระทำที่ให้ผู้ต้องหาแสดงตน แสดงกิริยาท่าทางหรือคำกล่าวคำพูดในชั้นสอบสวนของประเทศสหรัฐอเมริกานั้น ไม่ใช่การทำแผนประกอบคำรับสารภาพหรือทำแผนประทุษกรรมแต่อย่างใด เป็นเพียงกระทำ เพื่อให้ผู้กล่าวหาหรือพยานชี้ตัว เพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานที่จะทำให้แน่ใจว่าผู้ต้องหาที่ตำรวจจับได้นั้นคือคนร้ายเท่านั้นเพราะถ้าผู้กล่าวหา หรือพยานชี้ตัวหรือกระทำได้ถูกต้องแล้วก็น่าเชื่อว่า ผู้ต้องหานั้นคือคนร้ายจริง ย่อมทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ และอัยการได้พยานหลักฐานที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาอันจะทำให้สามารถสั่งฟ้อง เพื่อขอให้ศาลลงโทษได้ต่อไปซึ่งในประเด็นนี้มีความแตกต่างจากของประเทศไทยเป็นอย่างมากเพราะในประเทศไทยนั้นศาลมองว่าเป็นการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นเพียงพยานหลักฐานอย่างหนึ่งเท่านั้น มิใช่พยานเด็ดขาดอันจะมีผลถึงการใช้บทลงโทษจำเลยได้ ดังนี้ เห็นได้ว่าการจัดให้มีการทำแผนประทุษกรรม ในประเทศไทยตามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ไม่เพียงแต่เป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และความเสมอภาคของผู้ต้องหาเท่านั้น ยังเป็นการปฏิบัติที่ขัดต่อหลักการ ข้อสันนิษฐานในเรื่องความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาที่ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ว่าเป็นผู้กระทำความผิดจริงโดยศาลตามหลักนิติรัฐอีกด้วย การทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นเท่ากับเป็นการพิจารณาถึงการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเลยทีเดียว และหากจะพิจารณาโดยถ่วงแท้แล้ว จะเห็นได้ว่าถึงแม้ผู้ต้องหา จะได้ให้การรับสารภาพและให้ความยินยอมในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น แต่ความจริง การที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมายรวมทั้งอาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้และเมื่อผู้ต้องหา กลับคำให้การรับสารภาพเป็นให้การปฏิเสธในชั้นศาลเสียแล้วหากคดีนั้นปราศจากเสีย ซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็น เหตุการณ์ หรือ พยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ทำที่ผู้ต้องหา ได้นำมาชี้ที่เกิดเหตุหรือนำให้คั่นของกลาง

พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ก็อาจไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นคำพิพากษาฎีกาที่ 2813-2814/2523 และคำพิพากษาฎีกาที่ 4592/2529 ที่กล่าวมาในข้างต้น

นอกจากนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศหนึ่งในหลายประเทศที่ให้ความสำคัญต่อการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารคดีอาญาเกี่ยวกับผู้ต้องหาที่มีลักษณะทำให้เห็นว่าผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดมาก เพราะจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาคดีโดยคณะลูกขุนเกิดอคติและปราศจากความยุติธรรมได้ จึงได้มีการกำหนดแนวทางในการให้ข่าวสารของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายว่า เจ้าหน้าที่ผู้ให้ข่าวจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีอิทธิพลเหนือการพิจารณาคดีของผู้ถูกกล่าวหา และจะต้องไม่ให้ข่าวที่มีเหตุผลน่าเชื่อว่าจะก่อให้เกิดอิทธิพลในระหว่างการพิจารณาคดี หรือการพิจารณาคดีที่จะเริ่มขึ้นในภายหน้า อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรที่จะสนับสนุนให้มีการถ่ายภาพ หรือแพร่ภาพทางโทรทัศน์เกี่ยวกับผู้ต้องหาในที่สาธารณะ

สำหรับประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีกฎหมายเน้นการให้อำนาจควบคุมตัวผู้ต้องขังของพนักงานสอบสวน เพื่อให้การควบคุมผู้ต้องขังเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคล เช่น กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น (Japanese Bill of Right) การดำเนินคดีอาญาของญี่ปุ่นได้มีการบัญญัติรับรองคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศญี่ปุ่น และรัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1947 ซึ่งได้วางหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาและจำเลยในคดีอาญาไว้หลายประการในหมวดที่ 3 เรียกกันโดยทั่วไปว่า Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่น สิทธิดังกล่าวนี้ได้แก่

ข้อที่ (6) การทรมานหรือการลงโทษด้วยความทารุณโหดร้ายจะกระทำมิได้

ข้อที่ (7) บุคคลจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น

จากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) นี้ จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขังโดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพหากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

ก็มีอาจทำได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิในความเสมอภาคใน Article 3 GG ว่า บุคคลทุกคนจะต้องได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐจะต้องบังคับใช้กฎหมายแก่พลเมืองเยอรมันทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน โดยจะเลือกปฏิบัติต่อบุคคลใด หรือทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งเสียเปรียบในทางกฎหมายไม่ได้ ซึ่งเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นถึงรัฐของประเทศเยอรมันมีหน้าที่ต้องจัดสรรให้คนเยอรมันทุกคนได้รับสิทธิที่กฎหมายรับรองคุ้มครองเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นสิทธิการนับถือศาสนา สิทธิในการประกอบอาชีพ กรณีดังกล่าวได้ให้การคุ้มครองตลอดจนบุคคลที่เป็นผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ที่จะต้องได้รับสิทธิดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สิทธิตามรัฐธรรมนูญข้อนี้จะนำไปสู่การกำหนดกฎเกณฑ์ให้ผู้ต้องหา ผู้ต้องขัง หรือนักโทษ ได้รับสิทธิในทุกเรื่องดังกล่าวมาแล้วข้างต้นไม่แตกต่างจากบุคคลที่มีได้อยู่ในที่คุมขังหรือเรือนจำของรัฐแต่อย่างใด

ในประเทศเยอรมนีถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีความเคร่งครัดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ โดยมีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ กล่าวคือรัฐธรรมนูญของเยอรมันได้ให้ความสำคัญกับบุคคลทุกคนสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้อย่างเต็มที่ トラบไตท์ที่ไม่ไปรบกวนสิทธิของผู้อื่นหรือขัดต่อรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้โดยค่านึงว่าบุคคลทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นอกจากนี้หลักความเสมอภาคของบุคคล ก็ถือเป็นหลักที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ เยอรมันให้ความสำคัญและสามารถใช้บังคับได้อย่างเห็นได้ชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนของ กระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการกลั่นกรองอย่างรอบครอบดังนั้น ประเทศเยอรมันจึงถือเป็นประเทศที่ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่เห็นผลได้ชัดเจน ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลน้อยลง นอกจากนี้ประเทศเยอรมนีในการคุ้มครองสิทธิของหาของประเทศเยอรมนี ก็อาศัยพื้นฐานเดียวกับกฎหมายที่ประกันสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศอื่น กล่าวคือ トラบไตท์ผู้ต้องหายังมิได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิดให้ถือว่าเป็นผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำความผิดไม่ได้ และการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศเยอรมนี ได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน โดยมีจุดเด่นที่กระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการกลั่นกรองอย่างรอบครอบ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการคุมขัง ซึ่งจะเน้นไปที่อำนาจการสอบสวนอำนาจการสอบสวนของอัยการและของศาลสอบสวนเป็นหลัก การสอบสวนคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจะต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง และรอบครอบอย่างยิ่ง เพื่อแสวงหาความจริงและเป็นการยืนยันว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง ดังนั้น ในการทำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศเยอรมนีจึงไม่ปรากฏว่ามีวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด นอกจากนี้ในการสอบคำให้การ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจอีกประการหนึ่งของเจ้าพนักงานตำรวจในชั้นสืบสวนสอบสวน

ซึ่งตามกฎหมายเยอรมัน นั้น การตัดสินใจและการกระทำตามเจตจำนงที่เป็นอิสระของผู้ถูกกล่าวหา ไม่อาจที่จะถูกทำให้เสียไปด้วยวิธีการกระทำโดยมิชอบต่อกายและจิตใจ การทำให้เหนื่อยอ่อน การทำร้ายร่างกาย การจำขัง การทรมาน การหลอกลวง หรือการสะกดจิต มาตรการบังคับจะถูกนำมาใช้ได้เท่าที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอนุญาตให้ทำได้ การข่มขู่ว่าจะใช้มาตรการบังคับใดๆ ที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ได้อนุญาตให้ทำได้ และการให้คำมั่นสัญญาว่าจะให้ประโยชน์ใดๆ ที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายเป็นสิ่งที่ต้องห้ามซึ่งการกระทำอย่างใดๆ โดยไม่คำนึงถึงความยินยอมของผู้ถูกกล่าวหา คำให้การใดๆ ที่เกิดขึ้นจากการละเมิดข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่อาจรับฟังได้ แม้ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะให้ความยินยอมให้รับฟังได้ก็ตาม

นอกจากนี้ในประเทศเยอรมนี ได้มีการกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติของสื่อมวลชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐในการรายงานข่าวคดีอาญาที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาว่า ไม่ควรมีการรายงานข่าวอย่างมีอคติ การรายงานชื่อ รูปภาพ ทำได้แต่โดยเพื่อประโยชน์สาธารณะ การรายงานข่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการไต่สวนในชั้นศาลควรมีความระมัดระวังเป็นอย่างมากในการเสนอข่าว เพราะผู้ต้องหาในมุมมองของกฎหมายถือเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ปรากฏในชั้นศาล ถึงแม้ผู้ต้องหาจะยอมรับผิดชอบก็ตาม ทั้งการรายงานข่าวเกี่ยวกับผู้ต้องหาไม่ควรทำให้เกิดความเจ็บปวดในสังคม โดยเป็นการตัดสินใจว่าผู้ต้องหา มีความผิดโดยสื่อมวลชนเป็นผู้รายงานผู้ต้องหา สำหรับประเทศไทยในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ผู้ใช้อำนาจของแต่ละองค์กรไม่ค่อยให้ความสำคัญในประเด็นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่าใดนักตามที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ในข้างต้น

ในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่ให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณชนโดยเปิดเผยจนดูราวกับเป็นการประจานผู้ต้องหา ในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมัน ไม่ปรากฏว่าวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด จะมีก็แต่เรื่องการรายงานข่าวคดีอาญาที่มีผู้ต้องหาเป็นจุดร่วมด้วยในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นข้อยกเว้นที่ไม่ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลในขั้นตอนการสอบสวนเพราะเป็นการสอดแทรกต่อกระบวนการบังคับใช้กฎหมาย เป็นการกีดกันบุคคลจากสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีด้วยความเป็นธรรม หรือปราศจากอคติและความลำเอียง เป็นการรุกรานต่อความเป็นส่วนตัวของบุคคล เป็นการเปิดเผยเกี่ยวกับการสืบสวนและวิธีการดำเนินการ สำหรับประเทศเยอรมนีก็มีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรายงานข่าวคดีอาญาที่มีผู้ต้องหารวมอยู่ด้วยในขั้นตอนการสอบสวน โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ต้องคำนึงถึงเกียรติยศของความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนของผู้ต้องหาเป็นสำคัญ โดยเมื่อไรก็ตามที่มีการรายงานข่าวคดีอาชญากรรมซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหาไม่ควรรายงานข่าวอย่างมีอคติ การรายงานชื่อ รูปภาพ ทำได้แต่โดยเพื่อประโยชน์ในการติดตามจับกุม โดยเฉพาะ

การรายงานข่าวเกี่ยวกับขั้นตอนการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวนและการไต่สวนในชั้นศาล ควรมีความระมัดระวังในการเสนอข่าวเพราะผู้ต้องสงสัยควรจะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีการพิสูจน์ความจริงให้ปรากฏโดยศาล

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนีให้ความสำคัญต่อการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนเป็นอย่างมาก โดยถือว่าการกระทำใดก็ตามแต่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและสื่อมวลชนควรตั้งอยู่บนพื้นฐานศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ

สำหรับสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์นั้น ปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 11 (1) ซึ่งบัญญัติว่า บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาด้วยความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่ามีความผิดตามกฎหมาย ในการพิจารณาโดยเปิดเผย ณ ที่ซึ่งตน ได้รับหลักประกันทั้งหมด ที่จำเป็นในการต่อสู้คดี แต่ในทางปฏิบัติยังคงมีการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เสมอ โดยเฉพาะในขั้นตอนการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน ที่มีได้คำนึงถึงสิทธิข้อนี้ของผู้ต้องหาเท่าที่ควร ทั้งนี้ ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 227 บัญญัติว่าให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าพนักงานหลักฐานที่ส่งไปอย่างพิพาทกลางโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำผิดจริง และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ซึ่งการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย คือการแสดงให้เห็นด้วยพยานหลักฐานถึงการมีอยู่ของข้อเท็จจริงโดยปราศจากความสงสัย เป็นหลักการชี้ว่าพนักงานหลักฐานในคดีอาญา เมื่อมีความสงสัยต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย¹⁴ ซึ่งเป็นไปตามหลักนิติรัฐในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ว่า ในคดีอาญา ผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง เท่านั้นจึงจะมีความผิดและถูกลงโทษ และหากมีข้อสงสัยว่าจะกระทำความผิดจริงหรือไม่ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้แก่จำเลย อาจกล่าวได้ว่าได้ว่าสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาได้รับผลกระทบอย่างมากจากวิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงการกระทำความผิดต่อสาธารณชน โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าวให้เกิดการพิจารณาโดยมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดทั้งที่ยังไม่มีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด มีผู้กล่าวว่าเป็นสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืมหรือให้ความหมายความสำคัญต่อหลักการนี้น้อยมาก¹⁵ การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในลักษณะที่เป็นการแสดงท่าทางการกระทำความผิดตามที่สาธารณะ โดยมีสื่อมวลชนเป็นผู้เสนอข่าว

¹⁴ คณิต ฌ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 149.

¹⁵ อักษราทร จุฬารัตน. เล่มเดิม. หน้า 87.

เป็นวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่กระทำไปเพื่อเพิ่มน้ำหนักให้กับคำรับสารภาพของผู้ต้องหา โดยเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้ต้องหาและการกระทำของผู้ต้องหาในลักษณะที่ทำให้เห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวได้รับการตอบรับจากสื่อมวลชนผู้มีอิสระและมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข่าวสารที่ก่อให้เกิดมติมหาชน และผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ เพราะสื่อมวลชนถือเป็นตัวกลางและมีอิสระในการเสนอข่าวการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ โดยการที่พนักงานสอบสวนจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพต่อสาธารณชน ทำให้เกิดความคิดหรือมติมหาชนว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริง แม้ประเทศไทยจะมีได้มีการพิจารณาคดีโดยคณะลูกขุน แต่การเสนอข่าวเช่นนี้ส่งผลหลักการตามรัฐธรรมนูญที่ให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในกรณีได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ได้ ซึ่งรวมไปถึงการกลับคืนสู่สังคมของบุคคลผู้ตกเป็นผู้ต้องหาเช่นกัน เช่น กรณีของหม่อมลูกปลาที่มีการเสนอข่าวของสื่อมวลชนคลิกโครมว่าเป็นผู้วางยาฆ่าท่านชายกบ ถูกตราหน้าว่าเป็นฆาตกร มีการนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในขั้นตอนต่างๆ ที่เป็นการกระทำความผิด โดยมีสื่อมวลชนและพนักงานสอบสวนให้ข่าวและรายงานข่าวในลักษณะที่ยืนยันว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดในขั้นตอนการสอบสวน แต่ต่อมาศาลอุทธรณ์ยกฟ้องโดยระบุว่า ไม่มีประจักษ์พยานยืนยันว่าจำเลยกระทำความผิด อีกทั้งการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพจำเลยกระทำตามที่พนักงานสอบสวนให้ทำทุกขั้นตอน

จากการหลักการของต่างประเทศดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทยพบว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกรณีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อีกทั้งเมื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนก็ได้เป็นไปตามหลักความสมควรแก่เหตุแต่อย่างไร ในข้อเท็จจริงการสอบสวนเป็นการค้นหาความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำมาใช้ยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหา ทำให้เกิดวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายและส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาเสมอ ซึ่งการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยไม่คำนึงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาข่มขู่ไม่ถูกต้อง ฉะนั้นการจำกัดอำนาจพนักงานสอบสวนโดยให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะประจานน่าจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาโดยกระทำทุกอย่างให้ผู้ต้องหารับสารภาพว่ากระทำความผิดจริง เพื่อให้พาไปนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อยืนยัน

คำรับสารภาพที่ได้มาจากผู้ต้องหา โดยไม่ได้มุ่งเน้นการแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้
 วิทยาการในการสืบสวนสอบสวนสมัยใหม่มาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ เพื่อนำมา
 พิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเลย โดยคิดว่าตนมีอำนาจในการที่จะปฏิบัติเช่นนี้
 ต่อผู้ต้องหาได้ ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการ
 ได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด
 แต่ทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนไม่ค่อยคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เท่าที่ควร โดยมักจะ
 เชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่เพียงอย่างเดียว เพราะตนเป็นผู้จับและดำเนินการ
 สอบสวนเอง อีกทั้งต้องการให้สังคมเห็นว่า ตนเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าวโดยใช้เสรีภาพในการรับรู้
 ข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ผลงานของตนต่อสาธารณะ ดังนั้นการ
 จำกัดอำนาจพนักงานสอบสวนเห็นว่าการยกเลิกวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำ
 ผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ น่าจะเป็นวิธีที่เป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของ
 ผู้ต้องหาได้ เพราะวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนต่อผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวมิได้เป็นเครื่อง
 ชี้วัดข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาคดีโดยเด็ดขาดแต่อย่างใด ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและระมัดระวัง
 มิให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะไม่ถูกปฏิบัติเสมือนผู้กระทำความผิดและ
 ถูกลงโทษโดยการประจานอีกต่อไป การยกเลิกวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นทางออก
 ในการแก้ไขปัญหาระหว่างการใช้อำนาจรัฐที่เกินกรอบอำนาจกับสิทธิของผู้ต้องหาดังกล่าวได้

ดังนั้น หากพิจารณาแนวทางของต่างประเทศและหลักการในรัฐธรรมนูญจึงควรให้
 มีการยกเลิกการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เพราะเมื่อพิจารณาในแง่สิทธิของ
 ผู้ต้องหาที่เป็นมาตรฐานระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่
 เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคำนึงถึงเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว เห็นว่าวิธีปฏิบัติหน้าที่ของ
 พนักงานสอบสวนเช่นนี้เป็นการแทรกแซงสิทธิของผู้ต้องหาจากการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขต
 แม้จะมีได้เป็นการทรมานทางกายให้ได้รับความเจ็บปวดโดยตรง แต่ก็เหมือนเป็นการลงโทษที่ไร้
 มนุษยธรรมที่ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นกัน จากการพิจารณาวิธีปฏิบัติของ
 พนักงานสอบสวนกรณีการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในปัจจุบันพบว่า
 เมื่อตำรวจจับกุมได้และมอบตัวให้กับพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพื่อให้ได้มาซึ่งคำรับ
 สารภาพแล้ว พนักงานสอบสวนจะมุ่งเน้นแต่วิธีปฏิบัติในการนำผู้ต้องหาซึ่งที่เกิดเหตุประกอบคำรับ
 สารภาพในลักษณะที่เป็นผู้ต้องหาแสดงรายละเอียดการกระทำความผิดในทุกขั้นตอน อีกทั้งต้อง
 มีประชาชนมามุงดูเพื่อเป็นหลักประกันให้กับพนักงานสอบสวนว่ามีได้ทำการบังคับผู้ต้องหา
 แต่อย่างใด แต่ลักษณะท่าทางการกระทำความผิดของผู้ต้องหาก็ก่อนการจับกุมและ
 นำออกถ่ายเทอดเข้าสู่การรับรู้ของสาธารณชน ซึ่งภาพที่เห็นทางหนังสือพิมพ์หรือโทรทัศน์

ในสายตาของผู้พบเห็นต้องลงความเห็นว่าคุณต้องหาคือผู้กระทำความผิดจริงอย่างแน่นอน เท่ากับเป็นการตัดสินการเป็นผู้กระทำความผิดโดยอาศัยสื่อมวลชนเป็นเครื่องมือ มีลักษณะเป็น Show business¹⁶ หรือมหรกรรมการจัดฉากละครชีวิตจากหนึ่งที่ประธานผู้ต้องหาเพื่อความสะใจของสาธารณชน¹⁷ อีกทั้งวิธีปฏิบัติดังกล่าวมิได้กระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง เมื่อพิจารณาถึงเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานของศาลเกี่ยวกับเรื่องการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพแทบจะไม่มีน้ำหนักในการรับฟังพยานหลักฐานเลยหากผลสุดท้ายในชั้นพิจารณาคดีจำเลยให้การปฏิเสธเพราะลำพังแต่การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักน้อยต้องมีพยานหลักฐานอื่นประกอบ ซึ่งหากพนักงานสอบสวนอ้างว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีและไม่มีกฎหมายห้ามมิให้กระทำ โดยถือว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเป็นพยานหลักฐานที่จะช่วยให้ศาลพิจารณาถึงพฤติการณ์ต่างๆ ในการกระทำความผิดได้ตามความเป็นจริง และยืนยันให้เห็นได้ว่า คำรับสารภาพของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเกิดจากความสมัครใจของผู้ต้องหาอย่างแท้จริง มิได้เกิดจากการถูกบังคับ ล่อลวง บู่เชิญ หรือกระทำการโดยมิชอบประการอื่น และผลของการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในลักษณะดังกล่าวจะเป็นเครื่องยืนยันข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ วัตถุ ตลอดจนบุคคลที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการปราบปรามผู้กระทำความผิดคนอื่นที่คิดจะกระทำความผิด และเป็นข้อมูลทางสถิติที่ทำให้ทราบแบบแผนการกระทำความผิด รวมไปถึงเมื่อผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเช่นนี้ย่อมเป็นการกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในเรื่องการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาตามที่รัฐธรรมนูญได้ให้การรับรองไว้ซึ่งกฎหมายใดขัดต่อรัฐธรรมนูญย่อมนำมาบังคับใช้ไม่ได้ ดังนั้น เมื่อวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 และมาตรฐานสากลระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเป็นอย่างมากจึงควรมีการยกเลิกการทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและแนวทางของต่างประเทศ

¹⁶ แหล่งเดิม.

¹⁷ สถาบันกฎหมายอาญา. (2539). “การดำเนินบทบาทของกระบวนการยุติธรรมกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน.” *บทบัญญัติ*, 52, 4. หน้า 239.

4.2 วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากหลักประกันในกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ว่า บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแต่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหลักการนี้ในทางวิชาการเรียกว่า หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege) กล่าวคือ ไม่มี ความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญา นอกจากนี้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 39 ยังรับรองหลักกฎหมาย “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” และ “ไม่มีความผิดถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” ซึ่งมีสาระคือ บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักไปกว่าโทษที่กฎหมายในขณะกระทำความผิดกำหนดไว้ไม่ได้ สำหรับหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมายนี้เป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนในรัฐ นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่าหลักการดังกล่าวเป็นหลักการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหา ในขั้นตอนการสอบสวนของตำรวจ กล่าวคือ ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยการกระทำใดๆ ที่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น การค้นและการจับกุม ผู้กระทำความผิด จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีหมายของศาล หรือมีเหตุอันสมควร เช่น มีความจำเป็นเร่งด่วน จะต้องรีบค้นหรือจับกุม ไม่อาจจะรอหมายจากศาลได้ เพราะผู้กระทำความผิดจะหลบหนี หรือเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้า หรือพยานหลักฐานจะถูกทำลายเสียก่อน เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดแล้ว จะต้องมีการนำตัวผู้กระทำความผิด ไปยังศาล เพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการจับกุมตัว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีระยะเวลาควบคุมตัวได้เพียงระยะเวลาจำกัดเท่านั้น ซึ่งโดยปกติ จะไม่เกิน 48 ชั่วโมง นอกจากนี้ ในระหว่างการควบคุมหรือขัง ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิที่จะได้รับการพบและปรึกษานายทนายสองต่อสอง สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่า เขามีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่า ถ้อยคำที่เขาจะให้การนั้นสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันตัวเขาได้ หากไม่มีการแจ้งสิทธิดังกล่าว ถ้อยคำที่เขาให้การข่มขู่ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะได้มาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ถูกจับยังมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หากไม่ปรากฏว่าเขาจะหลบหนีหรือทำลายพยานหลักฐาน นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมาย ยังอาจจะรอขอให้รัฐจัดหาทนายความให้ตนได้อีกด้วยเช่นนี้ เห็นได้ว่าจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจในการกระทำความผิดข้างต้น คือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งในการนำตัวบุคคลไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้น

ไม่ปรากฏบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ซึ่งพนักงานสอบสวน จะอ้างว่ามีประมวลการตำรวจเกี่ยวกับคดีที่ไม่อาจรับฟังได้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีศักดิ์ในทางกฎหมายที่สูงกว่า นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมไทยในชั้นตำรวจนั้น เชื่อว่า รัฐ หรือตำรวจ มีหน้าที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง ไม่ใช่บังคับเอาจากตัวผู้กระทำความผิด หรือบังคับให้ผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเขา ดังเช่นการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพราะเขามีเอกสิทธิ์ที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ รัฐเท่านั้น ที่มีหน้าที่พิสูจน์ความผิดของเขาจนปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามสมควร (Proof beyond reasonable doubt) เป็นต้น

ในการสอบสวนปากคำพยาน หรือผู้ต้องหานั้น กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ โดยเฉพาะหน้าที่ต่อผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การแจ้งข้อหาและรายละเอียดแห่งการกระทำความผิด การแจ้งเตือนถึงสิทธิตามกฎหมายที่ผู้ต้องหาได้รับการประกัน เช่น สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ สิทธิที่จะได้รับแจ้งเตือนว่า ถ้อยคำของเขาที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนนั้นสามารถใช้อันเขาได้ในชั้นพิจารณาของศาล สิทธิที่จะมีทนายความและได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาทนายความให้ สิทธิที่ปรึกษากับทนายความและสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ต้องหาไว้วางใจร่วมเข้าฟังการสอบสวนได้ ซึ่งได้กำหนดไว้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ถึง มาตรา 134/4 โดยเมื่อมีการแจ้งเตือนถึงหลักประกันตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว การสอบสวนปากคำได้ถูกกำหนดข้อจำกัดหรือข้อห้ามไว้ เช่น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการทรมาน หรือชกจูงใจ หรือพูดให้ท้อ หรือทำให้สิ้นหวัง ฯลฯ ซึ่งถือเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นการทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมให้การโดยไม่สมัครใจ และบังคับให้เขาให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง อันมีผลทำให้ถ้อยคำดังกล่าวไม่อาจจะใช้เป็นพยานพยานหลักฐานได้เลย นอกจากนี้การกระทำที่พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพยังเป็นการกระทำที่ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารองรับซึ่งหากพนักงานสอบสวนไปดำเนินการข่มขู่ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจทำให้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายและยังเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาซึ่งได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีกด้วย

นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาข่มขู่หลักนิติรัฐ กล่าวคือ การปกครองโดยกฎหมายซึ่งกฎหมายนั้นจะต้องมาจากประชาชนตามแนวทางระบบรัฐสภา มิใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือคณะบุคคล หลักนิติรัฐที่ใช้ในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการปกครองที่ถือว่า คนทุกคนมีความเสมอภาคกันอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเดียวกัน รัฐและประชาชนต้องมีความสมดุลแห่ง

การใช้อำนาจ กล่าวคือรัฐเป็นผู้ใช้อำนาจตามกฎหมายในขณะที่เดียวกันประชาชนก็มีสิทธิที่จะตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐได้ (Check and Balance) ดังนั้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชนซึ่งมีหลักการ ดังนี้ คือ¹⁸

- 1) หลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง
- 2) หลักการห้ามลงโทษซ้ำ
- 3) หลักข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับความเป็นผู้บริสุทธิ์
- 4) หลักการห้ามการบังคับให้กล่าวร้ายตนเอง
- 5) หลักการยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย
- 6) หลักความมั่นคงของกฎหมาย

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมทางอาญา จึงถือได้ว่าเป็นภารกิจของรัฐที่ต้องอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับสังคม เพื่อให้การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหาพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบความจริงในเรื่องที่กล่าวหา ฉะนั้นการดำเนินคดีอาญาจะถือได้ว่า ผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานแห่งคดี ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาในที่นี้หมายถึง ผู้ต้องหา หรือจำเลย ที่ถูกผู้เสียหายฟ้องก่อนที่ศาลจะประทับฟ้อง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาให้มีการนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีอย่างถูกต้องและเป็นธรรม และในกรณีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องคดี จะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องเสมอเพื่อตรวจสอบว่าการฟ้องของผู้เสียหายมีมูลและปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายครบถ้วนและในระหว่างที่ศาลยังไม่ประทับรับฟ้องมิให้ถือว่าบุคคลผู้นั้นอยู่ในฐานะจำเลย ด้วยเหตุนี้ พนักงานสอบสวน อัยการ และศาล จะปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวเพียงจำเลยในคดีไม่ได้ และจะใช้มาตรการควบคุมตัว หรือการใช้มาตรการอื่นๆ ในฐานะที่เป็นจำเลยในคดีไม่ได้เช่นกัน หลักนี้เป็นหลักประกันมิให้ผู้ถูกกล่าวหาในคดีต้องเป็นวัตถุแห่งการชักฟอกทั้งที่ยังไม่เป็นจำเลยในคดี ซึ่งทำให้ผู้ถูกกล่าวหาในคดีนั้นกลายเป็น กรรมในคดี ไม่ใช่ประธานในคดี เพราะหากผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี ก็จะต้องได้รับความคุ้มครองเรื่องความรวดเร็วและเป็นธรรมในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีมีความสำคัญยิ่ง เพราะถ้าไม่มีตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในกระบวนการดังกล่าวนี้ กระบวนการดำเนินคดีอาญาก็ไม่สามารถดำเนินได้โดยชอบ ด้วยเหตุนี้ เจ้าพนักงานของรัฐอาจใช้มาตรการบางประการเท่าที่จำเป็นเพื่อเอาตัวบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐ เพื่อสะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจึงถือเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญยิ่ง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อ

¹⁸ โปรดดูเนื้อหาในบทที่ 2.

บุคคลเหล่านี้ อันเป็นการกระทำที่อาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาได้

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ในส่วนของมาตรการทางกฎหมาย ที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็ได้มีการแก้ไขมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังไม่สามารถที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อย่างสมบูรณ์ เพราะเนื่องจากปัจจัยหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่โดยมิชอบ มีการใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติอย่างกว้างขวางหรือยึดถือแนวทางที่เคยปฏิบัติกันมาช้านาน ซึ่งวิธีปฏิบัติดังกล่าวกลายเป็นบรรทัดฐานของสังคมไปแล้ว โดยเฉพาะในส่วนของพนักงานสอบสวน ที่มีการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย เช่นการบังคับ ข่มขู่ให้ผู้ต้องหาให้การ หรือรับสารภาพ หรือมีการกระทำที่เป็นการทารุณกรรมต่อผู้ต้องหา เป็นต้น ซึ่งกรณีดังกล่าวอาจก่อให้เกิดการลดทอนสิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาได้ ซึ่งกรณีดังกล่าวเป็นผลเนื่องมาจากปัญหาข้อกฎหมายของไทยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่เปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้ดุลยพินิจในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรานั้นเจตนารมณ์ของผู้ร่างมีความประสงค์ที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย โดยเปิดช่องว่างให้ศาลสามารถออกคำสั่งให้ขังบุคคลเหล่านั้นไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89/1 แต่หากพิจารณาไตร่ตรองให้ดีแล้ว บทบัญญัติมาตราดังกล่าวนี้นี้ ไม่ได้มีผลต่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนหรือผู้ต้องหาแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นบทบัญญัติที่อาจก่อให้เกิดการตีความ หรือเป็นการใช้อำนาจของฝ่ายปกครองสามารถใช้ดุลยพินิจได้ ดังจะเห็นได้จาก กรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา ซึ่งถามว่าเหตุจำเป็นดังกล่าวมีเหตุใดบ้างที่จะสามารถร้องขอให้ศาลออกคำสั่งให้ขังได้ หรือกรณีสถานคุมขังที่อื่นนอกเหนือจากเรือนจำ หมายถึงสถานที่ใด ซึ่งไม่สามารถระบุได้ชัดเจน เพราะหากให้เป็นไปตามคำร้องขอของเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจดังกล่าว อาจจะทำให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ โดยประการที่สำคัญคือหากมีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพโดยมิชอบแล้วข่มขู่ให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อตัวผู้ต้องหาได้

ทั้งนี้ การนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในขั้นตอนการสอบสวน ในการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา การนำซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรือที่สื่อต่างๆ ใช้คำว่าการทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่ามีมีความสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริง

ในขั้นตอนการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและของศาลและจากหลักฐานที่ปรากฏจากระเบียบของกรมตำรวจและคำพิพากษาศาลฎีกา แสดงให้เห็นว่าวิธีการนำซีที่ีเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้ถูกนำมาใช้ตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2482 และเป็นวิธีการที่พนักงานสอบสวนยึดถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนพบว่าไม่มีการกล่าวถึงความหมายหรือคำนิยามเกี่ยวกับการนำซีที่ีเกิดเหตุไว้แต่อย่างใดคงมีแต่ระเบียบปฏิบัติที่มีการกล่าวถึงการนำซีที่ีเกิดเหตุเอาไว้ โดยเริ่มปรากฏอยู่ในระเบียบกรมตำรวจในปี พ.ศ. 2491 ได้แก่วิธีการตำรวจเกี่ยวแก่คดีลักษณะที่ 10 เรื่องการสอบสวนผู้ต้องหา ข้อ 261 ซึ่งกำหนดว่า “ในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไปหรือคดีที่มีหลักฐานอ่อน ต้องให้ผู้ต้องหานำซีที่ีเกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปให้ผู้ต้องหาลงชื่อรับรองไว้ด้วยเสมอ ถ้าสามารถถ่ายรูปที่เกิดเหตุประกอบไว้ด้วยยิ่งดี” ซึ่งจากการตรวจสอบระเบียบดังกล่าวโดยละเอียดแล้วปรากฏว่า ไม่มีส่วนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการนำซีที่ีเกิดเหตุไว้ว่าพนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติอย่างไร ผู้ต้องหาจะต้องปฏิบัติอย่างไร ในปัจจุบันระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดีได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ใช้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งจากการศึกษาประมวลระเบียบการดังกล่าว ปรากฏว่ามีกรกล่าวถึงการนำซีที่ีเกิดเหตุไว้ในเรื่องหลักการถามปากคำผู้ต้องหา ข้อ 247 (4) ซึ่งกำหนดว่า “เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปซีที่ีเกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปฐานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐาน ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่สังเขปและบันทึกนั้น และสืบสวนหาพยานหลักฐานประกอบคำรับของผู้ต้องหาด้วย” และในเรื่องการทำแผนที่ และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 226 ที่กำหนดว่า “การทำแผนที่ที่เกิดเหตุประกอบสำนวนการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องจัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นผู้นำซีสถานที่เกิดเหตุนั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุด้วยทุกราย ทั้งนี้เพื่อให้แผนที่เกิดเหตุนั้นมีน้ำหนักฟังเป็นพยานหลักฐานได้มั่นคงยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้บุคคลนำซีสถานที่เกิดเหตุนั้นโต้แย้งคัดค้านแผนที่เกิดเหตุนั้นในชั้นศาลอันจะทำให้เสียหายแก่รูปคดีได้ด้วย”

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าวิธีการนำซีที่ีเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและของศาล แต่เมื่อพิจารณาจากระเบียบปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ว่ายังไม่มีกรกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติไว้โดยชัดเจน ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงปรากฏว่าการนำซีที่ีเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมักจะเกินขอบเขตของวัตถุประสงค์ในเรื่องดังกล่าวอยู่เสมอ กล่าวคือมีการจัดให้ผู้ต้องหานำซีที่ีเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสาธารณชนและให้สื่อมวลชนบันทึกภาพเพื่อเผยแพร่ข่าวได้ ซึ่ง

สิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตของผู้ต้องหาด้วยเพราะหากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในกรณีที่อยู่ในความสนใจของมหาชนอาจเกิดการประหัตประหารที่ผู้ต้องหาได้ และเมื่อวิเคราะห์ถึงอำนาจของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตามหลักการแห่งกฎหมายแล้วเห็นว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจไว้อย่างชัดเจน มีเพียงประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นคู่มือในการปฏิบัติ ถึงแม้ว่าหากพิจารณาในมุมมองของพนักงานสอบสวนเห็นเป็นเรื่องความจำเป็นในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะเป็นขั้นตอนการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาของศาล โดยชี้ให้ศาลเห็นถึงพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดและเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาได้ยอมรับข้อเท็จจริงในรายละเอียดตามที่ปรากฏในคำให้การรับสารภาพ ทำให้เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีปฏิบัติดังกล่าวแม้จะกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาไปบ้าง แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็ตาม เพราะมีวิธีการอื่นๆ อีกหลายประการที่พนักงานสอบสวนสามารถที่จะนำมาใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้ เช่น การนำวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ เป็นต้น สำหรับวิธีการแก้ไข

นอกจากนี้ในกรณีของประเทศฝรั่งเศส การคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพปรากฏอยู่ในการสอบสวนเบื้องต้น ซึ่งตำรวจสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของพนักงานตำรวจจะมีหลักที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นลักษณะของการบังคับให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกสอบสวนให้การ นอกจากนี้ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎเกณฑ์แห่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังปรากฏใน ปณิญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 แห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส โดยเฉพาะในข้อ 9 ที่ได้วางหลักเกี่ยวกับการจับกุมหรือใช้กำลังควบคุมตัวบุคคล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการประกาศความผิด และจะใช้กำลังจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลนั้น โดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหรือผู้ต้องหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ และต้องปล่อยตัวไป ดังนั้น ในประเทศฝรั่งเศสก็ไม่ปรากฏว่ามีกรณีนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด นอกจากนี้ในการสืบสวนสอบสวนในประเทศฝรั่งเศสนั้น ตำรวจจะเริ่มการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐาน โดยตำรวจจะค้นหาบรรดากระดาษ เอกสาร และวัตถุทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและนำมาซึ่งการค้นพบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับ

พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดซึ่งไม่มีกรณีใดในกฎหมายของฝรั่งเศสที่กฎหมายบัญญัติให้มีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ที่สำคัญในประเทศฝรั่งเศสยังมีมาตรการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ในระหว่างการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจมีอำนาจตามกฎหมายที่จะใช้มาตรการบังคับที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคลได้เพียงสองประการ คือ การควบคุมตัวซึ่งจะกระทำได้กับบุคคลที่มีพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลนั้นเข้าร่วมในการกระทำความผิด ส่วนบุคคลที่ไม่ปรากฏพยานหลักฐานบ่งชี้ว่ากระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิดจะถูกรื้อเอาตัวไว้ได้เท่าที่ระยะที่จำเป็นในการสอบปากคำให้การเท่านั้น และการจับกุมซึ่งเป็นกรณีในการกระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้นห้ามมีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด

ในประเด็นนี้มีความเห็นว่าเนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ ดังนั้น ควรจะบัญญัติกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้ชัดเจนว่าห้ามมีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพื่อไม่ก่อให้เกิดการตีความซึ่งหากให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตีความโดยตลอดแล้วอาจทำให้ผู้ต้องหาไม่ได้รับความเป็นธรรมขัดต่อเจตนารมณ์ของหลักนิติรัฐก็เป็นได้และการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพอาจดูเสมือนเป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เกิดการประชาติผู้ต้องหา และกฎหมายก็ไม่ได้ให้อำนาจแก่พนักงานสอบสวนไว้อย่างชัดเจน

จากที่กล่าวมาทั้งหมดคงจะทำให้ทราบถึงแนวทางในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหามีปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างไร ซึ่งในภาพรวมของกรณีวิเคราะห์ทั้งหมดจะนำมากล่าวสรุปและเสนอแนะไว้ในบทที่ 5 ต่อไป

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

จากการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพในบทที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าการนำผู้ต้องหามาทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพ ตลอดจนศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหาอย่างมากซึ่งสามารถสรุปปัญหาต่างๆ ได้ดังนี้

5.1.1 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน

สำหรับปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันมีปัญหาต่างๆ ดังนี้ คือ

5.1.1.1 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย กล่าวคือ การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือได้ว่าเป็นการละเมิดการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายตามที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองผู้ต้องหาไว้เพราะผู้ต้องหาอาจได้รับการประหารชีวิตในขณะที่ทำแผนประกอบคำรับสารภาพเช่นนี้ เห็นได้ชัดว่าเป็นการละเมิดต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายอาญาเพราะผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาของศาล

5.1.1.2 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางการสื่อสาร กล่าวคือ วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเป็นการใช้อำนาจรัฐที่เกินขอบเขตของกฎหมาย ทำให้ส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาโดยเฉพาะศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตเป็นอย่างมากเพราะในปัจจุบันการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพที่เห็นกันเป็นประจำตามหน้าหนังสือพิมพ์ หรือโทรทัศน์มีลักษณะเป็นการแสดงละครชีวิตบทหนึ่ง โดยมีพนักงานสอบสวนเป็นผู้กำกับและสื่อมวลชนเป็นผู้ติดต่อและแพร่ภาพสู่การรับรู้ของสาธารณชนในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่าผู้ต้องหาก็คือผู้กระทำความผิดจริง เป็นการลงโทษผู้ต้องหาด้วยวิธีการประจานก่อนที่จะมีคำพิพากษาของศาลว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด

5.1.1.3 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคม กล่าวคือ สิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมของผู้ต้องหาในประเทศไทยปัจจุบันยังไม่ได้รับการคุ้มครองทั้งที่บุคคลดังกล่าวซึ่งผู้ต้องหาถือเป็นบุคคลคนหนึ่ง รัฐต้องให้การคุ้มครองเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เพราะถือเสมือนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีคำพิพากษาถึงที่สุดตามหลักนิติรัฐ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันแต่ในทางปฏิบัติกลับตรงกันข้าม เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้กำหนดให้บุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดโดยปริยาย ส่งผลให้สิทธิทางด้านสังคมต้องสูญเสียไปโดยสิ้นเชิง เช่น สิทธิทางการศึกษา สิทธิในการประกอบอาชีพ สิทธิทางการเมือง เป็นต้น ดังนั้น แสดงให้เห็นว่าการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพทางด้านสังคมของผู้ต้องหาในประเทศไทยยังไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ และไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ตลอดจนถึงหลักมาตรฐานสากล และกฎหมายของต่างประเทศที่ได้ทำการศึกษา ส่งผลทำให้สิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้สูญเสียไป

5.1.1.4 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์และสิทธิในความเสมอภาคของผู้ต้องหา กล่าวคือ จากที่ได้ทำการวิเคราะห์ปัญหาในบทที่ผ่านมาพบว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกรณีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพนั้นเห็นว่าวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 อีกทั้งเมื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนก็ได้เป็นไปตามหลักความสมควรแก่เหตุแต่อย่างไรซึ่งในข้อเท็จจริงแม้การสอบสวนเป็นการค้นหาความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำมาใช้ยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหา แต่การนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเป็นลักษณะการกระทำของพนักงานสอบสวนที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายและส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาเสมอ เนื่องจากการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือได้ว่าเป็นการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยไม่คำนึงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหา

นอกจากนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาโดยกระทำทุกอย่างให้ผู้ต้องหารับสารภาพว่ากระทำความผิดจริง เพื่อให้พาไปนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อยืนยันคำรับสารภาพที่ได้มาจากผู้ต้องหา โดยไม่ได้มุ่งเน้นการแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้วิทยาการในการสืบสวนสอบสวนสมัยใหม่มาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเลย

โดยคิดว่าตนมีอำนาจในการที่จะปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหาได้ ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด

ทั้งนี้ เมื่อศึกษาในกรณีของต่างประเทศได้ข้อสรุปดังนี้ คือ

1) **ประเทศสหรัฐอเมริกา** กล่าวคือ ในกรณีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพของประเทศสหรัฐอเมริกาจะไม่มีกฎหมาย หรือหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดให้มีการทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ในลักษณะให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุหรือให้แสดงลักษณะท่าทางรายละเอียดของการกระทำความผิดอย่างไร

2) **ประเทศญี่ปุ่น** เมื่อพิจารณาจากหลักการใน Japanese Bill of Rights หรือ กฎบัตรแห่งสิทธิของญี่ปุ่นในข้อที่ (7) จะเห็นได้ว่าในประเทศญี่ปุ่นนี้บุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้รับสารภาพ คำรับสารภาพโดยการบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ หรือคำรับสารภาพ ภายหลังจากการถูกจับหรือคุมขัง โดยการหน่วงเหนี่ยวถ่วงเวลาให้ล่าช้า มิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐาน นอกจากนั้นบุคคลจะไม่ถูกพิพากษาลงโทษในกรณีที่มีข้อพิสูจน์เพียงคำรับสารภาพของเขาเท่านั้น ซึ่งเห็นได้ชัดว่าหลักการของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวนี้เป็นหลักประกันว่าบุคคลที่ตกเป็นผู้ต้องหาจะไม่ถูกบังคับให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพหากไม่เต็มใจ ทั้งนี้ การบังคับ ทรมาน หรือข่มขู่ให้ทำแผนประกอบคำรับสารภาพก็มีอาจทำได้เช่นเดียวกัน

3) **ประเทศเยอรมนี** ในการคุ้มครองสิทธิของหาของประเทศเยอรมนีก็อาศัยพื้นฐานเดียวกับกฎหมายที่ประกันสิทธิของผู้ต้องหาของประเทศอื่น กล่าวคือ トラบไตต์ผู้ต้องหายังมิได้รับการตัดสินว่าเป็นผู้กระทำความผิด ให้ถือว่าเป็นผู้นั้นเป็นผู้บริสุทธิ์ จะปฏิบัติต่อเขาเยี่ยงผู้กระทำความผิดไม่ได้ และการใช้มาตรการในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในประเทศเยอรมนี ได้มีการบัญญัติหลักกฎหมายไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของเยอรมัน โดยมีจุดเด่นที่กระบวนการสอบสวนและพิจารณาคดีที่เป็นการกลั่นกรองอย่างรอบครอบ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการคุมขัง ซึ่งจะเน้นไปที่อำนาจการสอบสวนอำนาจการสอบสวนของอัยการและของศาลสอบสวนเป็นหลัก การสอบสวนคดีอาญาในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการจะต้องเป็นไปด้วยความถูกต้อง และรอบครอบอย่างยิ่ง เพื่อแสวงหาความจริงและเป็นการยืนยันว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดจริง ดังนั้น ในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศเยอรมนีจึงไม่ปรากฏว่ามีวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวแต่อย่างใด

4) ประเทศฝรั่งเศส การคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพปรากฏอยู่ในการสอบสวนเบื้องต้น ซึ่งตำรวจสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของพนักงานตำรวจจะมีหลักที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นลักษณะของการบังคับให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกสอบสวนให้การ นอกจากนี้ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายแห่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังปรากฏใน ปฏิญญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 แห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส โดยเฉพาะในข้อ 9 ที่ได้วางหลักเกี่ยวกับการจับกุม หรือใช้กำลังควบคุมตัวบุคคล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้รับการประกาศความผิด และจะใช้กำลังจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลนั้น โดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหรือผู้ต้องหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ และต้องปล่อยตัวไป ดังนั้น ในประเทศฝรั่งเศสก็ไม่ปรากฏว่ามีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพแต่อย่างใด

จากการหลักการของต่างประเทศดังกล่าวเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการในการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพในประเทศไทยพบว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนกรณีการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เป็นการละเมิดสิทธิของผู้ต้องหาที่มีการรับรองและคุ้มครองไว้ตามมาตรฐานสากลระหว่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. 2550 อีกทั้งเมื่อตรวจสอบการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนก็มิได้เป็นไปตามหลักความสมควรแก่เหตุแต่อย่างใด ในข้อเท็จจริงการสอบสวนเป็นการค้นหาความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำมาใช้ยืนยันการเป็นผู้กระทำความผิดของผู้ต้องหา ทำให้เกิดวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในลักษณะที่เกินขอบอำนาจของกฎหมายและส่งผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาเสมอ ซึ่งการกระทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานโดยไม่คำนึงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาย่อมไม่ถูกต้อง ฉะนั้นการจำกัดอำนาจพนักงานสอบสวนโดยให้หลักประกันสิทธิแก่ผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนที่จะไม่ถูกกระทำในลักษณะประจานน่าจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุดเพื่อป้องกันการใช้อำนาจตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่รัฐ ในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะมุ่งแสวงหาพยานหลักฐานจากตัวผู้ต้องหาโดยกระทำทุกอย่างให้ผู้ต้องหารับสารภาพว่ากระทำความผิดจริง เพื่อให้พาไปนำชี้ที่เกิดเหตุเพื่อยืนยันคำรับสารภาพที่ได้มาจากผู้ต้องหา โดยไม่ได้มุ่งเน้นการแสวงหาหรือรวบรวมพยานหลักฐานโดยใช้วิทยาการในการสืบสวนสอบสวนสมัยใหม่มาใช้ในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆ เพื่อนำมาพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาเลย โดยคิดว่าตนมีอำนาจในการที่จะปฏิบัติเช่นนี้ต่อผู้ต้องหาได้ ซึ่งขัดกับหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาในการได้รับการ

สันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าเป็นผู้กระทำความผิด แต่ทางปฏิบัติของพนักงานสอบสวนไม่ค่อยคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาในข้อนี้เท่าที่ควร โดยมักจะเชื่อว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดจริงแต่เพียงอย่างเดียว เพราะตนเป็นผู้จับและดำเนินการสอบสวนเอง อีกทั้งต้องการให้สังคมเห็นว่า ตนเป็นผู้ดำเนินการดังกล่าวโดยใช้เสรีภาพในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของสื่อมวลชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ผลงานของตนต่อสาธารณะ ดังนั้นการจำกัดอำนาจพนักงานสอบสวนผู้เขียนเห็นว่าควรมีการยกเลิกวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ น่าจะเป็นวิธีที่เป็นแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาได้ เพราะวิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนต่อผู้ต้องหาในลักษณะดังกล่าวมิได้เป็นเครื่องชี้วัดข้อเท็จจริงในชั้นพิจารณาคดีโดยเด็ดขาดแต่อย่างใด ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันและระมัดระวังมิให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาในการที่จะไม่ถูกปฏิบัติเสมือนผู้กระทำความผิดและถูกลงโทษโดยการประจานอีกต่อไป การยกเลิกวิธีปฏิบัติในลักษณะดังกล่าวน่าจะเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาระหว่างการใช้อำนาจรัฐที่เกินกรอบอำนาจกับสิทธิของผู้ต้องหาดังกล่าวได้

5.1.2 ปัญหาทางกฎหมายและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในการทำแผนประกอบคำรับสารภาพตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

จากหลักประกันในกฎหมายอาญาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 2 ว่าบุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแต่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายหลักการนี้ในทางวิชาการเรียกว่า หลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย (Nullum crimen, nulla poena sine lege) กล่าวคือ ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ หากไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของกฎหมายอาญา นอกจากนี้ใน [รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย](#) มาตรา 39 ยังรับรองหลักกฎหมาย “ไม่มีโทษถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” และ “ไม่มีความผิดถ้าไม่มีกฎหมายกำหนด” ซึ่งมีสาระคือ บุคคลจะต้องรับโทษทางอาญาก็ต่อเมื่อกระทำการอันกฎหมายในขณะนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงนั้นจะหนักไปกว่าโทษที่กฎหมายในขณะกระทำความผิดกำหนดไว้ไม่ได้ สำหรับหลักไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมายนี้เป็นหลักประกันในกฎหมายอาญาที่มีเนื้อหาแสดงให้เห็นถึงขอบเขตของอำนาจรัฐที่มีต่อประชาชนในรัฐ นอกจากนี้ยังอาจกล่าวได้ว่าหลักการดังกล่าวเป็นหลักการประกันสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในขั้นตอนการสอบสวนของตำรวจ กล่าวคือ ในระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยการกระทำใดๆ ที่เป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เช่น การค้นและการจับกุมผู้กระทำผิด จะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีหมายของศาล หรือมีเหตุอันสมควร เช่น มีความจำเป็นเร่งด่วนจะต้องรีบค้นหรือจับกุม ไม่อาจจะรอหมายจากศาลได้ เพราะผู้กระทำผิดจะหลบหนี หรือเป็น

การกระทำผิดซึ่งหน้า หรือพยานหลักฐานจะถูกทำลายเสียก่อน เมื่อมีการจับกุมผู้กระทำผิดแล้ว จะต้องมีการนำตัวผู้กระทำผิดไปยังศาล เพื่อตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายในการจับกุมตัว โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีระยะเวลาควบคุมตัวได้เพียงระยะเวลาจำกัดเท่านั้น ซึ่งโดยปกติ จะไม่เกิน 48 ชั่วโมง นอกจากนี้ ในระหว่างการควบคุมหรือขัง ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิที่จะได้รับการพบและปรึกษานายสองต่อสอง สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่า เขามีสิทธิจะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ สิทธิที่จะได้รับแจ้งว่า ถ้อยคำที่เขาจะให้การนั้นสามารถใช้เป็นพยานหลักฐานยันตัวเขาได้ หากไม่มีการแจ้งสิทธิดังกล่าว ถ้อยคำที่เขาให้การข่ม ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ เพราะได้มาโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้ถูกจับยังมีสิทธิที่จะได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว หากไม่ปรากฏว่าเขาจะหลบหนีหรือทำลายพยานหลักฐาน นอกจากนี้ หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหา ต้องการความช่วยเหลือทางกฎหมาย ยังอาจจะรขอให้รัฐจัดหาทนายความให้ตนได้อีกด้วยเช่นนี้ เห็นได้ว่าจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจในการกระทำความผิดดังกล่าวข้างต้นคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งในการนำตัวบุคคลไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ นั้นไม่ปรากฏบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ซึ่งพนักงานสอบสวนจะอ้างว่ามีประมวลการตำรวจเกี่ยวกับคดีก็ไม่อาจรับฟังได้เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีศักดิ์ในทางกฎหมายที่สูงกว่า นอกจากนี้ในกระบวนการยุติธรรมไทยในชั้นตำรวจนั้นเชื่อว่า รัฐ หรือตำรวจมีหน้าที่จะต้องแสวงหาพยานหลักฐานด้วยตนเอง ไม่ใช่บังคับเอาจากตัวผู้กระทำผิด หรือบังคับให้ผู้ต้องหาให้ความร่วมมือในการค้นหาพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเขาดังเช่นการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ เพราะเขามีเอกสิทธิที่จะไม่ให้ถ้อยคำใดๆ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้ รัฐเท่านั้น ที่มีหน้าที่พิสูจน์ความผิดของเขาจนปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามสมควร (Proof beyond reasonable doubt) เป็นต้น

ในการสอบสวนปากคำพยาน หรือผู้ต้องหานั้น กฎหมายได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานสอบสวนไว้ โดยเฉพาะหน้าที่ต่อผู้ต้องหานั้น พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ได้แก่ การแจ้งข้อหาและรายละเอียดแห่งการกระทำผิด การแจ้งเตือนถึงสิทธิตามกฎหมายที่ผู้ต้องหาได้รับการประกัน เช่น สิทธิที่จะไม่ให้การใดๆ สิทธิที่จะได้รับแจ้งเตือนว่า ถ้อยคำของเขาที่ให้การต่อพนักงานสอบสวนนั้นสามารถใช้ยันเขาได้ในชั้นพิจารณาของศาล สิทธิที่จะมีทนายความและได้รับความช่วยเหลือในการจัดหาทนายความให้ สิทธิที่ปรึกษากับทนายความและสิทธิที่จะให้ทนายความหรือผู้ที่ผู้ต้องหาไว้วางใจร่วมเข้าฟังการสอบสวนได้ ซึ่งได้กำหนดไว้ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ถึง มาตรา 134/4 โดยเมื่อมีการแจ้งเตือนถึงหลักประกันตามกฎหมายดังกล่าวแล้ว การสอบสวนปากคำได้ถูกกำหนดข้อจำกัดหรือข้อห้ามไว้ เช่น ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกระทำการทรมาน หรือชกจู๋ใจ หรือพูดให้ท้อ หรือทำให้สิ้นหวัง ฯลฯ

ซึ่งถือเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพราะเป็นการทำให้ผู้ต้องหาต้องยอมให้การ โดยไม่สมัครใจ และบังคับให้เขาให้ถ้อยคำที่เป็นประจักษ์ต่อตนเอง อันมีผลทำให้ถ้อยคำดังกล่าวไม่อาจจะใช้เป็นพยานหลักฐานได้เลย นอกจากนี้การกระทำที่พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพยังเป็นการกระทำที่ไม่มีบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญารองรับซึ่งหากพนักงานสอบสวนไปดำเนินการยอมถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ไม่มีอำนาจทำให้การสอบสวนไม่ชอบด้วยกฎหมายและยังเป็นการกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาซึ่งได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์อันเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอีกด้วย

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลก็ได้มีการแก้ไขมาแล้วหลายครั้ง แต่ยังไม่สามารถที่คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อย่างสมบูรณ์ โดยเฉพาะการนำผู้ต้องหาซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในขั้นตอนการสอบสวนซึ่งในการสอบสวนนั้นพนักงานสอบสวนต้องรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะกระทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา การนำซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพหรือที่สื่อต่างๆ ใช้คำว่าทำแผนประกอบคำรับสารภาพถือเป็นหลักปฏิบัติของพนักงานสอบสวนที่เชื่อว่ามีสำคัญและมีส่วนช่วยในการค้นหาความจริงในขั้นตอนการสอบสวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและของศาลและจากหลักฐานที่ปรากฏจากระเบียบของกรมตำรวจและคำพิพากษาศาลฎีกา แสดงให้เห็นว่าวิธีการนำซึ่งเกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพได้ถูกนำมาใช้ตั้งแต่ก่อนปี พ.ศ. 2482 และเป็นวิธีการที่พนักงานสอบสวนยึดถือปฏิบัติเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันแต่จากการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้พบว่าใน กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ให้อำนาจของพนักงานสอบสวนโดยถือว่าการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดของสถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนมีอำนาจกระทำได้ ซึ่งในปัจจุบันการทำแผนที่เกิดเหตุจะมีลักษณะที่ทำให้ผู้ต้องหาแสดงท่าทางการกระทำความคิดประกอบการทำแผนที่ไปด้วย ซึ่งพิจารณาตามกฎหมายนี้แล้ว กฎหมายได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานรวบรวมหลักฐานในการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น และการค้นหาความจริงที่เป็นการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนที่เกินกรอบอำนาจของกฎหมายอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของผู้ต้องหาที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองไว้ ไม่ได้ให้อำนาจเจ้าพนักงานสอบสวนในการบังคับให้ผู้ต้องหาสารภาพผิดและพาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะถึงแม้ผู้ต้องหาจะได้รับการรับสารภาพและให้ความยินยอม

ในการจัดทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่ความจริงการที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพก็อาจรับสารภาพด้วยเหตุผลต่างๆ มากมาย รวมทั้ง อาจกลับคำให้การเสียเมื่อใดก็ได้ และเมื่อผู้ต้องหา กลับคำให้การรับสารภาพเป็นการปฏิเสธในชั้นศาลเสียแล้ว หากคดีนั้น ปราศจากเสีย ซึ่งประจักษ์พยาน ผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือพยานหลักฐานสำคัญอื่นใด แม้จะมีพยานหลักฐาน ภาพถ่าย แผนที่ ที่ผู้ต้องหา ได้นำมาชี้ ที่เกิดเหตุ หรือ นำให้ค้นของกลาง พยานหลักฐานต่างๆ เหล่านี้ ก็อาจไม่มีน้ำหนัก ให้รับฟังพอที่จะพิจารณาพิพากษาลงโทษผู้ต้องหา หรือจำเลยได้ ดังเช่นตัวอย่างใน คำพิพากษาศาลฎีกา 2813-2814/2523 และ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4592/2529 จากคำพิพากษาศาลฎีกา ดังกล่าวนั้น จะเห็นได้ว่าศาลรับฟังแผนประกอบคำรับสารภาพในฐานะพยานแต่ก็มีน้ำหนักน้อย ถ้าไม่มีพยานหลักฐานอื่นเข้ามาประกอบอีกศาลย่อมยกฟ้องจำเลย เป็นต้น

นอกจากนี้จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนพบว่าไม่มีการกล่าวถึงความหมายหรือคำนิยามเกี่ยวกับการนำชี้ที่เกิดเหตุไว้แต่อย่างใดคงมีแต่ระเบียบปฏิบัติที่มีการกล่าวถึงการนำชี้ที่เกิดเหตุเอาไว้ โดยเริ่มปรากฏอยู่ในระเบียบกรมตำรวจในปี พ.ศ. 2491 ได้แก่ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดีลักษณะที่ 10 เรื่องการสอบสวนผู้ต้องหา ข้อ 261 ซึ่งกำหนดว่า “ในคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไปหรือคดีที่มีหลักฐานอ่อน ต้องให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุ และทำแผนที่สับเขปให้ผู้ต้องหาลงชื่อรับรองไว้ด้วยเสมอ ถ้าสามารถถ่ายรูปที่เกิดเหตุประกอบไว้ด้วยยิ่งดี” ซึ่งจากการตรวจสอบระเบียบดังกล่าวโดยละเอียดแล้วปรากฏว่าไม่มีส่วนที่กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติในการนำชี้ที่เกิดเหตุไว้ว่าพนักงานสอบสวน จะต้องปฏิบัติอย่างไร ผู้ต้องหาจะต้องปฏิบัติอย่างไร ในปัจจุบันระเบียบการตำรวจเกี่ยวแก่คดี ได้ถูกยกเลิกไปแล้ว โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ใช้ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี เป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินคดีอาญา ซึ่งจากการศึกษาประมวลระเบียบการดังกล่าว ปรากฏว่ามีการกล่าวถึงการนำชี้ที่เกิดเหตุไว้ในเรื่องหลักการถามปากคำผู้ต้องหา ข้อ 247 (4) ซึ่งกำหนดว่า “เมื่อผู้ต้องหารับสารภาพให้พนักงานสอบสวนนำผู้ต้องหาไปชี้ที่เกิดเหตุ และทำแผนที่สังเขปฐานที่เกิดเหตุ และบันทึกการชี้ฐานที่เกิดเหตุของผู้ต้องหาไว้เป็นหลักฐาน ให้ผู้ต้องหาลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่สังเขปและบันทึกนั้น และสืบสวนหาพยานหลักฐานประกอบคำรับของผู้ต้องหาด้วย” และในเรื่องการทำแผนที่ และถ่ายรูปสถานที่เกิดเหตุ ข้อ 226 ที่กำหนดว่า “การทำแผนที่ที่เกิดเหตุ ประกอบสำนวนการสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องจัดให้ผู้กล่าวหาผู้ต้องหา หรือพยานซึ่งเป็นผู้นำชี้สถานที่เกิดเหตุลงลายมือชื่อรับรองไว้ในแผนที่เกิดเหตุด้วยทุกราย ทั้งนี้เพื่อให้แผนที่เกิดเหตุนั้นมีน้ำหนักฟังเป็นพยานหลักฐานได้มั่นคงยิ่งขึ้น และป้องกันมิให้บุคคลนำชี้สถานที่เกิดเหตุได้แย้งคัดค้านแผนที่เกิดเหตุในชั้นศาลอันจะทำให้เสียหายแก่รูปคดีได้ด้วย” จะเห็นได้ว่าจากการกระทำดังกล่าวเป็นเพียงระเบียบภายในของตำรวจที่ไม่มีกฎหมายให้อำนาจ

ที่จะกระทำได้และเป็นการกระทำซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญเพราะเป็นการไปกระทบกระเทือนแต่สิทธิของผู้ต้องหาจึงไม่สามารถนำมาใช้บังคับกับผู้ต้องหาได้

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสู่การพิจารณาของพนักงานอัยการและของศาล แต่เมื่อพิจารณาจากระเบียบปฏิบัติในเรื่องดังกล่าวจะเห็นได้ว่ายังไม่มีการกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติไว้โดยชัดเจน ดังนั้นในทางปฏิบัติจึงปรากฏว่าการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพมักจะเกินขอบเขตของวัตถุประสงค์ในเรื่องดังกล่าวอยู่เสมอ กล่าวคือมีการจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพโดยเปิดเผยต่อสาธารณชนและให้สื่อมวลชนบันทึกภาพเพื่อเผยแพร่ข่าวได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ย่อมส่งผลกระทบต่อเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องหา และอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยในชีวิตของผู้ต้องหาด้วยเพราะหากการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพในกรณีที่อยู่ในความสนใจของมหาชนอาจเกิดการประชดประชัยผู้ต้องหาได้และเมื่อวิเคราะห์ถึงอำนาจของพนักงานสอบสวนในการนำผู้ต้องหาชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพตามหลักการแห่งกฎหมายแล้วเห็นว่า วิธีปฏิบัติของพนักงานสอบสวนดังกล่าวเป็นการกระทำที่เกินกรอบอำนาจไว้อย่างชัดเจน มีเพียงประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเป็นคู่มือในการปฏิบัติถึงแม้ว่าหากพิจารณาในมุมมองของพนักงานสอบสวนเห็นเป็นเรื่องความจำเป็นในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพราะเป็นขั้นตอนการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาของศาล โดยชี้ให้ศาลเห็นถึงพฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดและเป็นการแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาได้ยอมรับข้อเท็จจริงในรายละเอียดตามที่ปรากฏในคำให้การรับสารภาพ ทำให้เป็นพยานหลักฐานที่มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้นซึ่งวิธีปฏิบัติดังกล่าวแม้จะกระทบต่อสิทธิของผู้ต้องหาไปบ้าง แต่ก็เป็นการกระทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ ก็ตาม เพราะมีวิธีการอื่นๆ อีกหลายประการที่พนักงานสอบสวนสามารถที่จะนำมาใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้ เช่น การนำวิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์มาใช้ เป็นต้น

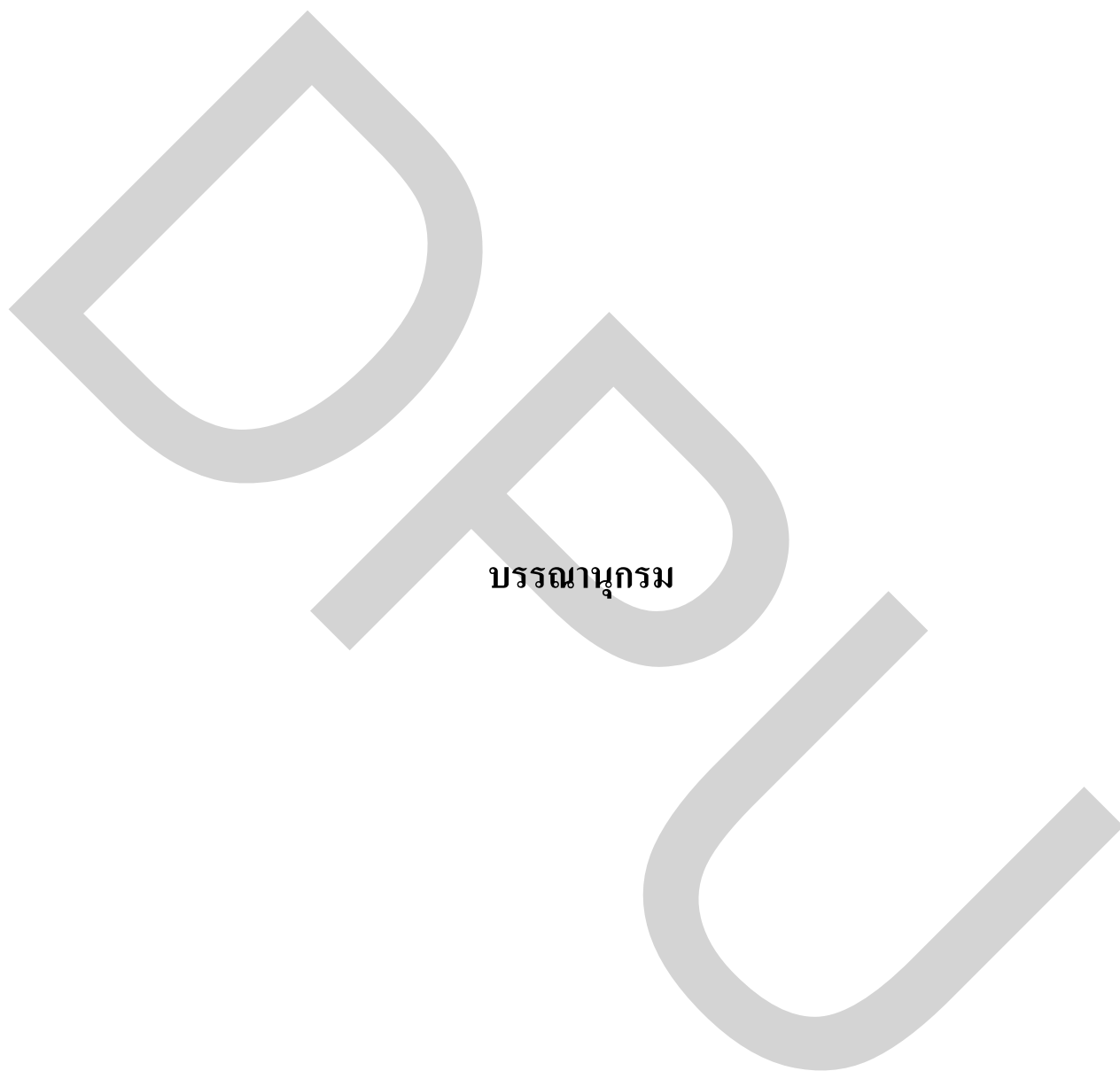
นอกจากนี้ในกรณีของประเทศฝรั่งเศส การคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพปรากฏอยู่ในการสอบสวนเบื้องต้น ซึ่งตำรวจสอบสวนจะทำหน้าที่รวบรวมข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อให้ทราบว่า มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นหรือไม่ ซึ่งในการสอบสวนหาข้อเท็จจริงของพนักงานตำรวจจะมีหลักที่สำคัญ คือ ต้องไม่เป็นลักษณะของการบังคับให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกสอบสวนให้การ นอกจากนี้ในประเทศฝรั่งเศสมีกฎหมายแห่งกฎหมายที่ใช้คุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาในคดีอาญา ดังปรากฏใน ปฎิญาญาสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ลงวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 แห่งสหพันธรัฐฝรั่งเศส โดยเฉพาะในข้อ 9 ที่ได้วางหลักเกี่ยวกับการจับกุมหรือใช้กำลังควบคุมตัวบุคคล จะต้องได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะได้มีการ

ประกาศความผิด และจะใช้กำลังจับกุมหรือควบคุมตัวบุคคลนั้นโดยที่เขายังไม่มีความผิดไม่ได้ เพราะฉะนั้น เมื่อบุคคลหรือผู้ต้องหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแจ้งข้อหาหรือฐานความผิด เจ้าหน้าที่ของรัฐโดยหลักทั่วไปแล้วไม่สามารถจะควบคุมตัวผู้ต้องหาได้ และต้องปล่อยตัวไป ดังนั้น ในประเทศฝรั่งเศสก็ไม่ปรากฏว่ามี การนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่อย่างใด นอกจากนี้ ในการสืบสวนสอบสวนในประเทศฝรั่งเศสนั้น ตำรวจจะเริ่มการสืบสวนสอบสวนเพื่อนำไปสู่การค้นพบพยานหลักฐาน โดยตำรวจจะค้นหาบรรดากระดาษ เอกสาร และ วัตถุทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดและนำมาซึ่งการค้นพบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับ พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิดซึ่งไม่มีกรณีใดในกฎหมายของฝรั่งเศสที่กฎหมายบัญญัติให้มีการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ ที่สำคัญในประเทศฝรั่งเศสยังมีมาตรการที่ เกี่ยวข้องกับเสรีภาพของบุคคล กล่าวคือ ในระหว่างการสอบสวนความผิดซึ่งหน้า ตำรวจมีอำนาจ ตามกฎหมายที่จะใช้มาตรการบังคับที่กระทบต่อเสรีภาพของบุคคลได้เพียงสองประการ คือ การควบคุมตัวซึ่งจะกระทำได้กับบุคคลที่มีพยานหลักฐานแสดงว่าบุคคลนั้นเข้าร่วมในการกระทำความผิด ส่วนบุคคลที่ไม่ปรากฏพยานหลักฐานบ่งชี้ว่ากระทำความผิดหรือพยายามกระทำความผิด จะถูกรั้งเอาไว้ได้เท่าที่ระยะที่จำเป็นในการสอบปากคำให้การเท่านั้น และการจับกุมซึ่งเป็นกรณี ในการกระทำความผิดซึ่งหน้าเท่านั้นห้ามการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ แต่อย่างใด

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากเหตุผลที่ได้กล่าวไว้ในบทสรุปข้างต้นผู้เขียนเห็นว่าควรมีการยกเลิกการนำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แนวทางของต่างประเทศและมาตรฐานสากลระหว่างประเทศ

ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ที่น่าจะสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายในการนำผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพที่น่าเสนอมาทั้งหมดนี้ได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (ม.ป.ป). **มาตรฐานองค์การสหประชาชาติว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- คณะกรรมการประสานงานองค์กรสิทธิมนุษยชน. (ม.ป.ป). **สิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ศ. คณิต ฌ นคร. (2546). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 6)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- จรัญ โฆษณานันท์. (2540). **รัฐธรรมนูญ 2540: จากศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สู่รั้วมิกสิทธิมนุษยชน**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2547). **หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). **หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2543). “สิทธิเสรีภาพและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.” **สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. ม.ป.ท.
- ปรีดี เกษมทรัพย์. (2539). **นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2541). **นิติปรัชญา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พิศิษฐ์ ชาวลาธวัศ. (2547). **กฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน**. กรุงเทพฯ: โกสินทร์.
- วรพจน์ วิสรุตพิชญ์. (2538). **สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ**. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- วีระ วัฒนชัยนันท์. (ม.ป.ป.). **การสอบสวนภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ม.ป.ศ.
- ศิระ บุญภินันท์. (2552). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. (2552). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สำนักทะเบียนประวัติอาชญากร. (2497). **คู่มือสำนักงานทะเบียนประวัติอาชญากร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พระนคร.

หยุด แสงอุทัย. (2523). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป**. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอก อังสนานนท์. (2547). **การสืบสวนและการสอบสวน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อุดม รัฐอมฤต และคณะ. (2545). **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือการใช้สิทธิและเสรีภาพของ**

บุคคลตาม มาตรา 28. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

อุทัย อาทิวา. (2552.). **กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศสาธารณรัฐฝรั่งเศส**. นนทบุรี:

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาชิราช.

บทความ

คณิต ฒ นคร. (2528, กันยายน). “วิธีพิจารณาความอาญา: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน.” **วารสารนิติศาสตร์**, 15, หน้า 4.

_____. (2529, มิถุนายน). “ฐานะของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญา.” **บทบัณฑิตย**, 42, 2, หน้า 15.

วิษณุ เครืองาม. (2540). “ปรัชญากฎหมายบ้านเมือง.” **บทบัณฑิตย**, 34, 2, หน้า 440.

วรวิทย์ ฤทธิพิศ. (2535). “ข้อพิจารณาเรื่องแผนประทุษกรรม.” **วารสารอัยการ**, 15, 178.

หน้า 5-13.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. (2541). “ความโปร่งใสและการตรวจสอบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาตามแนวทางในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.” **บทบัณฑิตย**, 54, 4, หน้า 60.

อักษราทร จุฬารัตน. (2527). “สิทธิของผู้ต้องหาที่ได้รับการมองข้ามหรือหลงลืม.”

วารสารนิติศาสตร์, 14, 2, หน้า 87.

อภิศักดิ์ ทองนพคุณ และจุฬารัตน์ เอื้ออำนวย. (2553). “การประชาสัมพันธ์กับการคุ้มครองผู้ต้องหาในการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ.” **วารสารกระบวนการยุติธรรม**, 3, 2.

หน้า 41.

วิทยานิพนธ์

ทวีศักดิ์ รอดโรคา. (2543). **สิทธิเสรีภาพของนักโทษเด็ดขาด ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**

พ.ศ. 2540. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพศาล วัตตธรรม. (2549). การคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลในการออกหมายจับ.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต.

สุธรรมา วรกานนท์. (2542). สิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาที่จะไม่ถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่
ของรัฐในกระบวนการยุติธรรมในลักษณะประจํา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เสริมสกุล ขำวัฒนพันธ์. (2537). ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา ศึกษาเฉพาะกรณี
การนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์.
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2547). หลักความเสมอภาค. สืบค้นเมื่อ 26 กันยายน 2553, จาก
<http://www.pub-law.net>

เอกสารอื่นๆ

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ 0606.6/150066 ลงวันที่ 24 ตุลาคม 2540 เรื่องการปฏิบัติตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540.

โครงการศูนย์กฎหมายสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2543).
สิทธิมนุษยชนและสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิรวุฒิ ลิปิพันธ์ และธานี วรรณทร์. (2548). สิทธิของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณา. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สำนักงานวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม. (2550). การปฏิบัติ
ต่อผู้ต้องขังตามกฎหมายฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ (รายงานการวิจัย).

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550.

ภาษาต่างประเทศ**BOOK**

Tadashi Moriyama. (1990). **World Fact Book of Criminal Justice Systems: Japan.**

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

พันตำรวจโท ปรีชา วงศ์วิวรรณ

วัน เดือน ปี เกิด

10 มกราคม 2513

ที่อยู่

9/53 หมู่บ้านนันทวัน-วัชรพล
แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

วุฒิการศึกษา

นิติศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปีการศึกษา 2534

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พนักงานสอบสวน(สบ.2)
กองกำกับการ 5 กองบังคับการปราบปรามการกระทำ
ความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ